

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**7. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KÖŞELENME TEKNİĞİ
KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ**

Raziye KESKİNOĞLU
ORCID: 0000-0002-4430-6859

Danışman
Doç. Dr. Tuğba Cevriye ÖZKARAL
ORCID: 0000-0003-4595-816X

Konya – 2023

ÖN SÖZ

İnsanlar var olduğundan beri yaşamı boyunca edinmiş olduğu bilgi ve birikimleri gelecek nesillere aktarma gereksinimi duymuşlardır. Bu aktarım zamanla eğitim ve öğretim kavramını öne çıkarmış birtakım düşünürler ve bilim insanları ideal eğitimin nasıl olması gerektiği konusunda birçok fikir öne sürmüşlerdir. Bu kapsamda eğitimin nasıl yapılması gerektiği araştırılmaya başlanmış ve birçok strateji, yöntem ve teknik ortaya çıkmıştır. Bu süreç içerisinde öğrencilerin derste daha etkin olduğu yöntem ve teknikler aktif öğrenme yöntemleri içerisinde yerini almıştır. Peki bu aktif öğrenme yöntemleri gerçekten öğrencilerin öğrenmelerinde etkin rol alıyor muydu? İşte bu sorunun cevabı üzerine günümüze kadar birçok akademik çalışma ortaya koyulmuştur.

Yapılan bu çalışma da Aktif öğrenme yöntemleri içerisinde yer alan daha önce herhangi bir teze konu olmamış köşelenme tekniğinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi araştırılmak istenmiştir. 2020 yılı itibariyle hayatımıza giren Covid-19 virüsü nedeniyle okulların uzun süre kapalı kalması, virüsün bulaşıcı etkisinin yüksek olması sebebi ile çalışma sürecinde bir takım zaman kaybının meydana gelmiş olması süreci benim için zor hale getirmiştir. Fakat Yüksek lisans eğitimine başladığım ilk günden itibaren kendisiyle çalışmaktan büyük onur duyduğum, değerli akademik bilgi birikimi ile bana yol gösteren, araştırma boyunca hatalarımı her zaman hoşgörülle karşılayan ve düzeltmem için bana yol gösteren, Lisans eğitimi sürecinde iyi bir öğretmenin nasıl olması gerektiğini, Yüksek Lisans sürecinde ise ideal bir akademisyenin nasıl olması gerektiğini öğreten, kendisini örnek almaktan büyük bir şeref duyduğum, güler yüzünü hiçbir zaman esirgemeyen, danışman hoca statüsünü her daim hakkı ile yerine getiren kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Tuğba Cevriye ÖZKARAL'a, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma süreci içerisinde pilot uygulama yaptığım dönemde bana yardım eden ilkokul sosyal bilgiler öğretmenim sayın Cengiz DÖNMEZ'e uygulama okulunda bana yardımlarını esirgemeyen değerli okul müdürümüz Mustafa BİNDEBİR'e, ayrıca bu süreç boyunca bana güvenen ve desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma ve tez yazım süreci boyunca gerek şoförlüğümü yapan babama ve kardeşime, her daim sıkıntılı günlerimde benim yanımda olan tezi en kısa sürede bitirmem için sürekli beni yüreklendiren anneme, bana inanan ve bu gücü veren canım aileme sonsuz teşekkür ederim.

Raziye KESKİNOĞLU

Mart 2023

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar	4
2. ALAN YAZIN.....	5
2.1. Eğitim Nedir?	5
2.2 Öğrenme, Öğretme ve Öğretim Nedir?	6
2.2.1 Öğrenme	6
2.2.2 Öğretme	6
2.2.3 Öğretim.....	7
2.3 Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler Nedir?	7
2.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Strateji, Yöntem ve Teknikler	9
2.4.1. Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisi.....	10
2.4.2. Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisi	10
2.4.3. Araştırma Yoluyla Öğretim Stratejisi.....	11
2.5. Aktif Öğrenme Nedir?.....	13
2.5.1. Aktif Öğrenmenin Yararları	15
2.5.2. Aktif Öğrenmenin Sınırlılıkları	16
2.5.3. Aktif Öğrenme Yönteminde Kullanılan Bazı Yöntem ve Teknikler	17
2.6. Köşelenme Tekniği Nedir?.....	20
2.7. İlgili Yayın ve Araştırmalar	21
2.7.1. Makaleler.....	21
2.7.2. Yüksek Lisans Tezleri	24

2.7.3. Doktora Tezleri.....	28
3. YÖNTEM.....	31
3.1. Araştırmanın Modeli	31
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	32
3.3 Veri Toplama Araçları.....	32
3.4. Verilerin Toplanması.....	42
3.5. Uygulama Süreci	42
3.5.1. Birinci Hafta 3 Ders Saati	43
3.5.2. İkinci Hafta 3 Ders Saati	44
3.5.3. Üçüncü Hafta 3 Ders Saati	45
3.5.4. Dördüncü Hafta 3 Ders Saati.....	46
3.5.5. Beşinci Hafta 3 Ders Saati.....	47
3.6. Verilerin Analizi.....	48
4. BULGULAR	49
4.1. Demografik Özelliklere ve Gruplara Ait Bulgular.....	49
4.2. Deney ve Kontrol Grubunun Akademik Başarılarına İlişkin Bulgular.....	49
4.2.1. Deney ve kontrol grubunun ön test ve son test başarı puanlarına ilişkin betimsel analizler	50
4.3. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	52
4.4. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	53
4.5. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	54
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	56
5.1. Sonuç ve Tartışma	56
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Ulaşılan Sonuçlar ve Tartışma.....	56
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Ulaşılan Sonuçlar ve Tartışma	57
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Ulaşılan Sonuçlar ve Tartışma	57
5.2. Öneriler.....	60
KAYNAKLAR.....	61
EKLER.....	66

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Köşelenme Tekniği Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi başlıklı tez çalışmamın toplam **117** sayfalık kısmına ilişkin, 11/03/2023 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%28** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

13/03/2023

Raziye KESKİNOĞLU

Doç. Dr. Tuğba Cevriye ÖZKARAL

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

13/03/2023

Raziye KESKİNOĞLU

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

p : anlamlılık düzeyi

t : t puanı Bağımsız Örneklem t testini ifade eder

$\bar{X}$: Aritmetik Ortalama

r : madde ayırt edicilik indeksi

p : madde güçlük indeksi

% : yüzde

N : Veri Sayı

F : Levene Test

KR-20 : Kuder -Richardson analizi

Kısaltmalar

- MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
- NCSS : National Council For The Social Studies (Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi)
- Sig. : Significant (Önemli/Anlamlı)
- Ed. : Editör
- ÖDM : Ölçme Değerlendirme Merkezi
- TDK : Türk Dil Kurumu
- S.T. : Sıra Toplamı
- ss : Standart Sapma
- vd. : ve diğerleri

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Öğretim Stratejilerinde Kullanılan Yöntem ve Tekniklere Verilebilecek Örnekler.....	12
Tablo 3.1. Araştırmanın Uygulanma Süreci	32
Tablo 3.2. Sınıflara Göre Öğrenci Dağılımı	32
Tablo 3.3. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler, İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünitesi Konuları ve Soru Dağılımı	34
Tablo 3.4. Pilot Uygulama Öncesi Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Hazırlanmış Belirtke Tablosu	35
Tablo 3.5. Madde Güçlük İndeksi Aralık ve Güçlük Düzeyleri.....	36
Tablo 3.6. 14. Soruya Alt ve Üst Gruplarda Verilen Cevapların Dağılımı	37
Tablo 3.7. Madde Ayırt Edicilik İndeksi Aralık ve Ayırt Edicilik Durumu	37
Tablo 3.8. 26. Soruya Alt ve Üst Gruplarda Verilen Cevapların Dağılımı	38
Tablo 3.9. Başarı Testi Pilot Uygulama Madde Analizi ve Değerlendirmesi	38
Tablo 3.10. Pilot Uygulama Sonrası Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Hazırlanmış Belirtke Tablosu	40
Tablo 3.11. Başarı Testi Sorularının Kaynakları	41
Tablo 3.12. Uygulama Süreci ve Kullanılan Yöntemler	42
Tablo 3.13. 1. Konu ve Hazırlanan Köşelenme Etkinliği Sorusu	43
Tablo 3.14. 2. Konu ve Hazırlanan Köşelenme Etkinliği Sorusu	44
Tablo 3.15. 3. Konu ve Hazırlanan Köşelenme Etkinliği Sorusu	45
Tablo 3.16. 4. Konu ve Hazırlanan Köşelenme Etkinliği Sorusu	46
Tablo 3.17. 5. Konu ve Hazırlanan Köşelenme Etkinliği Sorusu	47
Tablo 4.1. Öğrencilerin cinsiyetlerinin deney ve kontrol grubuna göre dağılımları	49
Tablo 4.2. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test başarı puanlarına ilişkin betimsel bulgular	50
Tablo 4.3. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test başarı puanlarına ilişkin betimsel bulgular	51
Tablo 4.4. Deney grubu öğrencilerin ön test-son test başarı puanlarına ilişkin bağımlı örneklem t testi sonuçları	53
Tablo 4.5. Kontrol grubu öğrencilerin ön test-son test başarı puanlarına ilişkin bağımlı örneklem t testi sonuçları	53
Tablo 4.6. Deney ve kontrol gruplarının ön test akademik başarı testi puanlarına ait bağımsız örneklem t-testi sonuçları	54
Tablo 4.7. Öğrencilerin son test başarı testi puanlarının deney ve kontrol grupları farklılıklarına ait bağımsız örneklem t-testi sonuçları.....	54
Tablo 4.8. Deney ve kontrol grubunun fark değişkenine göre Bağımsız Örneklem T-Testi sonuçları	55

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Öğretim, strateji, teknik ve öğrenme stratejisi kavramları arasındaki ilişki	10
Şekil 3.1. Başarı Testinin Geliştirilme Aşamaları	33

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

7. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KÖŞELENME TEKNİĞİ KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ

Raziye KESKİNOĞLU

Bu araştırmanın amacı, aktif öğrenme yöntemleri içerisinde yer alan *köşelenme* tekniğinin 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde uygulanarak, öğrencilerin akademik başarısına etkisini ortaya koymaktır. Bu araştırma kapsamında araştırmacı tarafından, 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesi için köşelenme tekniği kullanılarak bir ders planı hazırlanmıştır.

Çalışmada nicel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan yarı deneysel desen modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim-öğretim yılında, Konya il merkezinde yer alan bir devlet ortaokulunda öğrenim gören 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Deney ve kontrol grubuna öğrenciler bir önceki yılın karne notlarına bakılarak seçilmiştir. Araştırmanın katılımcı sayısı deney grubunda 24, kontrol grubunda 23 olmak üzere toplam 47 kişiden oluşmaktadır. Deney grubuna araştırmacı tarafından köşelenme tekniği kullanılarak hazırlanmış ders planına göre konu anlatımı yapılmıştır. Kontrol grubuna ise devlet okulunda görevli öğretmen tarafından programa dayalı öğretim yöntemine göre konu anlatımı yapılmıştır. Uygulama öncesinde her iki gruba araştırmacı tarafından hazırlanmış olan akademik başarı testi öntest olarak uygulanmıştır. 5 haftalık ders anlatımı sonrasında, her iki gruba akademik başarı testi bu kez sontest olarak uygulanmıştır.

Araştırmacı tarafından hazırlanan akademik başarı testi için madde güçlük analizi, madde ayırt edicilik analizi ve güvenilirlik (KR-20) analizi yapılmıştır. Akademik başarı testi toplam 25 sorudan oluşmaktadır. Uygulama sonrasında elde edilen veriler istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edildi. Katılımcıların deney ve kontrol gruplarına göre dağılımlarının belirlenmesinde frekans ve yüzde analizi yapılmıştır. Öğrencilerin öntest ve sontest başarı puanlarına göre betimsel analiz yapılmıştır. Araştırmanın alt problemlerinin incelenmesinde verilerin dağılımı Shapiro-Wilk testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analize göre verilerin normal dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Deney ve kontrol grupları arasındaki farkın belirlenmesinde bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubunun kendi içinde ön test ve son test puanları arasındaki farkların belirlenmesi için bağımlı örneklem t-testi yapılmıştır.

Sonuç olarak bakıldığında deney ve kontrol grubunun öntest ve sontest puanları karşılaştırılmış, deney grubu lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma, ders anlatımında köşelenme tekniğinin kullanıldığı deney grubunun, programa dayalı öğretim yöntemiyle dersin anlatıldığı kontrol grubundan akademik olarak daha başarılı olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Aktif Öğrenme, Köşelenme Tekniği

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Turkish and Social Sciences Education
Social Studies Education Program
Master Thesis

THE EFFECT OF THE USE OF CORNERING TECHNIQUE IN THE 7th GRADE SOCIAL STUDIES LESSON ON THE ACADEMIC ACHIEVEMENT OF STUDENTS

Raziye KESKİNOĞLU

The aim of this research is to reveal the effect of cornering technique, which is one of the active learning methods, on the academic success of students by applying it in the 7th grade social studies lesson. Within the scope of this research, a lesson plan was prepared by the researcher for the "People, Places and Environments" unit in the 7th grade social studies textbook, using the cornering technique.

In the study, the quasi-experimental design model, which is one of the quantitative research methods, was used. The study group of the research consists of 7th grade students studying in a state secondary school in the city center of Konya in the 2021-2022 academic year. Students in the experimental and control groups were selected based on the previous year's report grades. The number of participants of the study consisted of 47 people, 24 in the experimental group and 23 in the control group. The subject was explained to the experimental group according to the lesson plan prepared by the researcher using the cornering technique. On the other hand, subject lectures were given to the control group by a teacher in a public school according to the program-based teaching method. Before the application, the academic achievement test prepared by the researcher was applied to both groups as a pre-test. After 5 weeks of lecture, academic achievement test was applied to both groups as a posttest this time.

For the academic achievement test prepared by the researcher, item difficulty analysis, item discrimination analysis and reliability (KR-20) analysis were performed. The academic achievement test consists of 25 questions in total. The data obtained after the application were analyzed using statistical methods. Frequency and percentage analysis were performed to determine the distribution of the participants according to the experimental and control groups. Pretest and posttest achievement scores of students on descriptive analysis was conducted. In the analysis of the sub-problems of the research, the distribution of the data was analyzed with the Shapiro-Wilk test. According to the analysis, it was concluded that the data were normally distribute. Independent sample t-test was used to determine the difference between the experimental and control groups. According to the analysis, it was concluded that the data were normally distributed. Independent sample t-test was used to determine the difference between the experimental and control groups. The dependent sample t-test was used to determine the differences between the pretest and posttest scores of the experimental and control groups.

As a result, the pretest and posttest scores of the experimental and control groups were compared, and it was determined that there was a significant difference in favor of the experimental group. This research reveals that the experimental group, in which the cornering technique was used in the lecture, was more successful academically than the control group, in which the lesson was taught with the program-based teaching method .

Keywords: Social Studies, Active Learning, Cornering Technique

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde ilgili araştırmaya ait; “Problem Durumu”, “Araştırmanın Amacı”, “Araştırmanın Önemi”, “Araştırmanın Sınırlılıkları”, “Varsayımlar” ve “Tanımlara” yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsanlar var olduğundan beri yaşamı boyunca edinmiş olduğu bilgi ve birikimleri gelecek nesillere aktarma gereksinimi duymuşlardır. Yazı icat edilmeden önce bu aktarım sözlü olarak yapılmış, yazının icadıyla birlikte daha organize bir şekilde bilgi ve birikimler gelecek nesillere aktarılmaya çalışılmıştır. Bu aktarım zamanla eğitim ve öğretim kavramını öne çıkarmış birtakım düşünürler ve bilim insanları bu kavramlar üzerine yoğunlaşmış ve ideal bir eğitim ve öğretimin nasıl olması gerektiği konusunda fikirler öne sürmüşlerdir. Bu sayede günümüze kadar eğitim ve öğretimin ne olduğu ya da ne olması gerektiği hakkında birçok tanım ortaya atılmıştır. Bu kapsamda eğitimin nasıl yapılması gerektiği araştırılmaya başlanmış ve birçok strateji, yöntem ve teknik ortaya çıkmıştır.

Eğitimi toplumdaki diğer unsurlardan ayrı olarak ele almak doğru olamaz. Çünkü eğitim belirli bir toplum yapısına uygun olarak gelişir ve içinde bulunduğu toplumsal yapının göstergesi, belirleyicisi olur (Dönmez, 2008: 8). Ülkelere, coğrafyalara, kültürlere ve devletin siyasi yapısına bağlı olarak eğitimin tanımı değişiklik göstermektedir. Sönmez (2015) eğitimi bir kültürleme süreci olarak ele almakta ve kültürel değerlerin toplumun fertlerine kazandırılma süreci olarak tanımlamaktadır. Eğitim insanın doğumundan ölümüne kadar devam eden bir süreç olarak adlandırılabilir.

Geçmişte insanlar kendi örf ve adetlerini yaşantı yoluyla gelecek nesillere öğretmek aktarmışlardır. Günümüzde de devletler kendi politikaları, siyasi yapısı ya da örf ve adetleri bakımından uyumlu bireyler yetiştirmek için eğitimi kullanmaktadır. Hatta ülkeler bu kapsamda eğitim politikaları ortaya koymakta bu çerçevede eğitim müfredatlarını oluşturmaktadırlar. Genel olarak eğitim, bireylerin ortaklaşa yaşadığı topluma adapte olabilmesi için o toplumun siyasi ve kültürel yapısına bağlı olarak istendik davranışları öğrenme sürecidir diyebiliriz.

Dijital dünyada bilgiye ulaşmak herkes için kolay bir edim haline gelmiştir. Bilgisayarlarla birlikte internetin yaygınlaşması, tablet ve akıllı telefonların toplumun çoğu kesiminde kolay ulaşılabilir hale gelmesi bilginde kolay ulaşılmasını sağlamıştır. Bilgiye ulaşmanın bu kadar kolay hale gelmesi öğrencilerin derse olan motivasyon ve dikkatlerinde de azalma meydana getirmektedir. Bundan dolayı öğrencilere bilgiyi öğretmek yerine bilgiyi nasıl öğreneceklerini öğretmek ön plana çıkmaktadır. Bunu yapmak içinde aktif öğrenme yöntemlerine başvurulması gerekmektedir.

Sorumluluğun öğrenciye ait olduğu aktif öğrenme yöntemi öğrencinin merkezde olduğu öğretmenin ise yönlendirici veya rehber olarak öğrenciye yol gösterdiği bir yaklaşımdır. Aktif öğrenme yaklaşımında bilgiler bir paket halinde öğrenciye aktarılmak yerine, öğrencilerin sınıf tartışmalarına katılması, birlikte düşünme ve problem çözmeye dayalı işbirlikçi yöntemlerin kullanılmasını içerir (Sürmeli ve Yıldırım, 2017). Aktif öğrenme yöntemi öğrencilerin derse daha etkin katılmasına bu sayede yaparak ve yaşayarak öğrenilen bilgilerin daha kalıcı olmasına yardımcı olmaktadır.

Aktif öğrenme içerisinde birçok strateji, yöntem ve tekniği barındırmaktadır. Hatta birkaç yöntem ve teknik aynı anda bile kullanılabilir. Önemli olan bu tekniklerin nerede kullanılması gerektiğini bilmek ve çocukları bu konuda iyi yönlendirebilmektir. Aktif öğrenme yöntem ve teknikleri içerisinde yer alan *köşelenme* tekniği de öğrencilere bir sorun/problem üzerinde araştırma, çözüm üretme ve savunma, yorumlama ve grup tartışmasına katılma gibi becerileri kazandırmak için kullanılacak teknik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tekniği kullanarak öğrencilerin sonucu belli olmayan problemlerde düşünmesi ve sonucu kendi çabalarıyla elde etmesi istenmektedir. Bunun sonucunda bilgiye kendi çabalarıyla ulaşarak bilginin kalıcılığı sağlanmış olur (Saracalaoğlu, 2019; Tok, 2019).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı aktif öğrenme yöntem ve teknikleri içerisinde yer alan *köşelenme* tekniğinin 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde uygulanarak öğrencilerin sosyal bilgiler ders başarısına etkisini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda çalışmanın aşağıda yer alan alt problemlerine cevap aranacaktır.

- 1- Köşelenme tekniğinin kullanıldığı deney grubunda yer alan öğrencilerin başarı testinden aldıkları öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?
- 2- Sosyal Bilgiler ders kitabındaki etkinliklerin kullanıldığı kontrol grubunda yer alan öğrencilerin başarı testinden aldıkları öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?
- 3- Kontrol ve deney grubunun öntest ve sontest başarı puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Hızla gelişen teknoloji ile birlikte değişen dünyadan eğitim sistemleri de nasibini almaktadır. Bilginin kolay ulaşılır olması eğitimin bilgiyi aktaran geleneksel yapısından uzaklaşarak bilginin nasıl öğrenilmesi gerektiğini öğreten yeni yaklaşımların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Özellikle yirminci yüzyılla birlikte aktif öğrenme yöntem ve teknikleri ön plana çıkmıştır. Ülkemizde ise 2005 yılında yapılandırmacı eğitim modeline geçilmesiyle birlikte aktif öğrenme konusu araştırmacılar tarafından daha çok ele alınmaya başlanmıştır. Çünkü aktif öğrenme, temellerini yapılandırmacılıktan alan bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır (Arıkan, 2019: 3).

Bu çalışmada aktif öğrenme yöntemleri içerisinde yer alan köşelenme tekniğinin öğrencilerin başarısına etkisi araştırılacaktır. Köşelenme tekniği öğrencilerin araştırma, çözüm üretme, savunma, yorumlama, kendini ifade edebilme ve grup tartışmasına katılma becerilerini geliştiren bir teknik olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilgiler dersi öğrencilerin günlük hayatta karşısına çıkabilecek sorunlar karşısında çözüm üretmesini sorgulama yapmasını, toplum içinde kendini ifade edebilen değerlerine sahip bir vatandaş olmasını amaçlayan bir derstir. Köşelenme tekniği de sosyal bilgilerin bu amaçlarına uygun becerileri kazandırmayı amaçlayan bir teknik olması nedeniyle sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının önemli olduğunu göstermektedir. Bundan dolayı araştırmada köşelenme tekniğinin kullanılması uygun görülmüştür.

Arıkan (2019), “*Türkiye’de Aktif Öğrenme Temalı 2013-2018 Yılları Arasında Yapılan Çalışmaların İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tezi ve Gür Erdoğan, Kaya Uyanık & Canan Güngören (2018), “*Aktif Öğrenmeye İlişkin Lisansüstü Tezlerin Yapısal İncelemesi*” adlı makalesine baktığımızda günümüze kadar birçok aktif öğrenme tekniğinin farklı dersler kapsamında araştırmalara tabi tutulmuştur.

Köşelenme tekniği ile ilgili yapılan literatür incelemesi sonucunda sadece Kardeş & Yıldırım (2016), “*Köşelenme Tekniğinin 7.Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Konuşma Becerilerine ve Türkçe Konuşma Kaygılarına Etkisi*” başlıklı makaleye ulaşılmıştır. Bu makalede 7. sınıf öğrencilerinin Türkçe konuşma beceri ve kaygılarına etkisini incelemiştir. Yapılması planlanan bu çalışmada ise Sosyal bilgiler dersinde *köşelenme* tekniğinin uygulanmasının öğrencilerin akademik ders başarılarına etkisi araştırmaya tabi tutulmuştur. Literatür incelemesi sonucundan da anlaşıldığı üzere bu araştırma kendi alanında bir ilk olarak ileride yapılacak olan çalışmalara da örnek teşkil edecektir

1.4. Varsayımlar

1. Araştırma sırasında istenen bilgilerin öğrenciler tarafından içtenlikle cevaplandırıldığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma 2021-2022 eğitim-öğretim yılında, Konya il merkezinde yer alan MEB’e bağlı bir ortaokulda öğrenim gören 7. Sınıf öğrencileriyle sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Aktif Öğrenme: “Öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile karar alma, öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlemlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme süreci” olarak açıklanmaktadır (Ün Açıkgöz, 2003).

Köşelenme: Aktif öğrenme teknikleri içerisinde yer alan köşelenme tekniği yanıtı açık ve net olmayan konularda kullanıma uygundur. Bu tekniğin uygulamasında ilk önce öğrencilerden bir konu hakkında verileri toplaması istenir. Daha sonra sınıf ortamında bu verileri değerlendirerek çeşitli çözüm önerileri sunulur ve bu öneriler kartonlara yazılarak sınıfın farklı köşelerine asılır. Sınıftaki öğrencilerden kendilerine en uygun çözümün altında toplanması ve neden o çözümü seçtiklerini savunmaları istenir (Tok, 2019). Bu sayede öğrenciler grup halinde ortak bir görüş geliştirme, görüşlerini savunma şansı elde ederler. Nihayetinde tüm sınıf ortak bir karara varıp en uygun çözümü üretmiş olurlar

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

Bu bölümde Eğitim, Öğrenme, Öğretme ve Öğretim kavramlarına, Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilimlerin açıklamasına, Sosyal Bilgilerin yaklaşımlarına, Sosyal Bilgilerin tarihsel gelişimine, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Strateji, Yöntem ve Tekniklerine, Aktif Öğrenmenin ne olduğu, yararları, sınırlılıkları ve aktif öğrenme yönteminde kullanılan strateji yöntem ve tekniklerine ve bu çalışmayla ilgili yayın ve araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Eğitim Nedir?

Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” olarak tanımlanan eğitim, insanın doğumundan ölümüne kadar devam eden bilgi, beceri ve anlayışların kazanıldığı bir süreçtir. Geçmişte insanlar kendi örf ve adetlerini yaşantı yoluyla gelecek nesillere öğreterek aktarmışlardır. Günümüzde de devletler kendi politikalarını, siyasi düşüncelerini topluma entegre etmek ya da toplumun örf ve adetlerine uyumlu bireyler yetiştirmek için eğitimi kullanmaktadır. Hatta ülkeler bu kapsamda eğitim politikaları ortaya koymakta bu çerçevede eğitim müfredatlarını oluşturmaktadırlar. Devletine sadık, iyi birer vatandaş yetiştirmek için eğitim kullanılmaktadır.

Eğitimde tek bir tanımdan bahsetmek mümkün değildir. Bu yüzden Eğitim kavramını toplumdaki diğer unsurlardan ayrı olarak ele alamayız. Çünkü eğitim belirli bir toplum yapısına uygun olarak gelişir ve içinde bulunduğu toplumsal yapının göstergesi, belirleyicisi olur (Dönmez, 2008: 8). Ülkelere, coğrafyalara, kültürlere ve devletin siyasi yapısına bağlı olarak eğitimin tanımı değişiklik göstermektedir.

Dönmez (2008)’e göre birey eğitimle toplum için var olduğunu öğrenir ve toplumun bir ardılığı sağlanır, ortak bir benlik yaratılır ve bunun bölünmemesi amaçlanır, bireye vatandaşlık bilinci aşılanır.

Senemoğlu (2020) kitabında eğitimi şu cümlelerle tanımlamaktadır:

(...) yaygın bir biçimde “insanın kişiliğini besleme süreci” ve “insan sermayesine yapılan yatırım” olarak kabul edilmektedir. En genel anlamda “istendik davranış oluşturma ya da istendik davranış değiştirme süreci” olarak tanımlanan eğitim, toplumun süzgeçten geçirilmiş değerlerinin, ahlak standartlarının bilgi ve

beceri birikimlerinin yeni nesillere aktarılması ile ilgilidir. O halde eğitime kısaca, istendik öğrenmeleri oluşturma süreci demek de mümkündür (s.92).

Başka bir tanımda ise eğitim, fiziksel uyarılar sonucu, beyinde istendik biyokimyasal değişiklikler oluşturma süreci şeklinde tanımlanmaktadır (Sönmez, 2015). Genel olarak toparlayacak olursak eğitim, bireylerin ortaklaşa yaşadığı topluma adapte olabilmesi için o toplumun siyasi ve kültürel yapısına bağlı olarak istendik davranışları öğrenme sürecidir diyebiliriz. Bu öğrenme süreci informal ya da formal olarak gerçekleşebilir. İnfomal eğitim günlük yaşantımız içerisinde kendiliğinden meydana gelen, herhangi bir planlama içermeyen olumlu ya da olumsuz davranışları kazandırabilen bir eğitimidir. Formal eğitim ise bir amaç doğrultusunda hazırlanılmış bir program çerçevesinde planlı olarak aktarılan eğitimidir. Bu eğitim sürecinde bilgiler öğretici tarafından bireylere bir plan doğrultusunda aktarılır.

2.2 Öğrenme, Öğretme ve Öğretim Nedir?

2.2.1 Öğrenme

Öğrenme bireylerin anne karnından itibaren başlayıp ölüncüye kadar devam eden bir süreç olarak görebiliriz. Öğrenme farklı ortamlarda değişik biçimlerde olumlu veya olumsuz olarak gerçekleşebilir (Şimşek., 2017). Bir çocuğun ilk öğrenme alanı ailesidir. İkinci olarak yaşadığı çevre gelir. Buralarda olumlu ya da olumsuz öğrenmeler gerçekleşebilir. Öğrenmenin gerçekleştiği üçüncü yer ise formal eğitimin yapıldığı yerlerdir. Çocuk okula başladığı zaman daha planlı ve bir amaç doğrultusunda istendik davranışları kazanacağı ortama girmiş olur.

Öğrenme anlık, tesadüf ya da planlı şekilde olabilmektedir. Anlık öğrenmede birey kısa zamanda bulunduğu çevreden bir bilgiyi duyarak ya da görerek öğrenmiş olur. Tesadüfi öğrenmede, birey bir konu hakkında öğrenme gerçekleştirirken başka bir konu hakkında bir bilgi edinerek yeni bir öğrenme gerçekleştirir. Planlı öğrenme ise bireyin okulda kursta veya bir sınava hazırlanırken bir plan ve program çerçevesinde yeni öğrenmeler gerçekleştirmesidir.

2.2.2 Öğretme

Öğrenme sürecinin sağlanmasına ilişkin düzenlenen etkinliklere öğretme adı verilmektedir. Öğretme bilinçli ve amaçlı bir etkinliktir. Hem toplumsal yaşamda hem de formal eğitim içerisinde olabilmektedir (Yılmaz, 2017). Öğrencilerde öğrenmeyi sağlayabilmek için ilk önce öğretme etkinliklerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Öğretme sürecinde aktif olan taraf öğretmen iken, öğrenme sürecinde aktif olan taraf ise öğrencidir. Öğretme, bir kişi tarafından, bir grup tarafından ya da medya yolu ile sağlanabilir (Yavuz, 2018).

Öğrenme ile öğretme kavramları birbirine karıştırılmaktadır. Öğrenme ile bireyin davranışında değişiklik meydana getirmek amaçlanmaktadır. Öğretme ise bu davranışı ortaya çıkarmak için yapılan çabaların tümünü içermektedir. Bu sürece, davranışın değişmesini sağlayan dış kaynak açısından bakıldığında gerçekleşen şey öğretme, davranışı değişen birey açısından bakıldığında gerçekleşen şey ise öğrenmedir (Yılmaz, 2017).

2.2.3 Öğretim

Öğretim, öğrenmenin belirli amaçlar doğrultusunda başlatılması, yönlendirilmesi ve gerçekleştirilmesi süreci olarak tanımlanabilir (Yılmaz & Sarpkaya, 2019). Başka bir tanımda ise öğretim, eğitimdeki istendik davranış değişikliğini kazandırma, öğrenmeyi gerçekleştirme, kılavuzlama ve yönlendirme faaliyeti olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2018). Öğretimi, öğrenme ve öğretme faaliyetlerini bir plan doğrultusunda belirli amaçları gerçekleştirmek için yapılan etkinlikler olarak tanımlayabiliriz. Okullarda yapılan öğretim faaliyetlerinden sorumlu olan kişi öğretmendir. Öğretmen, öğretimin nasıl yapılacağını planlayarak dersin içeriğini ve materyallerini hazırlar.

2.3 Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler Nedir?

Sosyal bilimler, insan tarafından üretilen gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir (Sönmez, 2010). Yani sosyal bilimler insanlar tarafından meydana getirilmiş olgularla uğraşır diyebiliriz. İnsanlar toplu olarak yaşamaya başladıkları zaman birtakım kurallar meydana getirmişlerdir. Bu kurallar zamanla sosyal bilimlerin içerisinde yer alan farklı disiplinlerin araştırma alanı içerisine girmiştir.

Sosyal bilimler bir disiplin değildir. Konusu insan olan birçok disiplini kapsayan bilimler topluluğudur. Bundan dolayı sosyal bilimin genel anlamda bir teori ve yöntemi yoktur. Bu sebepten sosyal bilimin kapsama alanına giren her bir bilim dalının kendi yöntem ve teorisi vardır. Sosyal bilimler insan davranışlarını farklı bakış açılarıyla ve objektif yaklaşımlarla inceleyen farklı disiplinlerden oluşur (Özmen, 2015). Bu yüzden sosyal bilimlere disiplinler topluluğu da diyebiliriz. İçerisinde insanın toplumla ve insanın insanla ilişkisini inceleyen her türlü disiplin yer almaktadır. Sosyal bilimlerin içerisinde coğrafya,

antropoloji, arkeoloji, iletişim bilimi, tarih, iktisat bilimi, siyaset bilimi, eğitim bilimi, psikoloji, uluslararası ilişkiler, sosyoloji ve hukuk gibi insan ve toplumu ilgilendiren her türlü disiplin yer alır. Sosyal bilimlerle uğraşan kişiler ise genellikle sosyal bilimci olarak adlandırılırlar.

Sosyal bilim ve sosyal bilgiler amaçları bakımından farklılık göstermektedir. Sosyal bilimler bir disiplinler topluluğu iken sosyal bilgiler ise bu disiplinlerin içerisinde yer alan bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilgiler aslında sosyal bilgiler eğitimcisi yani öğretmen tarafından, ilköğretim seviyesinde toplumsal davranış bilgilerine önem verilerek okutulan bir öğretim programıdır (Özmen, 2015). Sosyal bilgiler dersi ortaya çıktığından bu yana birçok bilim adamı ya da eğitimci sosyal bilgileri tanımlamıştır. Bundan dolayı sosyal bilgilerin birçok farklı tanımı olmakla birlikte en çok kabul gören tanım Amerika'da sosyal bilgilerin oluşmasında ve temellerinin atılmasına katkıda bulunmuş olan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) tarafından yapılan tanımdır. 1992 yılında, Amerika'da sosyal bilgiler eğitimcilerinin birincil üyelik organizasyonu olan Ulusal Sosyal Bilimler Konseyi Yönetim Kurulu, 1994 yılında sosyal bilgiler için aşağıda yer alan tanımı benimsemiştir:

Sosyal bilgiler, vatandaşlık kavramını geliştirmek için sosyal bilimler ve beşerî bilimlerin bütünleşik çalışmasıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyoloji gibi disiplinlerin yanı sıra beşerî bilimler, matematik ve doğa bilimlerini içermektedir. Sosyal bilgilerin birincil amacı, birbirine bağımlı bir dünyada, kültürel olarak çeşitli, demokratik bir toplumun vatandaşları olarak gençlerin kamu yararı için bilinçli ve mantıklı kararlar alma yeteneğini geliştirmelerine yardımcı olmaktır (s.24).

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)'in 2005 yılında yayınladığı eğitim programında sosyal bilgileri aşağıdaki ifadelerle tanımlamıştır.

Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset, hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan, öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği, toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (51).

Sosyal bilgilerin temel amacı etkili vatandaş yetiştirmektir. Etkili bir vatandaş politik, sosyal ve ekonomik konularda bilgi sahibi olan ve bu bilgileri günlük hayatına aktarabilen hem kendisinin hem de toplumun sorunlarına çözüm üretebilen kişidir. Öğrencilerden ekonomik kararlarıyla yüzleşmelerinde, tasarruflu tüketiciler olmalarında ve ekonomi konularında doğru kararlar vermelerinde ihtiyaçları olacak bilgi ve beceri donanımlarını sağlamak, Sosyal Bilgiler dersinin önemli amaçlarından birisidir (Akhan, 2010).

Sosyal Bilgiler dersi ile öğrenciler, yaşamı boyunca yüzleşmek durumunda kalabileceği bireysel ekonomik ve finansal tercihlerinde sorumluluk alabilmesi ve bilinçli kararlar verebilmesi için ihtiyaç duyacağı kavram, beceri ve değerleri kazanabilmelidir (Adalar, 2019).

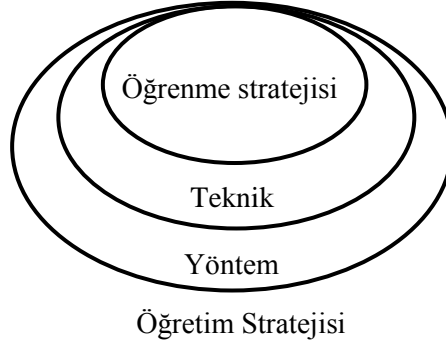
Bu tanımlardan anlaşıldığı üzere sosyal bilgiler sadece etkili vatandaş yetiştirmeyi değil geçmiş, bugün ve gelecek kapsamında bireylerin dönemin şartlarına uygun ve topluma uyumlu olarak sorumluluklarını bilen ekonomi, siyaset, finans, coğrafya, tarih ve teknolojik konulardan haberdar olan kendini geliştirebilen etkili vatandaşlar yetiştirmektir diyebiliriz.

2.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Strateji, Yöntem ve Teknikler

Bir öğretim yapılacakken strateji, yöntem ve tekniklerin uygun olarak seçilmesi gerekmektedir. Fakat çoğu zaman strateji, yöntem ve teknik birbiriyle karıştırılmakta hatta birbirinin yerine kullanılmaktadır. Her ne kadar birbirlerinin yerine kullanılıyor olsa da aslında bu üç kavram farklı anlamlara sahiptir (Yel, Taşdemir ve Yıldırım, 2015). Strateji öğretmenlere yöntem, teknik ve araç-gereçlerin belirlenmesinde yön veren dersin hedeflerine ulaşmasını sağlamak için izlenmesi gereken yolu gösteren daha genel bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yöntem; Türk Dil Kurumu sözlüğünde, “bir amaca erişmek için izlenen, tutulan yol, usul, sistem, prosedür, politika” olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanımda ise yöntem, eğitimde daha çok, bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen izlenen düzenli yol anlamında kullanılmıştır (Yel, Taşdemir ve Yıldırım, 2015). Yönteme bir hedefe ulaşmak için izlenen en kısa yolda diyebiliriz.

Teknik; Türk Dil Kurumu sözlüğünde, “Bir sanat, bir bilim, bir meslek dalında kullanılan yöntemlerin hepsi; Yol, beceri, yöntem” olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanımda ise teknik, bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi, ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütünü olarak ifade edilmiştir (Yel vd., 2015). Farklı anlamları olsa da bu üç kavram birbirinin tamamlayıcısıdır denilebilir. Teknik olmadığı zaman tek başına yöntem bir anlam ifade etmeyecektir. Bu kavramlar bir bütünün parçaları olarak adlandırabiliriz. Yel, Taşdemir ve Yıldırım, (2015), yapmış oldukları çalışmada öğretim, strateji, teknik ve öğrenme stratejisi kavramları arasındaki ilişkiyi aşağıdaki şekilde göstermişlerdir.

Şekil 2.1. Öğretim, strateji, teknik ve öğrenme stratejisi kavramları arasındaki ilişki (Yel, Taşdemir ve Yıldırım, 2015: 45)

2.4.1. Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisi

Sunuş yoluyla öğretim stratejisi Ausubel tarafından oluşturulmuştur. Ausubel'e göre öğrenmenin çoğu sözel olarak gerçekleşmektedir. Ona göre önemli olan öğrenmenin anlamlı olmasıdır. Eğer sözel öğrenme etkin yapılabilirse, kısa sürede birçok bilgi anlamlı bir şekilde öğrenciye kazandırılır (Yel vd., 2015). Sunuş yoluyla öğretim stratejisinde öğrenciler bilgileri kendileri almamalı, o alandaki konulara hâkim olan birisi tarafından sunulması gerekmektedir (Keskin ve Horzum, 2016). Çünkü öğrenciler doğru ve yanlış ayırt edebilecek kabiliyette olmadıkları için yanlış bir öğrenme gerçekleşebilir.

Sunuş yoluyla öğretim stratejisinde bilgiler öğrencilere bir paket halinde hazır olarak verilir. Aktif olan taraf öğretmendir. Öğrenci sadece kendisine verilen bilgiyi sözel olarak öğrenir. Az sayıda duyu organına hitap ettiği için öğrenmenin kalıcılığında sorun yaşanabilmektedir. Tümdengelim metodu kullanılmaktadır. Öğrencilerin soru-cevap yöntemi ile derse katılımı sağlanır. Bunun yanında öğretmen dersi anlatırken bol örnek kullanarak öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmalıdır.

Sunuş yoluyla öğretim stratejisi maliyet yönünden daha kolay, öğretmen yönünden bakıldığında ekstra bir etkinlik gerektirmeyen düz anlatımın hâkim olduğu kolay bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenci tarafından bakıldığında ise sadece bir duyu organına hitap etmesi yönüyle her öğrencide eşit öğrenme meydana getirmeyeceği için öğretimin kalıcılığında sorun meydana getirmektedir.

2.4.2. Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisi

Buluş yoluyla öğretim ilk kez Bruner tarafından ortaya koyulmuş bir öğretim stratejisidir. Bu öğretim stratejisinin sunuş yoluyla öğretim stratejisinden farkı aktif olan

tarafın öğretmen değil öğrencinin olmasıdır. Öğretmen paket bilgiyi öğrenciye aktarmak yerine öğrencinin bilgiye ulaşmasına yardımcı olur. Öğrenci bilgiye kendi çabaları ve deneyimiyle ulaşır.

Bruner öğrenmenin aktif bir süreç olduğunu ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin öğrencinin aktif katılımı ile gerçekleşmesi gerektiğini söylemiştir. Bruner'in öğrenmenin aktif olması gerektiği konusundaki bu yaklaşımı öğrenmenin tanımına da yeni bir boyut kazandırmıştır. Bruner'e göre öğrenme sadece buluş yoluyla gerçekleşebilir. Çünkü bu yaklaşım düşünmeyi, denemeyi ve bulmayı esas almaktadır. Buluş yoluyla öğrenmede esas olan öğrencinin öğrenme isteğinin ortaya çıkarılmasıdır. Bunun içinde öğrencide merak duygusunun uyandırılması gerekmektedir. Bu öğrenme sürecinde öğrencinin bilgiyi kendi çabalarıyla bulması başkalarının yardımı olmadan bağımsız problem çözebilmesine yardımcı olur. Aynı zamanda öğrencide kendine güven duygusu gelişir (Yel vd., 2015; Yurdakul, 2015).

Buluş yolu stratejisinde öğrenme öğrencilerin dikkatine çekecek ve onlarda merak uyandıracak örneklerin verilmesiyle başlar. Ardından sorulan sorularla yeni bilgiler elde edilerek bir nevi yap-boz yapar gibi bilginin bütününe ulaşmaya çalışılır. Sunuş yolundan farklı olarak buluş yolunda tümevarım yöntemi uygulanır. Buluş yoluyla öğrenme aynı zamanda süreç temelli bir stratejidir diyebiliriz.

Buluş; öğrencilerin araştırma, beceri kullanma, keşfetme ve konunun detayları hakkında bilgi toplayıp soruşturma yapma gibi öğrenme etkinlikleri konusunda öğretici tarafından yönlendirmeleri ile gerçekleştirilen ve yönetilen bir süreçtir (Keskin ve Horzum, 2016). Öğretmen öğrencilerin bilgiye ulaşmasında ortamı hazırlar ve rehberlik eder. Önemli olan öğrencilerin derse korkusuzca katılıp cevap hakkı istemeleri ve onların aktif katılımının sağlanmasıdır.

2.4.3. Araştırma Yoluyla Öğretim Stratejisi

Günümüzde her insanın bilgiye ulaşması artık daha kolaydır. Merak edilen soruların cevabına kısa sürede ulaşılması, yeni soruların ortaya çıkmasına ve merakın tekrar insanı araştırmaya yöneltmesine sebep olmaktadır. Bu kapsamda merak duygusu ve sonuca hızla ulaşıyor almak araştırmanın süreklilik kazanmasını sağlamaktadır. Öğretim programlarının kazanımlarına ulaşmada uygulanabilecek stratejilerden biri olan araştırma inceleme yoluyla

öğretme stratejisi, bu amaçla kullanılabilir en uygun stratejidir (Akhan ve Demirezen, 2015).

Araştırma-inceleme, delillerin incelenmesine dayanan, soru sorma, hipotezleri test etme ve diğer bilgi ya da veri toplama araçlarını kullanan bir araştırma sürecidir (Akhan ve Demirezen, 2015). Öğrenci bu stratejiyi kullanırken önce problemi tanımlar ve problemin çözümü için hipotezler kurar, daha sonra hipotezlerin sınanması için verileri toplar son adım olarak da topladığı verileri düzenleyerek sonuca ulaşmış olur (Yel vd., 2015). Aslında bu araştırma-incelemeye dayalı öğretim stratejisi bir tür problem çözme yaklaşımıdır. Öğrenci bu araştırma stratejisinde buluş yoluyla araştırma stratejisinde olduğu gibi aktif olan taraftır. Öğretmen ise yol gösterici rehber konumundadır. Bu stratejiyle öğrencilerin araştırma yapma becerisini geliştirmektedir.

Araştırma-inceleme stratejisinin aşamalarını şu şekilde sıralayabiliriz; problemi fark etme, problemi tanıma ve sınırlama, hipotez kurma, veriler toplama, verileri düzenleme ve sonucu ulaşma. Bu strateji sonunda öğrenci sadece bilgiyi öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda eleştirel düşünme, açık görüşlülük ve üretkenlik becerilerini de kazanır. Okulda kazanmış olduğu problem çözme becerileri sayesinde hayatta karşılaştığı problemleri de çözebilecek kazanımları elde etmiş olur (Akhan ve Demirezen, 2015).

Aşağıdaki tabloda sunuş yoluyla öğretim, buluş yoluyla öğretim ve araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejilerinde kullanılan yöntem ve tekniklere verilebilecek örnekler yer almaktadır.

Tablo 2.1. Öğretim Stratejilerinde Kullanılan Yöntem ve Tekniklere Verilebilecek Örnekler

Strateji	Yöntem	Teknik
Sunuş Yoluyla Öğretim	Düz Anlatım	Soru-Cevap Tekniği
Buluş Yoluyla Öğretim	Örnek Olay İnceleme Tartışma Soru-Cevap Problem Çözme	Beyin Fırtınası Proje Tekniği Zıt Panel Sempozyum Açık Oturum Forum Kollegyum Balık Kılıcı İstasyon Tekniği Altı Şapka Düşünme Tekniği

2.5. Aktif Öğrenme Nedir?

Öğrenme sorumluluğunun öğrenciye ait olduğu; aktif öğrenme, öğretmenin yönlendirici, rehber ya da kolaylaştırıcı rolde olduğu öğrenci merkezli bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenci merkezli yaklaşım bilgilerin doğrudan anlatımla kazandırılmaya çalışılması yerine, sınıf tartışmasının dahil olduğu işbirlikçi ve problem çözmeye dayalı çalışmalarını içerir (Sürmeli ve Yıldırım, 2017). Sönmez (2015) aktif öğrenmeyi; öğrenme-öğretme sürecinin bazı düzenlemelerinden, uygulamalarından, değerlendirilip geliştirilmesinde öğrencinin sorumlu olduğu bir yaklaşım olarak betimlemektedir.

Bir başka tanımda ise aktif öğrenme “öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile karar alma, öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme süreci” olarak açıklanmaktadır (Ün Açıkgöz, 2003). Aktif öğrenme araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejisi ve buluş yoluyla öğretim stratejisine benzemektedir. Bu stratejilerde olduğu gibi aktif öğrenme yönteminde de öğretmen öğrenciler için bir rehber, yol gösterici konumundadır. Aktif olan taraf öğrencidir. Diğer stratejilerden farklı olarak aktif öğrenmede öğrencilerin zihinlerini zorlaması istenmekte onların düşünme kapasitelerini en üst seviyede kullanmaları amaçlanmaktadır. Bu sayede öğrencinin daha kalıcı bir öğrenme sağlamış olacağı düşünülmektedir.

Aktif öğrenme yöntemi, öğrencileri ders anında pasif konumdan aktif konuma getirerek onların derse etkin katılımını sağlayarak, düşünme becerilerini geliştirerek daha etkin ve kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda aktif öğrenme; öğrencilerin güvenli, yeteneklerinden emin, saygın, etkili öğrenme ve düşünme becerileri sahip, başkalarıyla iş birliği içinde çalışabilen bireyler olarak yetişmelerini sağlayarak, ezberciliği önler (Ün Açıkgöz, 2003). Aykaç (2018) aktif öğrenmenin ilgi görmesinde etkili olan etmenleri aşağıdaki gibi sıralamaktadır.

1. Aktif öğrenmenin beyin çalışmasına uygunluğu,
2. Yaşam boyu öğrenen bireylere duyulan gereksinim,
3. Geleneksel öğretimin çağın gereksinimlerini karşılamaması,
4. Öğrenme öğretme anlayışındaki gelişmeler,
5. Aktif öğrenmenin etkililiği,
6. Aktif öğrenmenin yararları,
7. Aktif öğrenmenin hem süreç hem de sonuçla ilgili olmasıdır.

Aktif öğrenme sadece öğrencinin derse aktif katılımı, etkinlikleri yapması, düşünmesi, zihnini zorlayarak çözümler üretme süreci değildir. Aynı zamanda aktif öğrenmede öğrenci, öğretmenin derste hazırladığı etkinliklere katılım göstermenin ötesinde, yapılacak olan etkinlikleri planlar, etkinlikleri gözden geçirir sürecin başından sonuna kadar etkin katılım sağlar. Bu sayede gelecekte hayatını planlama ve yönetme becerilerini de kazanmış olur.

Yavuz (2001) aktif öğrenme sürecini, öğrencilerin farklı zihinsel becerilerini aktif olarak kullanması gereken bir süreç olarak tanımlamaktadır. Aktif öğrenme yöntemi ile hazırlanmış olan bir ders programında öğrenciler, öğretmenin verdiği bilgiyi aynen alıp kullanmak yerine o bilgiyi akıl süzgecinden geçirerek işlemeye başlar ve bu süreçte yaşadığı çevrenin farklı özelliklerini düşünerek yeni öğrendiği bilgi ile karşılaştırma yaparak değerlendirir. Yeni öğrenilmiş olan bilgiyi farklı durumlarla değerlendirerek, olaylar/durumlar/düşünceler arasında yeni bağlar meydana getirir. Bu sayede bilgiyi çok boyutlu olarak öğrenmiş olur.

Güçlü (2007)' ye göre aktif öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı derslerde öğrenciler kendi bireysel yeteneklerini zorlayarak yeni deneyimler kazanmış olur. Bu kazanımlar öğrencinin üst bilişsel düzeyde düşünmesini sağlayarak, kendi düşünme becerisinin gelişmesine geliştirmesine yardımcı olur. Öğrencilerin aktif olarak yer aldığı bu çalışmalar, öğrencinin merak duygusunu geliştirerek derse olan ilgilerini artırmakta ve öğrencilerin daha etkin bir öğrenme deneyimi elde etmesini sağlamaktadır. Aktif öğrenme kullanılarak yapılan

eğitim sayesinde, toplumumuzun en çok ihtiyaı olan meraklı, araştırmacı, sorumluluk alan, zihnini kullanan, dūřünen, ne yaptığının farkında olan bireyler yetiştirilebilir.

2.5.1. Aktif ğrenmenin Yararları

Aktif ğrenmenin öğrencilere kazandırdığı bazı yararlar vardır. Dolmaz (2012)'ın yapmış olduğu araştırmaya göre bu yararları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

1. Öğrenciler, araştırmalarındaki kaynaklara kendi çabalarıyla ulaşırlar. Böylece değişik kaynaklardan bilgiye ulaşmanın yerini öğrenirler. Hazır bilginin önlerine sunulmaması onların kolaycılığa kaçmalarının da önüne geçmiş olur.

2. Öğrencilerin parça halinde elde ettikleri bilgileri bir bütün haline getirmelerine ve sunmalarına olanak sağlanır. Bu sayede parçalar halindeki bilgileri nasıl bir bütün haline getirmeleri gerektiğini öğrenirler

3. Öğrenciler, bireysel grup etkinliklerinde daha fazla sorumluluk alarak ve bu sorumluluğu paylaşmayı öğrenirler. Bu sayede sorumluluk becerisini kazanarak ilerideki yaşantılarında da bunu kullanmayı öğrenmiş olurlar.

4. Öğrenciler elde ettikleri bilgileri paylaşır, diğer öğrencilerle etkileşim halinde ortak bilgi üretimi için birlikte çalışarak iş birliği yaparlar. İş birliğinin önemini kavrayarak toplumda uyum içinde yaşamayı öğrenirler.

5. Farklı ğrenme düzeylerine sahip olan öğrencilerin bulunduğu sınıflarda yavaş öğrenen veya üstün yetenekli öğrencilere daha fazla zaman ayrılır. Bu sayede bu çocuklar topluma kazandırılabilirler.

6. Öğrencilerin kendi yeteneklerinin farkında olduğu özdenetim yapabilme özelliğini kazandırır. Benlik duygusu gelişir.

7. Öğretmenliğe yeni başlamış olan kişilerin sınıf yönetiminde yardımcı olur. Öğrencilerde derse ve öğretmene karşı daha olumlu tutum oluşur.

8. Çocuklarda hayat boyunca öğrenmeyi sağlarken, aynı zamanda öğrencilerin motivasyonlarını ve derse katılımını artırır

9. Bloom taksonomisinde yer alan analiz, sentez, değerlendirme ve yaratma gibi üst bilişsel düzey düşünme becerilerini artırır.

10. Öğrencilerin kendi düşüncelerini yaşlıları ile karşılaştırarak kendilerine ait fikirlerini ortaya çıkarabilmelerini sağlayarak, gruplar arasında öğrencilerin etkileşimini artırır.

11. Öğrenciler arasında var olan yarış ve sınıf içindeki zıt gruplaşmayı azaltır ve öğrencilerin iş birliği ile çalışmaya yöneltir.

12. Sınıf içinde aktif olan öğrenmenin, sınıf içinde yüksek etkileşimli ortamın oluşmasından dolayı öğrenciler ders esnasında anında geribildirim verir ve alırlar.

2.5.2. Aktif Öğrenmenin Sınırlılıkları

Aktif öğrenmenin kalıcı ve etkili bir öğretim için yararlı olduğu bu alanda yapılan çalışmalarla ortaya koyulmuştur. Her ne kadar yararlı bir öğretim yöntemi olsa da bunun da bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Arıkan (2019) yapmış olduğu çalışmada aktif öğrenmenin sınırlılıklarını aşağıdaki şekilde sıralamaktadır.

1. Geleneksel eğitim anlayışıyla yetişmiş olan öğretmenlerin, öğrenci merkezli bir eğitim anlayışına hazır olmamaları aktif öğrenmenin yanlış biçimde uygulanmasına sebep olabilmektedir.

2. Öğretmenlerden ve farklı kitaplardan edindikleri bilgiyi yeterli bulan, dersin genel amaçlarını göz ardı eden öğrencilerin kendisine ait olan öğrenme sorumluluğunu almakta zorlanma olasılığının olması öğrenmeyi sekteye uğratabilir.

3. Var olan eğitim programlarının yapısı ve içeriğinin öğretmenlerin aktif öğrenme modelini kullanması için yeterli imkânı verememektedir.

4. Sınıf mevcudunun gereğinden fazla olduğu ortamlarda aktif öğrenme yöntemi ile ders yapılması zorlaşmaktadır.

5. Ders saatlerinin dersin içeriğini aktarmaya ve aktif öğrenme modelinin uygulanması için yeterli süreye sahip olmamasıdır.

6. Öğrenme ortamlarında kullanılacak araç-gereçlerin eksik ya da hiç olmaması uygulamanın yapılamaması sorununu ortaya koyabilmektedir.

7. Öğretmenlerin etkinliğin uygulanma aşamasında dersteki yetkilerinin azalacağı ve sınıf hakimiyetini kaybedeceği düşüncesine sahip olması.

2.5.3. Aktif Öğrenme Yönteminde Kullanılan Bazı Yöntem ve Teknikler

Aktif öğrenme yönteminde kullanılan birçok yöntem ve teknik bulunmaktadır. Aşağıda bunlardan bazılarını kısaca değinilmiştir.

Akvaryum

Sınıftaki öğrencilerin aktif olarak tartışmaya katılmalarını sağlayan bir tekniktir. Sınıftaki sıralar iç içe iki çember oluşturacak şekilde yerleştirilir. Öğrencilere daha önceden verilen problem üzerine iç çemberde yer alan öğrenciler tartışmaya katılırken, dış çemberdeki öğrenciler tartışmayı izlerler. Dış çemberde yer alan öğrenciler istedikleri zaman iç çemberde yer alan öğrencilere soru yöneltebilirler. Tartışmaya katılan iç çemberdeki öğrenciler ile dış çemberde yer alan izleyici konumunda bulunan öğrenciler etkinlik sırasında yer değiştirebilirler (Sönmez, 2015 & Sürmeli ve Yıldırım,2017).

Beyin fırtınası

Beyin fırtınası tekniği sınıfta bulunan bütün öğrencilerin bir sorun veya problem durumu için farklı ve yaratıcı fikirler ortaya koymasınıdır. Öğretmen tarafından 6 kişilik gruplar oluşturulur. Ardından sorun ya da problem gruplara verilir. Öğrenciler yargılama yapılmaksızın cevaplarını bir kâğıda yazarlar ve grup içerisinde her üye cevaplarını tek tek okur. En sonunda grup üyeleri bu cevapları tartışarak ortak bir fikir ortaya koyarlar. Bu tekniğin amacı öğrencilerin problemin çözümünde özgün fikirler üretmesini sağlamaktır. Bu teknikte önemli olan grup üyelerinin problem hakkında düşünerek mantıklı olup olmadığına bakmaksızın mümkün olduğunca çok fikir üretmeleridir (Uzunöz, 2021).

Zıt Panel

Zıt panel tekniği için öğrencilerin daha önceden konu hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bundan dolayı bu teknik çoğunlukla öğrenilen konuların tekrar edilmesinde ve konuların gözden geçirilmesinde kullanılmaktadır. Bu sayede öğrencilerin konuya ilgileri artırılmakta, öğrenilen konuların tekrarı yapılarak yanlış öğrenmeler düzeltilmektedir. Bu

etkinlikte öğretmen sınıf ikiye ayırır. Sınıfım mevcut sayısına göre ikiye ayrılan sınıfta 4 ya da 6 kişilik gruplara ayırır. Tartışılacak konu öğretmen tarafından sınıfa söylenir. Soru soracak gruplar sorularını hazırlarken cevaplandırılacak olan gruplar ise muhtemel sorulara cevap hazırlar. 10-15 dakika süre tanınarak süre sonunda soru grubu sorusunu sorar cevap grubu ise bu soruları cevaplandırmaya çalışır. Etkinlik sırasında cevap grubu ile soru grubu birbirinin yerine geçebilir (Gökalp, 2019).

Ben Kimim?

Bu etkinlik öğretmenlerin dersin başında öğrencilerin dikkatini çekme ve derse olan ilgilerini uyandırmak amacıyla uygulanabilir. Ders esnasına ve sonrasında ise öğrencilerin öğrendiklerini eğlenerek gözden geçirmesini ve öğretmenin öğrencilerin ne öğrendiğini anlaması konusunda yardımcı olur. Bu teknik için sınıftaki bir kişi seçilerek sınıftan dışarıya çıkarılır. Daha sonra sınıfta kalan öğrenciler ile konu ile ilgili olarak bir kişi, eşya veya bir hayvan seçilerek sınıf dışındaki öğrencinin karakteri belirlenir. Daha sonra sınıf dışındaki öğrenci sınıfa çağırılır. Öğrenci sınıftaki arkadaşlarına “Ben Kimim?” sorusunu yöneltir. Seçtiği öğrenciler karakteri ile ilgili kendisine ip uçları verir. Soru soran öğrencinin karakteri bulabilmesi için en fazla 3 cevap hakkı vardır. Bulamadığı taktirde karakteri kendisine söylenir. Bu etkinlikte dikkat edilmesi gerek husus tekniğin hedefle tutarlı olması gerektiğidir. Öğrenci bu etkinlikte mantıklı tahminler üretme, ip uçlarını kullanarak düşünme becerisini geliştirirken oyun yoluyla öğrenme sağlanmış olur (Mirzeoğlu & Özcan, 2021).

“Doğru Mu, Yanlış Mı?” Tekniği

Daha önce işlenmiş olan konuyla alakalı doğru ve yanlış bilgilerin yer aldığı kartlar öğretmen tarafından hazırlanan kartlar sınıfa dağıtılır. Kartı alan öğrenci kartta yazan sorunun doğru olup olmadığını gerekçesi ile birlikte açıklar. Daha sonra soru sınıfla birlikte tartışılarak bir sonuca varılır. Öğretmen gerekli gördüğü yerde devreye girerek öğrencilere yardımcı olabilir. Bu etkinlik sayesinde öğrencilerin öğrenilen bilgiler hakkında ne kadar bilgiye sahip oldukları ve neler düşündükleri anlaşılmış olur. Bu yöntem konu değerlendirmesi olarak kullanılabilir (Gökalp, 2019).

Kartopu

Bu etkinlik öğrencilerin birbirleriyle iletişimini artırarak öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif rol almasını sağlamaktadır (Aykaç, 2018). Bu tekniğin uygulanmasında ikinin katları olacak şekilde grup oluşturulur. Verilen bir problemi önce öğrencinin tek başına düşünmesi daha sonra iki öğrenci bir araya gelerek görüşlerini tartışmaları istenir. Diğer

adımdı ikili iki grup bir araya gelerek dörtlü grupta bu görüşlerin karşılaştırır. Son olarak sekizli gruplarda da aynı konu tartışılarak nihai bir karara varılır. Bütün gruplar görüşleri alınarak sınıfa sunulur ve etkinlik sona erer. (Sönmez, 2015).

Rol Yapma

Bu etkinlikte öğrenciler daha önceden belirlenen kimlikleri gerçek yaşam ortamlarından örnek alarak, kendi düşünceleriyle birleştirip sınıfta sunarlar. Bu teknik özellikle sınıf içinde kendisi olarak konuşmakta çekinen öğrencilerin farklı karaktere bürünerek kendini ifade etmesine yardımcı olur. Aynı zamanda başka bir kişinin rolüne girerek konuşmak öğrencilerin empati yeteneğini kazanmasını sağlar. Bu yöntem öğretimin her düzeyindeki sınıf kademelerinde uygulanabilmektedir. Bu yöntemin amacı öğrencilerin bir kavramı öğrenmesine, bir beceri veya değeri geliştirip kullanmasına yardımcı olur (Gözütok, 2021).

Vızılı

Bu etkinlik çoğunlukla ilköğretim ve okul öncesinde kullanılmaktadır. Öğrencilerin verilen konu üzerinde yaratıcı düşünmesi ve sorunlara değişik çözümler getirmesi beklenmektedir. Öğrencilerin grup eşliğinde birbirlerinin fikirlerine saygı duyarak ortak bir karara varması istenir. Vızılı gruplarının sayıları değişiklik gösterebilmektedir. Mesela Vızılı 22, iki kişilik grupların 2 dakika tartışması gerektiğini ifade eder. Verilen konuya göre grup sayısı ve dakikaları göz önünde bulundurularak Vızılı grupları oluşturulur. Vızılı grupları kısa süreli tartışma grupları olarak ta adlandırılmaktadır (Aşçı, 2016).

İstasyon

İstasyon tekniği her öğrencinin aktif olarak katılım gösterdiği, farklı zeka alanlarını kullanmayı gerektiren, yaratıcı düşünmeyi sağlayan, yarım kalan bir işi devam ettirebilme becerilerini kazandıran bir etkinliktir. Özellikle ğrencilerin iş birliği içinde kısa süre içerisinde bir ürün meydana getirmesini sağlamaktadır. Öğrencilerin yeteneklerini ortaya koyduğu ve öğrencilerin öz güven duygusunu artırdığı söylenebilir (Gökalp, 2019).

Bu teknik uygulanırken ilk önce bir konu belirlenir. Gruplar oluşturularak istasyonlara yerleştirilir. Ve her istasyonun ayrı bir görevi belli bir süre içerisinde yerine getirmesi sağlanır. İstasyon şefinin işaretiyle istasyonlar süre bitiminde yer değiştirerek bir sonraki istasyona geçer. nceki grubun yarım kalan işlerini devam ettirir. Etkinlik sonucunda ortaya çıkan ürünler toplanarak sınıfta sergilenir.

2.6. Köşelenme Tekniği Nedir?

Değişik kaynaklarda köşelenme ya da köşeleme olarak adlandırılan bu teknik aktif öğrenme yöntemleri içerisinde karşımıza çıkmaktadır (Gökalp, 2019). Köşelenme yöntemi daha çok öğrenci merkezlidir. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirir, onlara araştırma becerisi ve toplum içinde kendilerini ifade edebilme becerisi kazandırır. Köşelenme genellikle yanıtı çok belli olmayan konular için kullanılabilir. Öğrencilere, bir konu/sorun hakkında veri toplayıp, onları değerlendirerek soruna ilişkin çeşitli çözümler üretme ve bunları savunma şansı verilir (Tok, 2019).

Bu tekniğin uygulanması sürecinde öğrencilerin farklı görüşlerde beyanda bulunabilecekleri, yaşadıkları sosyal çevreye dair bakış açılarını genişlemesine yardımcı olabilecek becerilerin kazandırılmasında, sorun ya da problemlerde, toplumsal olaylara ilişkin durumların öğretilmesinde köşelenme tekniğinden faydalanılabilmektedir (Kadim, 2022).

Köşelenme tekniğinin uygulanması aşamaları aşağıda yer almaktadır:

- Dersin konusuna uygun problem seçilir ve öğrenciye açıklanır. Özellikle cevabı kesin olarak belli olmayan, tartışmaya açık olanların seçilmesine özen gösterilir. Daha sonra bu sorun/problem öğrencilere yöneltilir.
- Sorunun zorluğuna göre ders esnasında ya da bir sonraki derse araştırıp gelmeleri söylenerek öğrencilerin cevapları alınır.
- Tüm cevaplar tahtaya öğretmen tarafından yazılır.
- En çok tekrar eden dört çözüm kartonlara yazılarak sınıfın çeşitli köşelerine asılır.
- Öğrenciler, kendilerine en uygun gelen çözümün asılı olduğu köşeye gider ve orada toplanır.
- Aynı köşeyi seçenlerin oluşturduğu gruplarda o çözümü seçme nedenleri kendi içlerinde belli bir süre tanınarak tartışılır.
- Gruplarda tartışılarak ulaşılan nihai sonuç, gruptan seçilen bir sözcü tarafından neden bu çözümü seçtikleri gerekçeleri ile sözlü ya da yazılı olarak aktarılır.
- Sınıftaki tüm öğrencilerin tartışmaya katıldığı bu etkinlikte ortak sınıf kararı alınarak etkinlik sonlandırılır (Saracalaoğlu, 2019).

Köşelenme tekniğinin yararları

- Köşelenme tekniği öğrenci merkezli bir tekniktir.

- Öğretimi daha eğlenceli ve ilgi çekici hale getirmektedir.
- Öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirir.
- Karşılaştığı problem/sorun karşısında çözüm üretebilmesini sağlar.
- Öğrencilerin iş birliği halinde ortak karara varabilme yetisi kazandırır.
- Karşısındaki kişinin görüşlerine saygı duymayı öğrenir.
- Kendi ifade edebilme ve konuşma becerileri kazandırır.

Köşelenme tekniğinin sınırlılıkları

- Her ders ve her konuda uygulanması zor olabilir.
- Çok Küçük ve çok kalabalık sınıflarda uygulanması zor ve zaman alıcı olabilir.
- Sınıf içerisinde tartışmaların ve gürültünün yaşanmasına sebep olabilir.
- Baskın karakterdeki öğrencilerin diğer öğrencilere söz hakkı tanımayarak diğer öğrencileri etkinlik dışında bırakmasına neden olabilir.
- Sessiz, çekingen ve ifade becerileri yetersiz olan öğrenciler için sıkıntı doğurarak onların uygulamaya katılmasını zorlaştırabilir. Hatta onların dersin amacından uzaklaşmasına neden olabilir.
- Arkadaş gruplarının aynı köşelerde olması öğrencilerin kendi düşüncelerini yansıtmayan çözümleri savunmasına neden olabilir.
- Uygun şekilde kullanılmadığı zaman amaç dışına çıkabilir bu sayede asıl öğrenmenin yapılamamasına neden olabilir.

2.7. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Bu bölümde Aktif öğrenme yöntemi kullanılarak yapılmış olan bazı çalışmalara kısaca değinilmiş, araştırma makalelerine, yüksek lisans ve doktora tezlerine yer verilmiştir. Aşağıda bu araştırmalarla ilgili ayrıntılar yer almaktadır.

2.7.1. Makaleler

Duman & Şahiner (2008)'in yapmış olduğu “*İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Aktif Öğrenme Tekniklerinin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkisi*” adlı makalede ilköğretim sosyal bilgiler dersinde aktif öğrenme teknikleri kullanılarak işlenen dersin öğrencilerin demokratik tutumlarına ve ders başarısına etkisi incelenmiştir. Belirlenen bir okulda birisi deney diğeri kontrol grubu olmak üzere iki altıncı sınıf seçilmiştir. Deney

grubuna aktif öğrenme yöntemine göre ders anlatımı yapılmıştır. Öğrencilere araştırmacı tarafından hazırlanmış olan demokratik tutum ölçeği ve demokrasinin serüveni ünite başarı testi uygulanmıştır. Yapılan araştırmada aktif öğrenme tekniklerinin, öğrencilerin demokratik tutumlarında deney grubu lehinde anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde öğrenci başarısı açısından da aktif öğrenme tekniklerinin etkisi deney grubu lehine anlamlı bulunmuştur.

Türkben (2015), “*Aktif Öğrenme Yöntemiyle Oluşturulmuş Sınıf Ortamının Öğrenciler Üzerindeki Etkisi*” adlı makalede, ortaokul öğrencilerinin aktif öğrenme yöntemine göre hazırlanmış bir sınıf ortamında bilişsel farkındalık, bireysel sorumluluk, iş birliği, aktif katılım ve saygınlık yönünden öğrencilerde nasıl bir etki oluşturduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Türkçe dersinde uygulanan bu araştırma için ortaokulda öğrenim gören 30 öğrenciye anket yapılarak veriler elde edilmiştir. Verilerden elde edilen sonuçlara göre aktif öğrenme yaklaşımının geleneksel yaklaşıma oranla daha etkili olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgular, aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulan sınıf ortamının öğrenciler üzerinde olumlu etki bıraktığını göstermiştir. Öğrencilerin aktif öğrenme yöntemiyle oluşturulmuş olan sınıfta Türkçe dersine karşı ilgilerinin arttığı gözlemlenmiştir.

Türksoy & Taşlıdere (2016), “*Aktif Öğrenme Teknikleri ile Zenginleştirilmiş Öğretim Yönteminin 5. Sınıf Öğrencilerinin Fen ve Teknoloji Dersi Akademik Başarı ve Tutumları Üzerine Etkisi*” adlı makalenin amacı, Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesi baz alınarak aktif öğrenme teknikleri ile zenginleştirilmiş öğretim yönteminin ilkokul 5. sınıf öğrencilerinin akademik başarı ve tutumlarına etkisini incelemektir. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Çalışmaya Burdur il merkezindeki iki okuldan toplam 121 öğrenci katılmıştır. Okullardan seçilen sınıflardan birisi deney diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmacılar tarafından Başarı Testi ve Tutum Ölçeği geliştirilerek, öntest-sontest olarak uygulanmıştır. Elde edilen verilere göre ön-başarı ortalamaları arasında kontrol grubu lehine anlamlı bir farklılığın bulunduğunu fakat ön-tutum puanları arasında herhangi bir farklılığın bulunmadığını göstermiştir. Sonuçlar ön-tutum ve karne notları kontrol edildiğinde, aktif öğrenme teknikleri ile zenginleştirilmiş öğretimin öğrencilerin son-başarı ve son-tutum puanları üzerinde anlamlı farklılıklar oluşturduğunu göstermiştir.

Kardaş & Yıldırım (2016), “*Köşelenme Tekniğinin 7.Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Konuşma Becerilerine ve Türkçe Konuşma Kaygılarına Etkisi*” başlıklı makalede aktif

öğrenme tekniklerinden birisi olan köşelenme tekniğinin 7. sınıf öğrencilerinin Türkçe konuşma beceri ve kaygılarına etkisini incelemiştir. Nicel araştırma yönteminin uygulandığı araştırmada öntest-sontest ve kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılı Van merkez de MEB'e bağlı bir Ortaokulda öğrenim gören kırk altı 7. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda, deney grubunda uygulanan köşelenme tekniğinin kontrol grubunda uygulanan Türkçe Öğretim Programı etkinliklerine nazaran öğrencilerin Türkçe konuşma becerisi başarısı üzerinde çok daha etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca köşelenme tekniğinin kontrol grubunda uygulanan etkinliklere nazaran öğrencilerin Türkçe konuşma kaygıları üzerinde daha etkili olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, aktif öğrenme tekniklerinden *köşelenmenin* öğrencilerin konuşma becerilerinin geliştirilmesi ve konuşma kaygılarının düşürülmesi çalışmalarında uygulanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Büyükbayraktar Ersoy & Dilber (2016), "*Teknik Meslek Lisesi Öğrenci ve Öğretmenlerinin Aktif Öğrenme Tekniğiyle Oluşturulan Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşleri*" adlı makalede 2014-2015 eğitim öğretim yılında Amasya iline bağlı Merzifon ilçesi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde 11. Sınıf düzeyinde öğrenim gören maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle seçilmiş 10 öğrenciye bir dönem boyunca fizik derslerinde aktif öğrenme tekniği ile ders anlatılmıştır. 10 öğrenci ve derslerine giren 8 öğretmen ile yarı yapılandırılmış mülakatlar ve odak grup görüşmesi tekniğinden yararlanılarak veriler elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin aktif öğrenme yöntemleriyle derste daha aktif daha dikkatli oldukları derse olan ilgi ve isteklerinin arttığı gözlenmiştir. Aktif öğrenme yöntemiyle dersin işlenebilmesi için haftalık ders saatlerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gür Erdoğan, Kaya Uyanık & Canan Güngören (2018), "*Aktif Öğrenmeye İlişkin Lisansüstü Tezlerin Yapısal İncelemesi*" adlı makalede, aktif öğrenmeye yönelik uygulamaların nasıl yapıldığına ilişkin genel bir tablo oluşturmak adına aktif öğrenme konusunu ele almış olan lisansüstü tezlerini yapısal olarak incelemişlerdir. 2017 yılına kadar aktif öğrenme konusunu içeren yüksek lisans ve doktora tezlerinin tamamı incelemeye alınmıştır. Bu kapsamda toplam 92 teze ulaşılmış ve bu tezler 8 farklı kategoride (yayın yılı, yayın türü, araştırma modelleri, araştırma yöntemleri, örneklem türü, evren/örneklem/çalışma grubu tanımlaması, veri toplama araçları ve araştırmaların değişkenleri) ele alınmıştır. Bu kapsamda aktif öğrenme temalı tez en çok 2010 yılında yazılmıştır (16). 92 tezin 70 tanesi

yüksek lisans, 22 tanesi doktora dan oluşmaktadır. Yapılan araştırmaların çoğu nicel araştırma yöntemleri kullanılarak yapılmıştır (62). 57 tezin evren/örneklem grubunu ilköğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Yapılan makalenin sonucunda, aktif öğrenme konusundaki yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının artırılması konusunda öğrenciler teşvik edilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır. Aynı zamanda yapılacak olan çalışmalarda sadece nicel araştırma yöntemlerini kullanmak yerine eylem araştırması ve fenomenolojik araştırma yöntemleri gibi daha derinlemesine bir araştırma yapmanın bu alandaki boşlukları gidermesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Yıldırım (2019), tarafından hazırlanan “*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aktif Öğrenme Yöntemlerini Kullanma Durumları*” adlı makalede, sosyal bilgiler öğretmenlerinin aktif öğrenme yöntemlerini kullanıp kullanmama durumları ve bu kapsamda varsa olası sorunlarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu araştırma, Erzurum’da Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda çalışan 8 sosyal bilgiler öğretmeni ve her öğretmenin sınıfından seçilen 6 öğrenci ile yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi uygulanarak hem öğretmen hem de öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler sonucunda öğretmenlerin çoğu aktif öğrenme yöntemlerini kullandıklarını belirtmesine rağmen öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilerle karşılaştırıldığında öğretmenlerin aktif öğrenme yöntemlerini yeteri kadar kullanmadıklarını ve daha çok düz anlatım yöntemini tercih ettikleri saptanmıştır. Araştırmanın diğer bir sonucu ise haftalık ders saatinin aktif öğrenme yöntemlerinin kullanımı için yetersiz olduğu bunun yanında sınıf mevcudunun da fazla olması aktif öğrenme yöntemlerinin kullanımını zorlaştırdığı tespit edilmiştir.

2.7.2. Yüksek Lisans Tezleri

Üzümcü (2007), “*İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Harita Okuma Becerisinin Aktif Öğrenme Yöntemleriyle Kazandırılması*” adlı yüksek lisans çalışmasında, İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi kapsamında öğrencilerde harita okuma becerisinin aktif öğrenme yöntemleri kullanılarak hazırlanmış ders içeriğinin öğrenci başarısına yaptığı etki ile öğretmen merkezli geleneksel öğretim yöntemlerine göre hazırlanmış ders içeriğinin öğrenci başarısına yaptığı etkiyi karşılaştırmaktır. Araştırma kapsamında hem nitel hem nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Bu kapsamda başarı testi uygulanmış, öğretmen ve öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda deney ve kontrol grubunun sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Aktif öğrenme yöntemi kullanılarak işlenmiş dersin öğrenciler tarafından daha eğlenceli ve zevkli geçtiği gözlemlenmiştir. Bu

araştırma öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenilen bir derste daha istekli olduklarını ortaya koymaktadır.

Şahiner (2008), “*İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Aktif Öğrenme Tekniklerinin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkisi*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında 6. Sınıf öğrencilerinin aktif öğrenme teknikleri kullanılarak işlenmiş sosyal bilgiler dersinde demokratik tutumları ve ders başarıları incelenmiştir. Araştırma kapsamında öğrencilere tutum ölçeği ve başarı testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerde aktif öğrenme yöntemi kullanılarak ders anlatılan deney grubu öğrencileri ve aktif öğrenme yöntemi kullanılmayan kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Deney grubunda yer alan öğrencilerin hem demokratik tutumlarında hem de ders başarılarında belli oranda bir artış olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum aktif öğrenme yöntemleri kullanılarak işlenmiş bir dersin öğrencilerin başarı ve derse karşı tutumlarında olumlu bir eğilim meydana getirdiğini ortaya koymaktadır.

Soylu Erdoğan (2010), “*İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Hava Olayları, İklim ve Deprem ile İlgili Konuların Öğretiminde Aktif Öğrenme Yöntemlerinin Etkisi*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında 4. Sınıf sosyal bilgiler programında yer alan yaşadığımız yer ünitesiyle ilgili konuların öğretiminde aktif öğrenme yönteminin etkililiğini belirlemeye çalışmıştır. Bunun için Ankara'nın Çankaya ilçesinde bulunan bir ilkokulda deney ve kontrol grubu olmak üzere iki sınıf seçilmiştir. Araştırmada öntest-sontest uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin deney grubu lehine sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre aktif öğrenme yönteminin geleneksel öğrenme yöntemine göre daha başarılı olduğunu göstermektedir.

Gülsoy (2010), “*İlköğretim Birinci Kademe Aktif Öğrenmenin Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulanmasının Öğrenci Başarısına ve Tutumlarına Etkisi*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, aktif öğrenmenin ilköğretim birinci kademedeki öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki başarı ve tutumlarına etkisini araştırmak için yapılmıştır. Yapılan çalışma Konya'nın Meram ilçesinde yer alan bir ilköğretim okulunun 4. Sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Kontrol ve deney gruplarına öntest-sontest başarı ve tutum ölçekleri uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda iki grup arasındaki öğrencilerin başarı ve tutumlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Başarı ve tutum testi sontest puanları açısından, aktif öğrenmenin uygulandığı deney grubu başarı ve tutum sontest puanlarının ortalamaları bakımından yüksek olmasına karşın deney grubu lehine anlamlı bir farklılığın

olmadığı saptanmıştır. Aynı zamanda deney ve kontrol grubunun önteste ve son-test tutum puanları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür.

Dolmaz (2012), “*İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Aktif Öğrenme Modelleri, Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*” adlı yüksek lisans tezinde, ilköğretim kademesinde yer alan sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan tarih konularının öğretiminde aktif öğrenme modelleri, Öğrenci ve öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmeye alınmıştır. Bu çalışma sosyal bilgiler öğretimi ve aktif öğrenme ile ilgili kaynaklar taranmış daha sonra Ankara'nın Yenimahalle İlçesinde bulunan ilköğretim okullarında anket çalışması yapılmıştır. Anket uygulaması ile aktif öğrenme modellerinin öğretmen ve öğrencilerce kullanım düzeyi, bu modellerin avantaj ve dezavantajları ile öğrencinin ilgisi ve dolayısıyla başarısına etkisini öğrenci ve öğretmen görüşleri doğrultusunda tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre aktif öğrenmenin öğrenciler tarafından sevildiği görülmüştür. Öğrenciler tarafından sevilen öğrenme modellerinin öğretimde kullanılması onlara dersi daha da çok sevdirecektir ve derste işlenen konulara daha çok motive olmalarını sağlayacaktır. Araştırma sonucu ortaya çıkan verilere dayanarak öğrenciler ve öğretmenlerin aktif öğrenme modellerini kullandıkları gözlemlenmiştir. Araştırmada çıkan diğer bir sonuçta Öğretmenlerin yüzde yetmiş yedisinin aktif öğrenmeyi gerçekleştirmeye imkân sunacak sınıf ortamını hazırlayabileceğini belirtmiş olmasıdır.

Çelik (2017), “*Sosyal Bilgiler Öğretiminde Görüş Geliştirme Tekniğinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi*” adlı yüksek lisans tezinde, sosyal bilgiler öğretiminde görüş geliştirme tekniğinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi araştırılmıştır. Ağrı'da yer alan bir ortaokulda birbirine denk olmak üzere deney ve kontrol grubu olmak üzere iki sınıf belirlenmiştir. Akademik başarı olarak birbirine denk olan kontrol ve deney gruplarına araştırma öncesi akademik başarıyı ölçen ön test ölçeği uygulanmış. Daha sonra beş hafta boyunca kontrol grubuna klasik öğretim yöntemiyle deney grubuna ise görüş geliştirme tekniğiyle ders süreci öğrenci merkezli olarak işlenmiştir. Ders süreci bittikten sonra her iki gruba akademik başarıyı ölçen son test uygulanmıştır. Yapılan araştırmanın ön test ve son test sonuçlarına göre deney grubu öğrencileri kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılı olmuştur. Sonuç olarak görüş geliştirme tekniğinin öğrenci başarısını etkilediği anlaşılmıştır.

İl (2018), “*Aktif Öğrenme Yönteminin 5. Sınıf Öğrencilerinin Sözlü İletişim Becerilerine (Konuşma-Dinleme) Etkisi ve Öğrencilerin Aktif Öğrenme Uygulamalarına*

İlişkin Görüşleri” adlı yüksek lisans tezinde, 5.sınıf öğrencilerinin; Türkçe konuşma becerilerini geliştirme, konuşma kaygılarını giderme, Türkçe dinleme beceri ve başarılarını geliştirmede aktif öğrenme tekniklerinin etkisini belirlemek ve aktif öğrenme uygulamalarına ilişkin görüşlerini incelemek için bir çalışma yapılmıştır. Araştırmada hem nitel hem nicel olmak üzere karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda ön-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda deney grubu öğrencilerinin aktif öğrenme uygulamalarına yönelik görüşlerini almak için yapılandırılmış görüş bildirim formuyla görüşler toplanmıştır. Yapılan araştırma sonunda aktif öğrenme tekniklerinin; öğrencilerin Türkçe konuşma becerilerinin geliştirilmesinde, Türkçe konuşma kaygılarının giderilmesinde, Türkçe dinleme akademik başarı ve becerilerinin geliştirilmesinde Türkçe Öğretim Programı (2017) kapsamında yapılan etkinliklere göre daha başarılı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca deney grubunda bulunan öğrencilerin büyük çoğunluğunun aktif öğrenme uygulamalarına ilişkin olumlu görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları, öğrencilerin Türkçe sözlü iletişim beceri ve başarılarının geliştirilmesinde aktif öğrenme yöntemi tekniklerinin daha yoğun kullanılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Yıldırım (2018), “*Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinde Kullanılan Konuşma Halkası Tekniğinin Öğrenci Akademik Başarısına Etkisi*” başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında sosyal bilgiler dersi demokrasinin serüveni ünitesinde kullanılan konuşma halkası tekniğinin öğrenci akademik başarısına etkisi araştırılmıştır. Araştırmada “öntest – sontest kontrol gruplu” desen uygulanmıştır. Ağrı’daki bir okuldan birbirine denk kontrol ve deney grubu olmak üzere sınıflar seçilmiştir. Deney grubuna konuşma halkası tekniği uygulanmış, kontrol grubuna ise geleneksel yöntem ile öğretim yapılmıştır. Analiz sonucunda son test puanları açısından deney grubundaki öğrenciler kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılı bulunmuştur. Yapılan çalışma sonucunda elde edilen verilere bakarak konuşma halkası tekniğinin geleneksel öğrenme yöntemine göre daha etkili olduğu söylenebilir.

Arıkan (2019), “*Türkiye’de Aktif Öğrenme Temalı 2013-2018 Yılları Arasında Yapılan Çalışmaların İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tezinde aktif öğrenme temalı Türkiye’de 2013-2018 yılları arasında yayınlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri ile makalelerin bir bilimsel araştırmada bulunması gereken temel unsurlar bağlamında değerlendirmesi yapılmıştır. Araştırmada, 2013 ile 2018 yılları arasında aktif öğrenme alanında yayınlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri ile makaleleri incelenmiştir. Araştırma

kapsamında yirmi dört (24) adet tez ile yirmi sekiz (28) makale incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak Demirci, Onuk ve Arıkan'ın (2018) yılında geliştirmiş olduğu Akademik Yayın Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Betimsel analiz ile veri analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, tezlerde ve makalelerde en fazla ele alınan konu sınıf içi aktif öğrenme uygulamaları olmuştur. Daha çok nicel araştırma ve saha deneyleri kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak en çok test ve ölçeklerden yararlanılmıştır. Nicel veri analiz yöntemi olarak en fazla t testi, nitel veri analiz yöntemi olarak betimsel ve içerik analizleri tercih edilmiştir. İncelenen makale ve tezlerin bazılarında eksikliklerin olduğu görülmüştür. Bu sonuç göz önüne alındığında, bundan sonra yapılacak çalışmalarda araştırmanın bölümleri yazılırken bilimsel araştırmada bulunması gereken unsurlara dikkat edilmesi gerektiği önerilmiştir.

Gel (2019), “4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının Aktif Öğrenmeye Dayalı Etkinlik Temelli Öğretiminin Tarihsel Düşünme Becerisinin Gelişimine ve Akademik Başarıya Etkisi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında ilkökul 4. Sınıf sosyal bilgiler dersi, “kültür ve miras” öğrenme alanı, “geçmişimi öğreniyorum” ünitesi, “kurtuluştan kuruluşa” konusu için aktif öğrenmeye dayalı etkinlik temelli ders içeriği tasarlanmış ve öğrencilerin akademik başarısı üzerindeki etkisi ölçülmeye çalışılmıştır. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu model kullanılmıştır. Yapılan araştırma 2015-2016 yılında Manisa'nın Şehzadeler İlçesindeki bir ilkökulda öğrenim gören 49 öğrenci ile yapılmıştır. Deney grubundaki dersler, araştırmacı tarafından aktif öğrenmeye dayalı olarak tasarlanan etkinliklerle yapılmış, kontrol grubundaki derslerde ise ders ve çalışma kitabı kullanılmıştır. MEB'in kitabı içerisinde yer alan etkinlikler dışında herhangi bir etkinlik yapılmamıştır. Öğrencilerin başarısını ölçmek için araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan başarı testi uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre, aktif öğrenmeye dayalı etkinlik temelli öğretimin öğrencilerin başarısını artırdığı görülmüştür.

2.7.3. Doktora Tezleri

Çelikcan (2010), “Sosyal Bilgiler Dersi Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanının Aktif Öğrenme Yöntemleri ile İşlenmesinin Öğrencinin Akademik Başarısına Etkisi” adlı doktora tez çalışmasında, ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan “Elektronik Yüzyıl” ünitesinin aktif öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak hazırlanan bir programa göre işlenişi ve geleneksel yöntemle işlenişi arasında, öğrencilerin ders başarılarına etkisi ve bilgilerin kalıcılığını sağlama bakımından anlamlı bir fark olup olmadığı

araştırılmıştır. Yapılan araştırmada öntest-sontest ve kalıcılık testi kullanılarak, karşılaştırmalı deneysel yöntemin uygulaması yapılmıştır. Bunun için, Ankara ili, Yenimahalle ilçesinde bir İlköğretim Okulundan deney ve kontrol grubu olmak üzere iki sınıf seçilmiştir. Araştırmacı tarafından aktif öğretim yöntemleri kullanılarak hazırlanan bir program deney grubuna “Elektronik Yüzyıl” ünitesi çerçevesinde uygulanmıştır. Kontrol grubunda ise aynı konu sınıf ortamında geleneksel öğretim yöntemiyle aktarılmıştır. Uygulama bittikten 14 hafta sonra kalıcılık testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, aktif öğrenme yöntemlerinin, öğrenci merkezli öğretimi temel alan öğretim yöntemlerinin, geleneksel öğretim yöntemine oranla öğrencilerin akademik başarılarına ve öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama açısından daha çok başarılı olduğu anlaşılmıştır.

Keskin (2016), “*Aktif Öğrenme Tekniklerinin Ortaokul Öğrencilerinde Okumaya Etkisi*” adlı doktora çalışmasında, aktif öğrenmenin ortaokul seviyesindeki öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma 2014-2015 eğitim öğretim dönemi içerisinde Balıkesir’de bulunan bir ortaokulda nicel araştırma yöntemlerinden kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılarak yapılmıştır. Çalışmadaki verileri elde etmek için araştırmacı tarafından okuduğunu anlama başarı testleri ve demografik değerlendirme formu ve bunun yanında Özbay ve Uyar (2009), tarafından geliştirilen “ilköğretim ikinci kademe öğrencileri için okumaya yönelik tutum ölçeği” kullanılmıştır. Çalışma sonucunda deney grubundaki öğrencilerin ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark görülürken, kontrol grubunun ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Yapılan son-test puanlarına göre deney grubundaki öğrencilerin okuma becerilerinde sosyo-ekonomik durum bakımından, ekonomik ve sosyal durumu iyi olan ailelerin öğrencilerinin lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Son-test puanlarına göre Evlerinde düzenli kitap okunan ve düzenli gazete alınan öğrencilerin okuma becerilerinde diğer öğrencilere göre anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Bu çalışma aynı zamanda kitap okumanın okuma becerileri üzerinde olumlu bir etki yaptığını da ortaya koymaktadır.

Bulut (2018), “*7. Sınıf Türkçe Dersinde Uygulanan Aktif Öğrenme Modelinin Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Üzerindeki Etkisi*” adlı doktora tez çalışmasında amaç 7. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin Türkçe dersinde uygulanan aktif öğrenme modelinin, öğrenciler üzerindeki eleştirel düşünme eğilimlerine etkilerini belirlemektir. Araştırma çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Erzurum’da MEB’e bağlı bir

ortaokulda yedinci sınıfa devam eden 29 deney ve 30 kontrol grubu olmak üzere toplam 59 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın nicel kısmında ön-test son-test kontrol gruplu deneysel desen, nitel kısmında ise durum çalışması deseni kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubunun ön-testleri arasında anlamlı bir fark bulunmazken, son-test bakımında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar eşliğinde aktif öğrenme yöntemlerinin öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda, öğrencilerin derse daha planlı ve hazırlıklı gitmeye gayret gösterdiklerini, ders esnasında kendilerine olan güvenlerinin arttığını ve dersteki akademik başarılarının arttığını dile getirmişlerdir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde ise öğrencilerin derse daha çok katılım gösterdiklerini, araştırmacı ve problem çözmeye karşı daha istekli olduklarını dile getirmişlerdir. Genel olarak yapılan bu çalışmada aktif öğrenme yöntemlerinin öğrenciler üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Tatal (2019), “*Aktif Öğrenme Yaklaşımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Derse Yönelik Tutumlarına ve Öğrencilerin Kalıcılığına Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması*” adlı doktora tez çalışmasında amaç, aktif öğrenme yaklaşımının öğrencilerin akademik başarıları, derslere yönelik tutumları ve öğrenilenlerin kalıcılığı üzerindeki etkisini inceleyen deneysel ve yarı deneysel çalışmaların ulaştığı sonuçları meta-analiz yöntemiyle analiz etmek ve çeşitli çalışma karakteristiklerinin araştırmalara olan etkisini ortaya çıkarmaktır. Araştırma kapsamında 195 yüksek lisans tezi, 92 doktora tezi ve 225 makale analize tabi tutulmuştur. Çalışma rastgele etkiler modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda aktif öğrenmenin akademik başarıyı artırma konusunda güçlü düzeyde bir etkisinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda aktif öğrenmenin akademik başarı üzerindeki etkisinin yıllara göre farklılaşmadığı görülmüştür. Aktif öğrenmenin derse yönelik tutumlar üzerindeki etkisinin, kullanılan ölçme aracının geliştirilme biçimine göre farklılaştığı saptanmıştır. Araştırmacıların kendileri tarafından geliştirilen tutum ölçeklerine ait etki büyüklüğünün diğer araştırmacılar tarafından geliştirilen tutum ölçeklerine ait etki büyüklüğünden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan analizler ve bu analizler sonucunda ulaşılan bulgular göz önüne alınarak, öğretmenlerin öğrencilerin akademik başarılarını artırmak, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi ve öğrencilerin derse yönelik olumlu tutum geliştirmeleri için aktif öğrenme yöntemlerini kullanmaları önerilmektedir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan model, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması, araştırma süreci ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Aktif öğrenme yöntemleri içerisinde yer alan köşelenme yönteminin 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde uygulanması sonucu öğrencilerin ders başarılarını ölçmek için yapılacak olan bu araştırmada nicel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan deneysel desen modelinden yararlanılmıştır. Deneysel araştırmaların altında yatan düşünce genellikle bir kontrol grubu ve bir deney grubundan oluşan iki araştırma grubu oluşturmaktır. Deneysel araştırmada, belirlenen ve uygulanan bir durumu bir sonucu veya bağımlı bir değişkeni etkileyip etkilemediğini belirlemek en temel amaçtır (Hocaoğlu, Akkaş, 2019). İki grup arasında bir öğretim yönteminin etkililiği üzerine araştırma yapılırken, uygulanan testte puanların yüksek veya düşük düzeyde etki etmesine sebep olacak faktörlerin ortadan kaldırılması veya kontrol altına alınması gerekmektedir. Yani öğretim yönteminin farklı olması dışında sonuçları etkileyen diğer tüm faktörlerin kontrol altına alınması gerekir. Bundaki amaç uygulanan öğretim yönteminin öğrenciler üzerinde etkili olup olmadığının sonuçlarını görebilmektir

Bu çalışma için deneysel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan yarı deneysel desen modeli kullanılmıştır. Sönmez ve Alacapınar (2019) yarı deneysel deseni “kontrol gruplu öntest ve sontest deseni” olarak ele almaktadırlar. Bu desenin özelliği yansız bir atamanın yapılmasının mümkün olmayacağı durumlarda kullanılabilir olmasıdır. Deney ve kontrol grubu doğal olarak herhangi bir seçme yapılmadan oluşturulur. Bir okulda yer alan sınıfları seçkisiz olarak atamak çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Böyle durumlarda öğrencilerin bir önceki sene karne notlarına bakılarak sınıf başarıları karşılaştırılır. Birbirine yakın sonuçları olan iki sınıf deney ve kontrol grubu olarak seçilir. Daha sonra deney grubuna araştırmacı tarafından hazırlanan öğretim programına göre ders anlatılırken kontrol gurubuna müfredatta yer alan programa göre ders anlatımı yapılır. Araştırmanın sonunda her iki gruba da sontest uygulanarak alınan puanlar üzerinden deney ve kontrol grubu arasında karşılaştırmalar yapılır. Tablo 3.1.’ de araştırmanın uygulama süreci yer almaktadır.

Tablo 3.1. Araştırmanın Uygulanma Süreci

Grup	Uygulama Öncesi	Uygulanan Yöntem	Uygulama Sonrası
Deney	Ön test	Köşelenme tekniği kullanılarak hazırlanmış ders planı	Son test
Kontrol	Ön test	MEB programına göre hazırlanmış ders planı	Son test

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim-öğretim yılında, Konya il merkezinde yer alan bir devlet ortaokulunda öğrenim gören 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın toplam katılımcı sayısı 19 kız, 28 erkek olmak üzere 47 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 3.2. Sınıflara Göre Öğrenci Dağılımı

Sınıf	Grup	Kız Öğrenci	Erkek Öğrenci	Toplam
7-H	Deney	10	14	24
7-I	Kontrol	9	14	23
Toplam		19	28	47

3.3 Veri Toplama Araçları

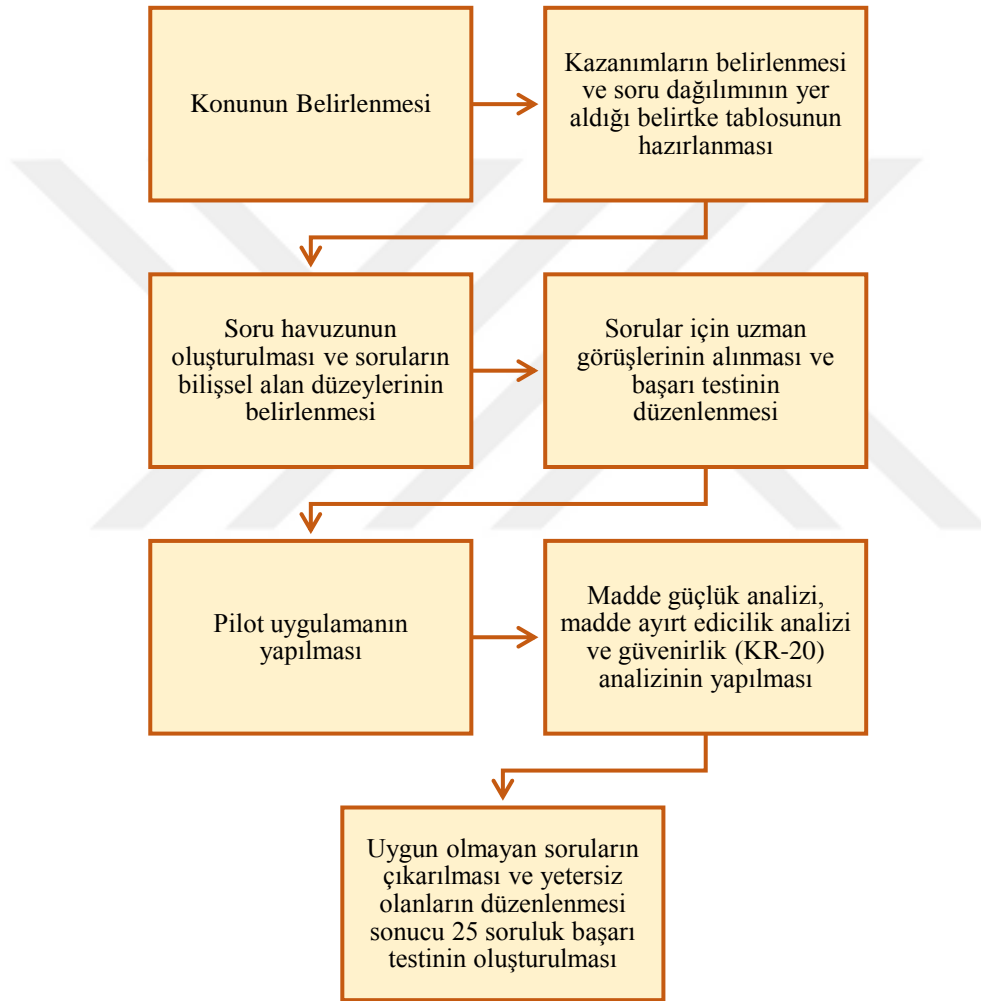
Bu çalışmada veri toplanma aracı olarak 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan İnsanlar, Yerler ve Çevreler adlı 3. üniteyi kapsayan çoktan seçmeli başarı testi hazırlanmıştır.

Başarı Testinin Geliştirilmesi

Başarı testleri çoktan seçmeli testlerden oluşmaktadır. Bu testlerde öğrenciler kendilerine verilen sorularda yer alan belli sayıdaki cevaplardan doğru olanı seçmesi gerekmektedir (Doğan, 2017). Çoktan seçmeli soruların puanlamasının objektif, uygulanmasının kolay, güvenilirliğinin yüksek olması, istatistiksel işlemlerinin kolay yapılabilir olması, her düzeyde ve kalabalık gruplara aynı anda uygulanabiliyor olması araştırmalarda tercih edilen bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Her testin avantajları

olduğu gibi belli dezavantajları da bulunmaktadır. Çoktan seçmeli başarı testlerinin değerlendirme ve yaratma gibi üst düzey davranışları ölçmesinin zor olması, hazırlanma aşamalarının zor ve zahmetli olması, şans başarısının etkili olması ve soruları okuma hızının kişiden kişiye değiştiriyor olmasından dolayı başarı testlerine karşı algının olumsuz olmasına sebep olmaktadır (Güler, 2019).

Bu başarı testi geliştirilirken şekil 1’de yer alan yöntemler sırasıyla izlemiştir.

Şekil 3.1. Başarı Testinin Geliştirilme Aşaması

Başarı testi geliştirilirken ilk önce uygulamanın yapılacağı konu belirlenmiştir. Araştırma için 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinin 3. Ünitesi olan “İnsanlar Yerler ve Çevreler”

ünitesi seçilmiştir. Daha sonra seçilen ünitenin kazanım ve hedefleri belirlenerek konulara göre soru dağılımının yer aldığı tablo hazırlanmıştır (tablo 3.3)

Tablo 3.3. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler, İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünitesi Konuları ve Soru Dağılımı

KAZANIMLAR	KONU İSİMLERİ	SORU SAYISI	YÜZDE (%)
SB.7.3.1. Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur	Geçmişten günümüze insan yerleşimi	8	%20
SB.7.3.2. Türkiye’de nüfusun dağılımını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar.	Türkiye’nin nüfusunun özellikleri	11	%25
Tablo ve grafikler kullanarak ülkemizin demografik özellikleri ile ilgili verileri yorumlanır.			
SB.7.3.3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır	Neden göç ediyoruz	8	%20
	Türkiye’de göçün sonuçları	7	%15
SB.7.3.4. Temel haklardan yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlanması halinde ortaya çıkacak olumsuz durumlara örnekler gösterir.	Yerleşme ve seyahat özgürlüğümü kullanıyorum	8	%20

Başarı testi için farklı kaynaklardan ve araştırmacı tarafından hazırlanmış olan soru havuzu oluşturulmuştur. Bu soru havuzu içerisinde bloom taksonomisinde yer alan bilişsel alanlara göre 42 soruluk başarı testi hazırlanmıştır. Bu başarı testi alanlarında uzman 6 farklı uzman kişiye gönderilerek görüşleri alınmıştır. 5 uzman soruların uygunluğu ve bilişsel alanla uyumluluğunu incelerken 1 uzman ise soruların Türkçe yazım kurallarına uygun olup olmadığını incelemiştir.

Uzman görüşleri alındıktan sonra 42 soruluk başarı testindeki soru sayısı 34 soru olarak belirlenmiştir. Pilot uygulama öncesi hazırlanan 34 sorudan oluşan başarı testinin yenilenmiş bloom taksonomisine göre belirtke tablosu hazırlanmıştır. Tablo 3.5.’te ise

yenilenmiş bloom taksonomisine göre soruların bilişsel alan düzeyine göre hazırlanmış olan belirtke tablosu yer almaktadır.

Tablo 3.4. Pilot Uygulama Öncesi Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Hazırlanmış Belirtke Tablosu

	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Analiz	Değerlendirme	Yaratma
1		*				
2			*			
3				*		
4		*				
5			*			
6						*
7	*					
8	*					
9		*				
10	*					
11	*					
12	*					
13		*				
14	*					
15					*	
16		*				
17		*				
18				*		
19		*				
20	*					
21		*				
22		*				
23	*					
24						*
25			*			
26			*			
27		*				
28	*					
29				*		
30		*				
31				*		
32			*			
33		*				
34				*		

Uzman görüşü sonrası hazırlanan başarı testinin, 7. Sınıf düzeyindeki öğrencilerin İnsanlar, Yerler ve Çevreler ünitesini henüz görmedikleri, 8. Sınıf düzeyindeki öğrencilerin bu üniteyi daha önceden gördükleri gerekçesi ile pilot uygulama 8. sınıf düzeyindeki 200 orta okul öğrencisi üzerinde yapılmıştır. 24 öğrencinin verilen testteki soruların yarıdan fazlasını cevaplamadığı için 176 öğrencinin testi analiz edilmiştir. 176 öğrencinin test sonuçlarının KR-20, madde güçlük ve madde ayırt edicilik analizleri yapılarak uygulamada kullanılacak 25 soruluk nihai başarı testi elde edilmiştir.

Madde güçlük analizi (p): Madde güçlük analizi veya indeksi sorunun zorluk ve kolaylık düzeyini gösterir. Madde güçlük indeksi 0 ile 1 arasında değer alır. Maddenin güçlük

değeri 0'a yaklaştıkça zorlaşır, 1'e yaklaştıkça ise madde kolaylaşır. Soruların çok zor ve çok kolay olması istenmeyen bir durumdur. Bu yüzden madde güçlük indeksinin .40 ile .60 arasında değer alması tavsiye edilmektedir. (Baştürk, 2019). Madde güçlük analizi aşağıdaki sıraya göre yapılmıştır.

1. Başarı testinde yer alan soruların 5 katından fazla öğrenci ile pilot uygulama yapılmıştır (Tavşancıl, 2002).
2. 200 öğrenci ile yapılan pilot uygulama sonrasında 176 geçerli test Excel uygulamasına doğru cevaplar 1 yanlış cevaplar 0 olarak girilmiştir.
3. Öğrencilerin doğru cevaplarının toplamı alınarak puanlar büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır.
4. Üst ve alt grup yöntemi kullanılarak, tüm öğrencilerin %27'lik bir kesimi üst gruptan, %27'lik diğer bir kesimi ise alt gruptan seçilmiştir. Alt ve üst gruptaki öğrencilerin sayısının eşit olması gerekmektedir.
5. Her soru için alt ve üst gruptaki doğru ve yanlış sayılarını gösteren bir tablo oluşturulur.
6. Madde güçlük analizi için her soru için üst gruptan doğru cevap verenlerin sayısı ile alt gruptan doğru cevap verenlerin sayısı toplanıp tüm öğrencilerin sayısına bölünerek madde güçlük indeksleri hesaplanır.

Madde güçlük değeri yorumlanırken tablo 3.5.'deki değerler dikkate alınmıştır. Bu tabloya göre .40 altında kalan sorular zor ve .60'ın üzerinde değer alan sorular kolay sorulardır. Bu soruların öğrenciler arasındaki farkı ortaya çıkarmada yetersiz olacağı için başarı testinde bulunmasının bir faydası olmayacaktır.

Tablo 3.5. Madde Güçlük İndeksi Aralık ve Güçlük Düzeyleri

(p) aralığı	Güçlük düzeyi
0 – 0.20	Çok zor
0.21 – 0.40	Zor
0.41 – 0.60	Orta güçlük
0.61 – 0.80	Kolay
0.81 – 1.00	Çok kolay

Tablo 3.6.'da yapılan madde güçlük analizine bir örnek gösterilmiştir. Bu tabloya göre 14. Soruya üst gruptaki öğrencilerin 39'u doğru cevap verirken, alt gruptaki öğrencilerin 12 tanesi doğru cevap vermiştir. Madde güçlük analizini yaparken soruya her iki gruptan doğru cevabı verenlerin toplam sayısı olan 51'i toplam öğrenci sayısı olan 100'e bölerek madde

güçlük indeksini .51 olarak hesaplarız. 14. soru orta güçlükte bir soru olduğu için başarı testinde kullanılabilir yorumunu yaparız.

Tablo 3.6. 14. Soruya Alt ve Üst Gruplarda Verilen Cevapların Dağılımı

14. soru	A *	B	C	D	Toplam
Üst grup (%27)	39	1	1	9	50
Alt grup (%27)	12	12	15	11	50
Toplam	51	13	16	20	100

*Doğru cevap: A

Madde ayırt edicilik analizi (r): Bilen ile bilmeyeni ayırt etme analizidir. Bir sorunun bireyler arasında bilinen (başarılı grup) ile bilmeyeni (başarısız grup) ayırt etme derecesini veren analiz ya da indekstir. Madde ayırt edicilik indeksi -1 ile +1 arasında değer alır. Madde ayırt edicilik indeksi -1'e yaklaştıkça negatif ayırt ediciliği artar, +1'e yaklaştıkça pozitif ayırt ediciliği artar. Maddenin negatif çıkması istenmeyen bir durumdur. Bu tür maddeler yoklanan özellik bakımından kişileri ters ayırt ettiği şeklinde yorumlanır ve bu maddelerin testten çıkarılması gerekmektedir (Baştürk, 2019, 149).

Madde ayırt edicilik analizi, madde güçlük analizindeki sıraya göre yapılır. Fakat 6. Basamaktaki işlemleri farklı yapılır. Madde ayırt edicilik analizi için her soru için üst gruptaki doğru cevap verenlerin sayısından, alt gruptaki doğru cevap verenlerin sayısı çıkarılıp bir grupta yer alan öğrencilerin sayısına bölünerek madde ayırt edicilik indeksleri hesaplanır.

Madde ayırt edicilik indeksi yorumlanırken Tablo 3.7.'de yer alan veriler dikkate alınmıştır. .31 ve üzerinde yer alan soruların ayırt ediciliğinin yüksek olması sebebiyle teste alınabilir. Fakat .20 ve altında yer alan soruların madde ayırt ediciliği düşük olduğu için testten çıkarılması gerekmektedir.

Tablo 3.7. Madde Ayırt Edicilik İndeksi Aralık ve Ayırt Edicilik Durumu

(r) aralığı	Ayırt Edicilik Durumu
-1,00 – 0.20	Madde çok zayıf, testten çıkarılmalı
0.21 – 0.30	Maddenin düzeltilmeye ihtiyacı var (düzeltildikten sonra teste alınabilir)
0.31 – 0.40	Madde ayırt ediciliği oldukça iyi (daha da geliştirilebilir)
0.41 – 1.00	Madde ayırt ediciliği mükemmel (olduğu gibi teste koyulabilir)

Tablo 3.8’de madde ayırt edicilik analizine bir örnek gösterilmiştir. Tabloda yer alan bilgilere göre 26. Soruya üst grupta doğru cevap veren öğrencilerin sayısı 47, alt grupta doğru cevap veren öğrencilerin sayısı ise 12’dir. Madde ayırt edicilik analizini yaparken soruya üst grupta doğru cevap verenlerin sayısından alt grupta doğru cevap verenlerin sayısı çıkarılır. Bir grupta yer alan toplam öğrenci sayısına bölünerek hesaplanır. 26. Sorunun ayırt edicilik indeksi .70 olduğu için, başarı testine olduğu gibi alınabilir.

Tablo 3.8. 26. Soruya Alt ve Üst Gruplarda Verilen Cevapların Dağılımı

26. soru	A	B	C *	D	Toplam
Üst grup (%27)	2	0	47	1	50
Alt grup (%27)	13	11	12	14	50
Toplam	15	11	58	16	100

*Doğru cevap: C

Tablo 3.9. Başarı Testi Pilot Uygulama Madde Analizi ve Değerlendirmesi

Soru	Madde Güçlük İndeksi (<i>p</i>)	Madde Güçlük Değerlendirmesi	Madde Ayırt Edicilik İndeksi (<i>r</i>)	Madde Ayırt Edicilik Değerlendirmesi
S1	0,66	Kolay	0,56	Mükemmel
S2	0,79	Kolay	0,42	Mükemmel
S3	0,38	Zor	0,32	Oldukça İyi
S4	0,57	Orta güçlük	0,46	Mükemmel
S5	0,55	Orta güçlük	0,62	Mükemmel
S6	0,47	Orta güçlük	0,58	Mükemmel
S7	0,65	Kolay	0,38	Oldukça İyi
S8	0,53	Orta güçlük	0,58	Mükemmel
S9	0,57	Orta güçlük	0,50	Mükemmel
S10	0,38	Zor	0,52	Mükemmel
S11	0,38	Zor	0,56	Mükemmel
S12	0,29	Zor	0,22	Düzeltilmeli
S13	0,23	Zor	0,02	Çok Zayıf
S14	0,51	Orta güçlük	0,54	Mükemmel
S15	0,15	Çok Zor	-0,18	Çok Zayıf
S16	0,50	Orta güçlük	0,68	Mükemmel
S17	0,49	Orta güçlük	0,66	Mükemmel
S18	0,64	Kolay	0,68	Mükemmel
S19	0,52	Orta güçlük	0,64	Mükemmel
S20	0,39	Zor	0,34	Oldukça İyi
S21	0,60	Orta güçlük	0,68	Mükemmel
S22	0,52	Orta güçlük	0,64	Mükemmel
S23	0,61	Kolay	0,50	Mükemmel
S24	0,31	Zor	0,34	Oldukça İyi
S25	0,52	Orta güçlük	0,60	Mükemmel
S26	0,59	Orta güçlük	0,70	Mükemmel

S27	0,59	Orta güçlük	0,82	Mükemmel
S28	0,40	Zor	0,44	Mükemmel
S29	0,41	Orta güçlük	0,50	Mükemmel
S30	0,39	Zor	0,26	Düzeltilmeli
S31	0,28	Zor	0,41	Mükemmel
S32	0,51	Orta güçlük	0,62	Mükemmel
S33	0,38	Zor	0,32	Oldukça İyi
S34	0,37	Zor	0,50	Mükemmel

Tablo 3.9.'da başarı testinin madde güçlük ve ayırt edicilik analizi sonuçları yer almaktadır. Bu verilere göre pilot uygulama öncesinde 34 sorudan oluşan başarı testinden 3,7,12,13,15,20,24,30 ve 33. sorular çıkarılmıştır.

Nihai başarı testinde hangi maddelerin çıkarılacağına karar vermek için ilk önce madde ayırt edicilik indeksine bakılır. Daha sonra madde güçlük indeksine bakılır. Madde ayırt edicilik değeri 0,30'un altında olan sorular testten çıkarılmalıdır (12,13,15 ve 30. sorular). Eğer 0,30 üzerinde çok sayıda soru var ise ayırt edicilik düzeyi yüksek olanlar başarı testine seçilmelidir. Eğer teste yer alan soruların madde ayırt edicilik değerleri yüksek ise nihai teste alınacak olan soruların orta güçlükte ya da orta güçlüğüye yakın sorular olmasına dikkat etmek gerekir (Kan, 2011).

Nihai testin oluşturulması için testten çıkarılan 3, 20, 24 ve 33. Soruların madde güçlük indeksleri sırasıyla 0,38, 0,39, 0,31 ve 0,38 madde ayırt edicilik indeksleri sırasıyla 0,32, 0,34, 0,34 ve 0,32 olarak hesaplanmıştır. Bu sorular hem zor hem de ayırt edicidir. Bu sorular teste alınabilir olmasına rağmen aynı kazanımı ölçen benzer nitelikte, orta ve kolay zorlukta sorular olduğu için testten çıkarılması uygun görülmüştür.

Testten çıkarılan 7. soru ise madde güçlük katsayısı 0,61 ve madde ayırt edicilik düzeyi 0,38'dir. Bu soru hem kolay hem de ayırt edici olmasına rağmen bu teste madde ayırt edicilik düzeyi yüksek olan 0,41-1,00 arasındaki sorular dahil edildiği için testten çıkarılmıştır. Bu verilere göre pilot uygulama öncesinde 34 sorudan oluşan başarı testinden 3,7,12,13,15,20,24,30 ve 33. sorular çıkarılmıştır.

10,11, 28 ve 34. Soruların madde güçlük indeksi zor ama madde ayırt edicilik indeksi yüksektir. 18 numaralı sorunun ise tam tersi madde güçlük indeksi kolay madde ayırt edicilik indeksi orta düzeydedir. Aynı zamanda bu soruların ölçtüğü kazanımları ölçen başka bir

sorunun olmaması dolayısıyla sorular üzerinde ufak değişiklikler yapılarak teste dahil edilmiştir.

Aşağıda yer alan tabloda pilot uygulama sonrasında oluşturulan başarı testinin yenilenmiş Bloom taksonomisine göre hazırlanmış belirtke tablosu yer almaktadır.

Tablo 3.10. Pilot Uygulama Sonrası Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Hazırlanmış Belirtke Tablosu

	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Analiz	Değerlendirme	Yaratma
1		*				
2			*			
3		*				
4			*			
5						*
6	*					
7		*				
8	*					
9	*					
10	*					
11		*				
12		*				
13				*		
14		*				
15		*				
16		*				
17	*					
18			*			
19			*			
20		*				
21	*					
22				*		
23				*		
24			*			
25				*		

Pilot uygulama öncesi oluşturulan belirtke tablosu (tablo 3.4.) ile pilot uygulama sonrası oluşturulan (tablo 3.10.) karşılaştırıldığı zaman bilişsel alanın üst basamaklarındaki (analiz, değerlendirme, yaratma) soru sayısını azaldığı görülmektedir. Pilot uygulama sonrasında değerlendirme basamağında soru olmadığı görülmektedir.

Güvenirlik analizi (KR – 20): Güvenirlik analizi cevabı kesin olarak belli olan testlerde kullanılan bir yöntemdir. Güvenirlik hesaplaması birçok farklı yöntemle yapılabilmektedir. Bu çalışma için başarı testinin güvenirlik analizinde istatistik programı kullanılarak analiz yapıldı. KR – 20, Kuder-Richardson isminin kısaltmasıdır. Güvenirlik analizi aşağıdaki sıraya göre yapılmıştır.

1. Başarı testi pilot uygulama sonuçları istatistik programına doğru cevaplar “1”, yanlış cevaplar “0” olacak şekilde kodlanarak girilir.
2. Daha sonra programda KR-20 analizi yapılır.
3. Eğer güvenirlik katsayısı .70’ten büyük ise yapılan testin güvenilir olduğunu gösterir. Eğer güvenirlik katsayısı .70’ten küçük ise güvenirliliği düşüren soruların testten çıkarılması gerekmektedir.

Pilot uygulama sonrası yapılan güvenirlik analizinde başarı testinin güvenirlik katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayısının .70’ten büyük olması hazırlanan başarı testinin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Yapılan analizler sonucunda uygulamada kullanılmak üzere 25 sorudan oluşan akademik başarı testi elde edilmiştir (Ek.1). Bu akademik başarı testinde Millî Eğitim Bakanlığının Ölçme ve Değerlendirme Merkezlerinde hazırlanmış sorular ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından her sene yapılan bursluluk sınavından sorular yer almaktadır. Aynı zamanda araştırmacı tarafından hazırlanmış olan 7 soruda akademik başarı testi içerisinde yer almaktadır. Tablo 3.11.’de Başarı testindeki soruların hangi kaynaklardan alındığı gösterilmektedir.

Tablo 3.11. Başarı Testi Sorularının Kaynakları

KAYNAKLAR	SORU NUMARALARI
MEB 3. Ünite Çalışma Fasikülü-KIRIKKALE ÖDM*	9, 13,
MEB 3. Ünite Çalışma Fasikülü-TRABZON ÖDM*	6, 7, 12, 14
MEB 3. Ünite Çalışma Fasikülü-MUĞLA ÖDM*	20
MEB 2020 Bursluluk Sınavı	2, 10
MEB 2019 Bursluluk Sınavı	16
MEB 2018 Bursluluk Sınavı	1, 8, 18
MEB 2017 Bursluluk Sınavı	3, 4
MEB 2020 Beceri Temelli Testler	17, 19, 22
Araştırmacının hazırladıkları	5, 11, 15, 21, 23, 24, 25

ÖDM*: Ölçme Değerlendirme Merkezi

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında ilk olarak deneysel uygulamanın yapılacağı okul için MEB'den gerekli izinler alınmıştır (Ek.2). Deneysel uygulamanın yapılacağı okuldan yansız atama ile birisi deney öteki kontrol grubu olarak iki sınıf seçimi yapılmıştır. Çalışma için seçilmiş olan İnsanlar, Yerler ve Çevreler ünitesi 5 hafta süre ile deney grubuna araştırmacı tarafından köşelenme tekniği kullanılarak daha önceden hazırlanmış olan programa göre uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise aynı ünite aynı süre ile milli eğitim müfredatında yer alan sosyal bilgiler ders kitabındaki etkinliklere bağlı olarak hazırlanmış olan programa göre okuldaki sosyal bilgiler öğretmeni tarafından anlatımı yapılmıştır.

Uygulama öncesi deney ve kontrol grubuna araştırmacı tarafından hazırlanmış olan çoktan seçmeli başarı testi öntest olarak uygulanmış, uygulama sonrası çoktan seçmeli başarı testi bu kez sontest olarak uygulanmıştır.

3.5. Uygulama Süreci

Bu araştırmanın uygulanabilmesi için gerekli kurumlardan izinler alınmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler 5 hafta süre ile toplam 15 ders saati boyunca deney ve kontrol grubuna ders anlatımı yapılarak akademik başarı testinin öntest-sontest olarak uygulanması ile toplanmıştır. Deney grubuna araştırmacı tarafından, kontrol grubuna ise okulda görev alan sosyal bilgiler öğretmeni tarafından ders anlatımı yapılmıştır.

Tablo 3.12. Uygulama Süreci ve Kullanılan Yöntemler

	Tarih	Süre	Konu	Uygulanan Yöntem
Uygulama öncesi	11.02.2022	40'	Öntest uygulandı	×
1. Hafta	14.02.2022	40'+ 40'	Geçmişten Günümüze İnsan Yerleşimi	Sunuş yoluyla öğretim stratejisi, Soru-cevap yöntemi
	16.02.2022	40'	Geçmişten Günümüze İnsan Yerleşimi	Köşelenme etkinliği uygulaması
2. Hafta	21.02.2022	40'+ 40'	Türkiye Nüfusunun Özellikleri	Sunuş yoluyla öğretim stratejisi, Soru-cevap yöntemi
	23.02.2022	40'	Türkiye Nüfusunun Özellikleri	Köşelenme etkinliği uygulaması
3. Hafta	28.02.2022	40'+ 40'	Neden Göç Ediyoruz?	Sunuş yoluyla öğretim stratejisi, Soru-cevap yöntemi
	02.03.2022	40'	Neden Göç Ediyoruz?	Köşelenme etkinliği uygulaması

4. Hafta	07.03.2022	40'+ 40'	Türkiye'de Göçün Sonuçları	Sunuş yoluyla öğretim stratejisi, Soru-cevap yöntemi
	09.03.2022	40'	Türkiye'de Göçün Sonuçları	Köşelenme etkinliği uygulaması
5. Hafta	14.03.2022	40'+ 40'	Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğümü Kullanıyorum	Sunuş yoluyla öğretim stratejisi, Soru-cevap yöntemi
	16.03.2022	40'	Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğümü Kullanıyorum	Köşelenme etkinliği uygulaması
Uygulama sonrası	20.03.2022	40'	Sontest uygulandı	×

3.5.1. Birinci Hafta 3 Ders Saati

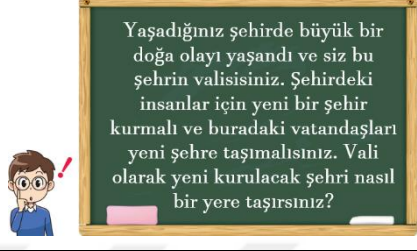
İlk ders araştırmaya katılan öğrenciler ile tanışma yapıldı. Öğrencilere bu araştırmanın neden yapıldığı anlatılarak bu araştırma sonucunda alacakları puanların karne notlarını etkilemeyeceği aktarıldı. Aktif öğrenmenin ne olduğu ve dersin nasıl işleneceği konusunda öğrencilere kısa bilgiler verildi.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünitesinin ilk konusu olan “Geçmişten Günümüze İnsan Yerleşimi Konusu” daha önceden hazırlanmış olan ders planına göre anlatılmaya başlanmıştır (Ek.3). Araştırmaca tarafından hazırlanan sunu açılarak öğrencilere dikkati çekme, güdüleme, gözden geçirme uygulanarak derse geçiş yapılmıştır. Bu derste öğrencilere ilk insanların yaşamları, yerleşik hayata geçme sebepleri, günümüzde yerleşmeyi etkileyen doğal ve beşerî faktörler ve ülkemizdeki ilk yerleşim yerlerinden ve bunların nerelerde olduğu harita üzerinde gösterilerek öğrencilerin görsel olarak bunları öğrenmesi sağlandı. Bir sonraki ders saatinde uygulanacak alan köşelenme tekniği için öğrencilere düşünceleri gereken köşelenme problemi/sorunu iletildi.

Önceki dersin özeti yapılarak köşelenme tekniğinin uygulanmasına geçildi. Ders sunusunda köşelenme tekniği sorusu açıldı (tablo 3.13). Öğrencilerin hepsinden cevaplar alınarak tahtaya yazıldı ve en çok tekrar eden 4 cevap daha sonra kartonlara yazılarak sınıfın dört köşesine asıldı. Öğrencilerden kendilerine yakın buldukları köşeye gitmelerini ve bu cevabı neden seçtiklerini kendi aralarında konuşup bir cevaba ulaşmaları istendi. Her grubun sözcüsü ortak düşüncelerini açıkladılar. Öğretmen tarafından sınıfın verdiği cevaplar toplanarak ortak bir karara varıldı ve etkinlik sona erdi (Köşelenme etkinliği görselleri için

bakınız: Ek.4). Konu değerlendirmesi için bulmacaların yer aldığı bir çalışma kâğıdı öğrencilere verildi (Ek.5). 15 dakika süre tanınarak ders saati içinde yapmaları istendi. Daha sonra cevaplar kontrol edilerek öğrencilerin konuyu ne kadar öğrendiklerinin değerlendirilmesi yapıldı.

Tablo 3.13. 1. Konu ve Hazırlanan Köşelenme Etkinliği Sorusu

Konular ve Kazanımları	Köşelenme Tekniği Soruları
Geçmiştin günümüze insan yerleşimi SB.7.3.1. Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur	 <p>Yaşadığımız şehirde büyük bir doğa olayı yaşandı ve siz bu şehrin valisisiniz. Şehirdeki insanlar için yeni bir şehir kurmalı ve buradaki vatandaşları yeni şehre taşımamız. Vali olarak yeni kurulacak şehri nasıl bir yere taşırırsınız?</p>

3.5.2. İkinci Hafta 3 Ders Saati

İlk hafta öğrenilen “Geçmişten Günümüze İnsan Yerleşimi” konusunun özeti yapıldı. İkinci konu “Türkiye Nüfusunun Özellikleri” konusu daha önceden hazırlanmış olan ders planına göre anlatılmaya başlandı (Ek.6). Araştırmacı tarafından hazırlanan sunu eşliğinde Nüfus, nüfus yoğunluğu, nüfus artış hızı ve demokrasi kavramlarını öğrencilerin öğrenmesi sağlandı (Türkiye nüfus yoğunluğu haritasından nüfus yoğunluğu fazla ve az olan iller gösterilir). Türkiye nüfusunun cinsiyet durumu (kadın ve erkeklerin sayısı ve oranları, yıllara göre değişimleri) grafikler eşliğinde aktarıldı. Türkiye nüfusunun yaş yapısı (Türkiye’deki nüfusun yaşa göre dağılımını gösteren nüfus piramitleri ve bu piramitlerin özellikleri, Türkiye’nin nüfus piramidini diğer ülkelerin nüfus piramitleriyle karşılaştırılması) yapıldı.

Türkiye nüfusunun eğitim durumu, Türkiye’deki erkek ve kadınlar arasındaki okuma-yazma oranları, bu oranların yıllara göre değişimi grafiklerle gösterilerek eğitilmiş nüfusun önemi anlatıldı. Türkiye’de kent ve kırsal nüfusu, kırsal ve kent nüfusunun farkları, kırsaldan kente kentten kırsala göçün sebep ve sonuçlarından bahsedilir. Çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılımı, Türkiye’de hangi ekonomik faaliyet kollarının olduğundan ve ekonomik faaliyetlerin sektörlere göre dağılımlarından bahsedilir. Bir sonraki ders saatinde uygulanacak alan köşelenme tekniği için öğrencilere düşünmeleri gereken sorunu/problemi iletildi.

Bir önceki derste öğrenilenler tekrar edilerek köşelenme tekniğinin uygulanmasına geçildi. Ders sunusunda köşelenme tekniği sorusu açıldı (tablo 3.14). Öğrencilerin hepsinden cevaplar alınarak tahtaya yazıldı ve çok söylenen 4 cevap daha sonra kartonlara yazılarak sınıfın dört köşesine asıldı. Öğrencilerden kendilerine yakın buldukları köşeye gitmelerini ve bu cevabı neden

seçtiklerini kendi aralarında konuşup bir cevaba ulaşmaları istendi. Her grubun sözcüsü ortak düşüncelerini açıkladılar. Öğretmen tarafından sınıfın verdiği cevaplar toplanarak ortak bir karara varıldı ve etkinlik sona erdi. Konu değerlendirmesi için farklı soru çeşitlerinin yer aldığı çalışma kâğıdı öğrencilere verildi (Ek.7). 15 dakika süre tanınarak ders saati içinde yapmaları istendi. Daha sonra cevaplar kontrol edilerek öğrencilerin konuyu ne kadar öğrendiklerinin değerlendirilmesi yapıldı.

Tablo 3.14. 2. Konu ve Hazırlanan Köşelenme Etkinliği Sorusu

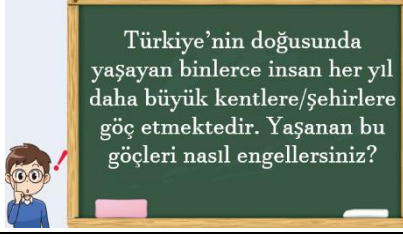
Konul ve Kazanımı	Köşelenme Tekniği Sorusu
<p>Türkiye'nin nüfusunun özellikleri</p> <p>SB.7.3.2. Türkiye'de nüfusun dağılımı etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye'nin demografik özelliklerini yorumlar.</p> <p>Tablo ve grafikler kullanarak ülkemizin demografik özellikleri ile ilgili verileri yorumlanır.</p>	

3.5.3. Üçüncü Hafta 3 Ders Saati

İkinci hafta öğrenilen “Türkiye Nüfusunun Özellikleri” konusunun özeti yapıldı. Üçüncü konu “Neden Göç Ediyoruz” konusu daha önceden hazırlanmış olan ders planına göre anlatılmaya başlandı (Ek.8). Araştırmacı tarafından hazırlanan sunu eşliğinde çarpık kentleşme, göç, beyin göçü, iç göç, dış göç ve mevsimlik göç kavramları öğrencilere aktarıldı. Göçün doğal nedenleri, göçün siyasal nedenleri, göçün ekonomik nedenleri, göçün sosyal nedenlerinin neler olduğu anlatılarak öğrencilerin öğrenmesi sağlandı. Bir sonraki ders saatinde uygulanacak alan köşelenme etkinliği için öğrencilere düşünmeleri gereken sorunu/problemi iletilerek ders sonlandırıldı.

Bir önceki derste öğrenilenler tekrar edilerek köşelenme tekniğinin uygulanmasına geçildi. Ders sunusunda köşelenme tekniği sorusu açıldı (tablo 3.15). Öğrencilerin hepsinden cevaplar alınarak tahtaya yazıldı ve çok söylenen 4 cevap daha sonra kartonlara yazılarak sınıfın dört köşesine asıldı. Öğrencilerden kendilerine yakın buldukları köşeye gitmelerini ve bu cevabı neden seçtiklerini kendi aralarında konuşup bir cevaba ulaşmaları istendi. Her grubun sözcüsü ortak düşüncelerini açıkladılar. Öğretmen tarafından sınıfın verdiği cevaplar toplanarak ortak bir karara varıldı ve etkinlik sona erdi. Konu değerlendirmesi için farklı soru çeşitlerinin yer aldığı çalışma kâğıdı öğrencilere verildi (Ek.9). 15 dakika süre tanınarak ders saati içinde yapmaları istendi. Daha sonra cevaplar kontrol edilerek öğrencilerin konuyu ne kadar öğrendiklerinin değerlendirilmesi yapıldı.

Tablo 3.15. 3. Konu ve Hazırlanan Köşelenme Etkinliği Sorusu

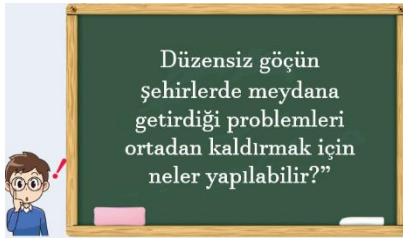
Konu ve Kazanımı	Köşelenme Tekniği Sorusu
Neden göç ediyoruz SB.7.3.3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır	

3.5.4. Dördüncü Hafta 3 Ders Saati

Üçüncü hafta öğrenilen “Neden Göç Ediyoruz” konusunun özeti yapıldı. Dördüncü konu “Türkiye’de Göçün Sonuçları” konusu daha önceden hazırlanmış olan ders planına göre anlatılmaya başlandı (Ek.10). Araştırmacı tarafından hazırlanan sunu eşliğinde göçün olumlu ve olumsuz sonuçlarının neler olduğu ve insanları nasıl etkilediğinden bahsedildi. İlk olarak Türkiye’den daha sonra dünyadan örnekler verildi. Öğrencilerin konu hakkında yaşadıkları çevrede şahit oldukları veya duyduklarını anlatması ve örnek vermeleri için söz hakkı verildi. Bir sonraki ders saatinde uygulanacak alan köşelenme etkinliği için öğrencilere düşünceleri gereken sorunu/problemi iletilerek ders sonlandırıldı.

Bir önceki derste öğrenilenler tekrar edilerek köşelenme tekniğinin uygulanmasına geçildi. Ders sunusunda köşelenme tekniği sorusu açıldı (tablo 3.16.). Öğrencilerin hepsinden cevaplar alınarak tahtaya yazıldı ve çok söylenen 4 cevap daha sonra kartonlara yazılarak sınıfın dört köşesine asıldı. Öğrencilerden kendilerine yakın buldukları köşeye gitmelerini ve bu cevabı neden seçtiklerini kendi aralarında konuşup bir cevaba ulaşmaları istendi. Her grubun sözcüsü ortak düşüncelerini açıkladılar. Öğretmen tarafından sınıfın verdiği cevaplar toplanarak ortak bir karara varıldı ve etkinlik sona erdi. Konu değerlendirmesi için farklı soru çeşitlerinin yer aldığı çalışma kâğıdı öğrencilere verildi (Ek.11). 15 dakika süre tanınarak ders saati içinde yapmaları istendi. Daha sonra cevaplar kontrol edilerek öğrencilerin konuyu ne kadar öğrendiklerinin değerlendirilmesi yapıldı.

Tablo 3.16. 4. Konu ve Hazırlanan Köşelenme Etkinliği Sorusu

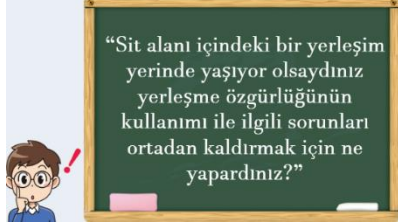
Konu ve Kazanımı	Köşelenme Tekniği Sorusu
Türkiye’de Göçün Sonuçları SB.7.3.3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır	

3.5.5. Beşinci Hafta 3 Ders Saati

Dördüncü hafta öğrenilen “Türkiye’de Göçün Sonuçları” konusunun özeti yapıldı. Beşinci konu “Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğümü Kullanıyorum” konusu daha önceden hazırlanmış olan ders planına göre anlatılmaya başlandı (Ek.12). Araştırmacı tarafından hazırlanan sunu seyahat, pasaport, vize ve sit alanı kavramlarını öğrencilerin öğrenmesi sağlandı. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 13. Maddesi öğrencilere aktarılarak yerleşme ve seyahat özgürlüğünün uluslararası anlaşmadaki yeri ve önemi anlatıldı. 1982 Anayasası’nın 23. Maddesi öğrencilere aktarılarak, ülkemizde yerleşme ve seyahat özgürlüğünün anayasada nasıl yer aldığı, hangi haklara sahip olduğumuz ve bu hakların hangi durumlarda kısıtlanabileceğinden bahsedildi. Son olarak yerleşmenin yapılamayacağı yerler ve durumlar öğrencilere örnekler eşliğinde anlatıldı. Bir sonraki ders saatinde uygulanacak alan köşelenme etkinliği için öğrencilere düşünmeleri gereken sorunu/problemi iletilerek ders sonlandırıldı.

Önceki dersin özeti yapılarak köşelenme tekniğinin uygulanmasına geçildi. Ders sunusunda köşelenme tekniği sorusu açıldı (tablo 3.17.). Öğrencilerin hepsinden cevaplar alınarak tahtaya yazıldı ve en çok tekrar eden 4 cevap daha sonra kartonlara yazılarak sınıfın dört köşesine asıldı. Öğrencilerden kendilerine yakın buldukları köşeye gitmelerini ve bu cevabı neden seçtiklerini kendi aralarında konuşup bir cevaba ulaşmaları istendi. Her grubun sözcüsü ortak düşüncelerini açıkladılar. Öğretmen tarafından sınıfın verdiği cevaplar toplanarak ortak bir karara varıldı ve etkinlik sona erdi. Konu değerlendirmesi için bulmacaların yer aldığı bir çalışma kâğıdı öğrencilere verildi (Ek.13). 15 dakika süre tanınarak ders saati içinde yapmaları istendi. Daha sonra cevaplar kontrol edilerek öğrencilerin konuyu ne kadar öğrendiklerinin değerlendirilmesi yapıldı.

Tablo 3.17. 4. Konu ve Hazırlanan Köşelenme Etkinliği Sorusu

Konu ve Kazanımı	Köşelenme Tekniği Sorusu
Yerleşme ve seyahat özgürlüğümü kullanıyorum SB.7.3.4. Temel haklardan yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlanması halinde ortaya çıkacak olumsuz durumlara örnekler gösterir	

Uygulama sürecinin sonunda deney ve kontrol grubuna öntest olarak uygulanan akademik başarı testi bu kez sontest olarak uygulanmış ve elde edilen veriler istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler istatistik programı kullanılarak analiz edilmiş olup, katılımcıların deney ve kontrol gruplarına ve cinsiyetlerine göre dağılımlarının belirlenmesinde frekans ve yüzde analizi yapılmıştır. Araştırma alt problemlerinin incelenmesinde verilerin dağılımına Shapiro-Wilk normallik testi yapılmış ve normallik testi sonucuna göre deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı puanlarının normal dağılım gösterdiği ($p>0,05$) sonucuna ulaşılmıştır (deney grubu: $0,168>0,05$; kontrol grubu: $0,066>0,05$). Verilerin dağılımının normal olması sonucu deney ve kontrol grupları arasındaki farkın belirlenmesinde bağımsız örneklem t-testi, deney ve kontrol grubunun kendi içinde ön test ve son test puanları arasındaki farkların belirlenmesi için bağımlı örneklem t-testi yapılmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ait bulgular ve bu bulgulara dayalı yorumlara yer verilmiştir. Tablo ve grafiklerden elde edilen bilgiler doğrultusunda yorumlar yapılmıştır.

4.1. Demografik Özelliklere ve Gruplara Ait Bulgular

Araştırmaya dahil olan öğrencileri cinsiyetleri ve deney-kontrol gruplarına göre dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğrencilerin cinsiyetlerinin deney ve kontrol grubuna göre dağılımları

Gruplar	Deney		Kontrol		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Kız	10	41,7	9	39,1	19	40,4
Erkek	14	58,3	14	60,9	28	59,6
Toplam	24	100,0	23	100,0	47	100,0

Araştırmaya deney grubundan toplam 24 öğrenci (%51.1) kontrol grubundan ise toplam 23 öğrenci (%48.9) katıldığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %40.4'ünün (n=19) kız olduğu görülürken %59.6'sının (n=28) erkek olduğu görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin %41.7'sinin (n=10) kız öğrencilerden, %58.3'ünün (n=14) erkek öğrencilerden oluşurken kontrol grubundaki öğrencilerin %39.1'inin (n=9) kız öğrencilerden, %60.9'unun (n=14) erkek öğrencilerden oluştuğu belirlenmiştir.

4.2. Deney ve Kontrol Grubunun Akademik Başarılarına İlişkin Bulgular

Akademik başarı düzeylerinin hesaplanması için **İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünitesi Başarı Testi**, deney ve kontrol grubuna, ön test ve son test olmak üzere iki kez uygulanmıştır. Bu ölçümler üzerinden ulaşılan veriler ışığında uygun istatistiksel çalışmalar yapılmıştır. Akademik başarıları ile ilgili olan alt problemler bakımından elde edilen bulgu ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin; akademik başarı puanlarının dağılımlarının incelenmesi için örneklem sayısı 50'nin altında olduğundan Shapiro-Wilk normallik testi yapılmış ve normallik testi sonucuna göre deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı puanlarının normal dağılım gösterdiği ($p>0,05$) sonucuna ulaşılmıştır (deney grubu: $0,168>0,05$; kontrol grubu: $0,066>0,05$). Dağılımın normal olması nedeniyle **Köşelenme Tekniği Kullanımına** göre tasarlanmış derslere katılan deney grubundaki öğrencilerin ve bu tekniğin kullanılmadığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin deney ve kontrol grubuna göre farkların belirlenmesi bağımsız örneklem t-testi aynı zamanda grupların kendi içerisinde ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılıkların incelenmesi için bağımlı örneklem t-testi kullanılmıştır.

4.2.1. Deney ve kontrol grubunun ön test ve son test başarı puanlarına ilişkin betimsel analizler

Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Ön Test Başarı Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular

Köşelenme tekniğinin kullanıldığı deney grubu ve müfredata göre dersin anlatıldığı kontrol grubundaki öğrencilerin öntest akademik başarı testinde verdikleri cevapların betimsel analizi aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.2. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test başarı puanlarına ilişkin betimsel bulgular

Soru Numaraları	Ön Test							
	Deney				Kontrol			
	Yanlış		Doğru		Yanlış		Doğru	
n	%	n	%	n	%	n	%	
Soru 1	1	4,2	23	95,8	4	17,4	19	82,6
Soru 2	2	8,3	22	91,7	0	0,0	23	100,0
Soru 3	8	33,3	16	66,7	6	26,1	17	73,9
Soru 4	6	25,0	18	75,0	3	13,0	20	87,0
Soru 5	5	20,8	19	79,2	3	13,0	20	87,0
Soru 6	6	25,0	18	75,0	6	26,1	17	73,9
Soru 7	19	79,2	5	20,8	22	95,7	1	4,3
Soru 8	23	95,8	1	4,2	23	100,0	0	0,0
Soru 9	18	75,0	6	25,0	11	47,8	12	52,2
Soru 10	4	16,7	20	83,3	3	13,0	20	87,0
Soru 11	12	50,0	12	50,0	7	30,4	16	69,6
Soru 12	13	54,2	11	45,8	4	17,4	19	82,6
Soru 13	1	4,2	23	95,8	0	0,0	23	100,0
Soru 14	3	12,5	21	87,5	3	13,0	20	87,0
Soru 15	3	12,5	21	87,5	1	4,3	22	95,7
Soru 16	4	16,7	20	83,3	5	21,7	18	78,3
Soru 17	8	33,3	16	66,7	1	4,3	22	95,7
Soru 18	3	12,5	21	87,5	2	8,7	21	91,3
Soru 19	1	4,2	23	95,8	1	4,3	22	95,7

Soru 20	2	8,3	22	91,7	2	8,7	21	91,3
Soru 21	8	33,3	16	66,7	4	17,4	19	82,6
Soru 22	12	50,0	12	50,0	4	17,4	19	82,6
Soru 23	15	62,5	9	37,5	17	73,9	6	26,1
Soru 24	7	29,2	17	70,8	7	30,4	16	69,6
Soru 25	14	58,3	10	41,7	20	87,0	3	13,0
Genel		66,96±11,33				71,83±11,02		

Tablo 4.2. incelendiğinde deney grubunun ön test başarı puanının **66,96±11,33** olduğu belirlenirken kontrol grubun ise **71,83±11,02** olduğu belirlenmiştir. Deney grubunda katılımcıların ön testten en fazla doğru yanıtladıkları sorunun %95.8 doğruluk oranı ile 1 numaralı soru olan “İstanbul tarihî eserleri, doğal güzellikleri, coğrafi konumu; gelişmiş kara, deniz ve demir yolları nedeniyle turizm, ticaret, sanayi faaliyetlerinin oldukça yoğun olduğu bir şehirdir. Bu nedenle ülkemizin nüfusu en kalabalık olan ilidir” sorusundan olduğu belirlenirken kontrol grubunda yer alan öğrencilerin tamamının ise 2 numaralı soru olan “Aşağıda Türkiye’ye ait sanayi, tarım ve hizmet sektörlerinin dağılımını gösteren bir grafik verilmiştir. Bu grafiğin başlığı aşağıdakilerden hangisi olur?” sorusuna (%100) doğru yanıt verdiği belirlenmiştir.

Deney grubunda katılımcıların ön testten en fazla yanlış yanıtladıkları sorunun %95.8 yanlışlık oranı ile 8 numaralı soru olan “Yükseköğrenim görmüş, nitelikli, alanında uzman kişiler daha iyi şartlarda çalışmak ve yaşamak için gelişmiş ülkelere göç etmektedirler. Yukarıda hangi göç türü anlatılmıştır?” sorusundan olduğu belirlenirken kontrol grubundakilerin tamamının bu soruya (%100) yanlış yanıt verdiği belirlenmiştir.

Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Son Test Başarı Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular

Köşelenme tekniğinin kullanıldığı deney grubu ve müfredata göre dersin anlatıldığı kontrol grubundaki öğrencilerin son test akademik başarı testinde verdikleri cevapların betimsel analizi aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.3. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test başarı puanlarına ilişkin betimsel bulgular

Soru Numaraları	Son Test							
	Deney				Kontrol			
	Yanlış		Doğru		Yanlış		Doğru	
1	n	%	n	%	n	%	n	%
Soru 1	0	0,0	24	100,0	4	17,4	19	82,6

Soru 2	0	0,0	24	100,0	1	4,3	22	95,7
Soru 3	3	12,5	21	87,5	4	17,4	19	82,6
Soru 4	2	8,3	22	91,7	5	21,7	18	78,3
Soru 5	3	12,5	21	87,5	9	39,1	14	60,9
Soru 6	4	16,7	20	83,3	4	17,4	19	82,6
Soru 7	19	79,2	5	20,8	21	91,3	2	8,7
Soru 8	24	100,0	0	0,0	23	100,0	0	0,0
Soru 9	11	45,8	13	54,2	15	65,2	8	34,8
Soru 10	4	16,7	20	83,3	2	8,7	21	91,3
Soru 11	4	16,7	20	83,3	9	39,1	14	60,9
Soru 12	14	58,3	10	41,7	8	34,8	15	65,2
Soru 13	0	0,0	24	100,0	3	13,0	20	87,0
Soru 14	5	20,8	19	79,2	3	13,0	20	87,0
Soru 15	3	12,5	21	87,5	11	47,8	12	52,2
Soru 16	5	20,8	19	79,2	5	21,7	18	78,3
Soru 17	4	16,7	20	83,3	3	13,0	20	87,0
Soru 18	5	20,8	19	79,2	5	21,7	18	78,3
Soru 19	3	12,5	21	87,5	2	8,7	21	91,3
Soru 20	1	4,2	23	95,8	3	13,0	20	87,0
Soru 21	5	20,8	19	79,2	4	17,4	19	82,6
Soru 22	8	33,3	16	66,7	5	21,7	18	78,3
Soru 23	13	54,2	11	45,8	9	39,1	14	60,9
Soru 24	2	8,3	22	91,7	8	34,8	15	65,2
Soru 25	10	41,7	14	58,3	10	43,5	13	56,5
Genel		74,09±13,53				68,70±15,24		

Tablo 4.3. incelendiğinde deney grubunun son test başarı puanının **74,09±13,53** olduğu belirlenirken kontrol grubun ise **68,70±15,24** olduğu belirlenmiştir. Deney grubunda katılımcıların ön testten en fazla doğru yanıtladıkları sorunun %100 doğruluk oranı ile 1 numaralı soru ve 2 numaralı sorulara verdikleri belirlenirken kontrol grubundakilerin bu sorulara doğru yanıt verme oranları sırası ile %82,6 (Soru 1) ve %95,7’dir (Soru 2).

Deney grubunda katılımcıların son testten en fazla yanlış yanıtladıkları sorunun %100 yanlışlık oranı ile 8 numaralı soru olan “Yükseköğrenim görmüş, nitelikli, alanında uzman kişiler daha iyi şartlarda çalışmak ve yaşamak için gelişmiş ülkelere göç etmektedirler. Yukarıda hangi göç türü anlatılmıştır?” sorusundan olduğu belirlenirken kontrol grubundakilerin de tamamının bu soruya (%100) yanlış yanıt verdiği belirlenmiştir.

4.3. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi, köşelenme tekniğinin kullanıldığı deney grubunda yer alan öğrencilerin başarı testinden aldıkları öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık var mı sorusuna cevap aramaktadır. Bunun için öğrencilerin

öntest ve sontest akademik başarı puanlarına ilişkin bağımlı örneklem t testi yapılmıştır. Bu sonuçlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.4. Deney grubu öğrencilerin ön test-son test başarı puanlarına ilişkin bağımlı örneklem t testi sonuçları

Akademik Başarı	n	$\bar{x}$	s.s	t	sd	p
Ön Test	24	67,33	11,23			
Son Test	24	74,17	13,24	-2,676	23	0,013*

*p<0.05; Bağımlı Örneklem T-Testi Yapılmıştır.

Tablo 4.4. incelendiğinde, deney grubunda yer alan öğrencilerinin akademik başarı testi ön test puanlarının **67.33±11.23** olduğu belirlenirken son test puanlarının **74.17±13.24** olduğu belirlenmiş olup ortalamalardaki bu artış istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (**t=-2.676; p=0.013<0.05**). Bu sonuç köşelenme tekniği ile derslere katılan deney grubundaki öğrencilerin son test ile ön test başarı düzeylerini arasında bir farkın olduğu, köşelenme tekniği sayesinde öğrencilerin başarı düzeylerinin ön testlerine göre arttığı belirlenmiştir.

4.4. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi, Sosyal Bilgiler ders kitabındaki etkinliklerin kullanıldığı kontrol grubunda yer alan öğrencilerin başarı testinden aldıkları öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık var mı sorusuna cevap aramaktadır. Bunun için öğrencilerin öntest ve sontest akademik başarı puanlarına ilişkin bağımlı örneklem t testi yapılmıştır. Bu sonuçlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.5. Kontrol grubu öğrencilerin ön test-son test başarı puanlarına ilişkin bağımlı örneklem t testi sonuçları

Akademik Başarı	n	$\bar{x}$	s.s	t	sd	p
Ön Test	23	71,83	11,02			
Son Test	23	68,70	15,24	1,109	22	0,279

*p<0.05; Bağımlı Örneklem T-Testi Yapılmıştır.

Tablo 4.5. incelendiğinde, kontrol grubunda yer alan öğrencilerinin akademik başarı ön test puanlarının **71.83±11.02** olduğu belirlenirken son test puanlarının **68.70±15.24** olduğu belirlenmiş olup ortalamalar arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (**t=1.109; p=0.279>0.05**). Bu sonuç köşelenme tekniği ile derslere katılmayan kontrol grubundaki öğrencilerin son test ile ön test başarı düzeyleri arasında fark olmadığını göstermektedir.

4.5. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi, kontrol ve deney grubunun öntest ve sontest başarı puanları arasında anlamlı farklılık var mı sorusuna cevap aramaktadır. Bunun için öğrencilerin öntest ve sontest akademik başarı puanlarına ilişkin bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Bu sonuçlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.6. Deney ve kontrol gruplarının ön test akademik başarı testi puanlarına ait bağımsız örneklem t-testi sonuçları

Ölçüm	Grup	n	$\bar{x}$	s.s	Levene Testi		T-Testi	
					F	p	t	p
Başarı Ön Test	Deney	24	67,33	11,23	,418	,521	-1,384	0,173
	Kontrol	23	71,83	11,02				

Bağımsız Örneklem T-Testi Yapılmıştır.

Deney grubundaki öğrencilerin ön test puanlarının 67.33 ± 11.23 olduğu belirlenirken kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puanlarının 71.83 ± 11.02 olduğu belirlenmiş olup ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir ($t = -1.384$; $p = 0.173 > 0.05$).

Tablo 4.7. Öğrencilerin son test başarı testi puanlarının deney ve kontrol grupları farklılıklarına ait bağımsız örneklem t-testi sonuçları

Ölçüm	Grup	n	$\bar{x}$	s.s	Levene Testi		T-Testi	
					F	p	t	p
Başarı Son Test	Deney	24	74,17	13,24	,612	,438	1,316	0,195
	Kontrol	23	68,70	15,24				

Bağımsız Örneklem T-Testi Yapılmıştır.

Deney grubundaki öğrencilerin son test puanlarının 74.17 ± 13.24 olduğu belirlenirken kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanlarının 68.70 ± 15.24 olduğu belirlenmiş olup deney ve kontrol grubunun ortalamalar arasındaki istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir ($t = 1.316$; $p = 0.195 > 0.05$).

Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin akademik başarılarında farklılık olup olmadığına bakmak için öntest-sontest fark puanlarını alarak bağımsız örneklem t testi yapılır. Aşağıda buna ilişkin tablo yer almaktadır.

Tablo 4.8. Deney ve kontrol grubunun fark değişkenine göre Bağımsız Örneklem T-Testi sonuçları

Ölçüm	Grup	n	$\bar{x}$	s.s	Levene Testi		T-Testi	
					F	p	t	p
Öntest-Sontest Farkı	Deney	24	6,83	12,51	,003	,957	2,62	0,012*
	Kontrol	23	-3,13	13,53				

Bağımsız Örneklem T-Testi Yapılmıştır.

Tablo 4.8. 'da yer alan veriler incelendiğinde deney grubundaki öğrencilerin öntest-sontest fark puanlarının **6.83±12.51** olduğu belirlenirken kontrol grubundaki öğrencilerin öntest-sontest fark puanlarının **-3.13±13.53** olduğu belirlenmiş olup deney ve kontrol grubunun öntest-sontest fark ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir (**t=2.62; p=0.012 < 0.05**). Bu durum kontrol ve deney grubunun sontest-öntest fark puanlarının istatistiksel olarak birbirinden farklı olduğunu desteklemektedir. Bu fark deney grubu lehinedir. Köşelenme tekniğinin kullanıldığı deney grubunun, programa dayalı yöntemle dersin anlatıldığı kontrol grubundan daha başarılı olduğu sonucuna vermektedir. Köşelenme tekniğinin ders anlatımında kullanıldığı zaman, öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etkisinin olduğu görülmüştür.

BÖLÜM 5

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde köşelenme tekniği kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin araştırıldığı bu çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda tartışma, sonuç ve öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Ulaşılan Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problemi “Köşelenme tekniğinin kullanıldığı deney grubunda yer alan öğrencilerin başarı testinden aldıkları öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık var mı?” sorusu oluşturmaktadır. İstatistik programı kullanılarak yapılan analizler sonucunda deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarı testi öntest puanlarının ortalaması **67.33±11.23** olarak, akademik başarı testi sontest puanlarının ortalaması **74.17±13.24** olarak hesaplanmış. Öntest ve sontest ortalamaları karşılaştırıldığı zaman başarı düzeylerinde bir artış olduğu görülmektedir. Bu karşılaştırma sonucunda köşelenme tekniğinin kullanıldığı deney grubunda öğrencilerin sontest puanları ile öntest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (**t=-2.676; p=0.013<0.05**). Bu sonuç köşelenme tekniğinin uygulandığı derse, katılım sağlayan öğrencilerin başarı düzeylerinin arttığını göstermektedir.

Eren (2022) yapmış olduğu “Popüler bilim dergileri destekli yaşam temelli öğretim uygulamalarının akademik başarıya etkisi: güneş sistemi ve tutulmalar örneği” adlı yüksek lisans çalışmasında, popüler bilim dergileri kullanılarak ders anlatımı yapılan deney grubunda yer alan öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Başka bir araştırmada ise Develioğlu (2021) “Maddenin ısı ile etkileşimi konusunda argümantasyon uygulamaları ile desteklenmiş buluş yolu öğrenme stratejisine yönelik sınıf içi etkinliklerin 8.sınıf öğrencilerinin akademik başarıları üzerine etkisi” adlı yüksek lisans tezinde deney grubunda yer alan öğrencilerin akademik başarı düzeylerini artırmada yüksek düzeyde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Ulaşılan Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt problemi “Sosyal Bilgiler ders kitabındaki etkinliklerin kullanıldığı kontrol grubunda yer alan öğrencilerin başarı testinden aldıkları öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık var mı?” sorusu oluşturmaktadır. İstatistik programı yardımıyla yapılan analizler sonucunda kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarı testi öntest puanlarının ortalaması **71.83±11.02** olarak, akademik başarı testi sontest puanlarının ortalaması **68.70±15.24** olarak hesaplanmış. Öntest ve sontest ortalamaları karşılaştırıldığı zaman başarı düzeylerinde bir düşüş olduğu görülmektedir. Bu karşılaştırma sonucunda köşelenme tekniğinin kullanılmadığı kontrol grubunda öğrencilerin sontest puanları ile öntest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=1.109$; $p=0.279>0.05$). Bu sonuç Sosyal Bilgiler ders kitabındaki etkinliklerin kullanıldığı kontrol grubunda sontest ve öntest başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermektedir.

Aydın (2011)’nin “İlköğretim 6. Sınıf matematik dersinde kullanılan aktif öğrenme temelli etkinliklerin öğrencilerin matematik dersine karşı tutumlarına, akademik başarı ve yaratıcı düşünme düzeylerine etkisi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında, aktif öğrenme yöntemlerinin kullanılmadığı kontrol grubundaki geleneksel öğretim yöntemlerinin öğrencilerin akademik başarılarını artırmada etkili olmadığı görülmüştür. Bu sonuç bize aktif öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı öğretim tekniklerinin öğrencilerin başarılarını artıracığı sonucunu vermektedir.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Ulaşılan Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü alt problemi kontrol ve deney grubunun öntest ve sontest başarı puanları arasında anlamlı farklılık var mı sorusuna cevap aramaktadır. Bu problemin çıkış noktası, aktif öğrenme yöntemleri içerisinde yer alan köşelenme tekniğinin programa dayalı yöntemle anlatılan bir derse göre gruplar arasında öğrencilerin akademik başarılarında köşelenme tekniği lehine anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını ortaya koymaktır.

Deney ve kontrol grubunda bir grup lehine herhangi bir farklılığın olup olmadığını bulabilmek için uygulama öncesi başarı düzeylerinin eşit olması gerekmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin ön test puanlarının $67.33±11.23$ olduğu belirlenirken kontrol

grubundaki öğrencilerin ön test puanlarının 71.83 ± 11.02 olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubunun ortalamaları arasında istatistiksel anlamda bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir ($t=-1.384$; $p=0.173 > 0.05$). Bu sonuç bize deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin uygulama öncesinde ki akademik başarılarında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. Yani iki grupta hazır bulunuşluk düzeylerinin eşit olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Deney grubuna 5 hafta boyunca köşelenme tekniğine göre ders anlatımı yapıldıktan sonra her iki gruba sontest uygulaması yapılmıştır. Deney grubundaki öğrencilerin son test puanlarının 74.17 ± 13.24 olduğu belirlenirken kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanlarının 68.70 ± 15.24 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçla deney ve kontrol grubunun sontest başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermektedir ($t=1.316$; $p=0.195 > 0.05$).

Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin akademik başarılarında farklılık olup olmadığına bakmak için öntest-sontest fark puanlarını alarak bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Deney grubundaki öğrencilerin öntest-sontest fark puanlarının 6.83 ± 12.51 olduğu belirlenirken kontrol grubundaki öğrencilerin öntest-sontest fark puanlarının -3.13 ± 13.53 olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubunun öntest-sontest fark ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Bu durumda ders anlatımında köşelenme tekniğinin kullanıldığı deney grubunun, programa dayalı yöntemle dersin anlatıldığı kontrol grubundan akademik olarak daha başarılı olduğu göstermektedir.

Taşdemir & Tay (2007) yaptıkları “*Fen Bilgisi Öğretiminde Öğrencilerin Öğrenme Stratejilerini Kullanmalarının Akademik Başarıya Etkileri*” adlı çalışmada, deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerinin sontest-öntest başarı puanları arasında anlamlı farklılığın olduğu bulunmuştur. Yapılan araştırmada deney grubunda bulunan öğrencilerin son test başarı puanlarının kontrol grubunda bulunan öğrencilerin son test başarı puanlarından daha yüksek olduğu ortaya koyulmuştur. Bu sonuçlara göre öğrenme stratejilerine göre dersin işlendiği öğrencilerin başarılarında kayda değer bir artışın olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada elde edilen veriler Duman & Şahiner (2007) tarafından yapılan aktif öğrenme tekniklerinin öğrenci başarısına etkisinin araştırıldığı çalışmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir. Duman ve Şahiner’in araştırma sonucuna göre aktif öğrenme tekniklerinin deney grubu lehine anlamlı olduğu bulunmuştur. Başka bir çalışma olan Görgülü Arı & Arslan (2018) “*Fen Bilimleri Dersinde Aktif Öğrenme Ortamının Öğrencinin Akademik*

Başarısına Olan Etkisi: Gezegenler Örneği” adlı çalışmasının sonucuna göre aktif öğrenme tekniklerinin kullanıldığı ortamda öğrencilerin akademik başarılarında olumlu yönde artış olduğu sonucuna varılmıştır.

Maden & Dinç (2017) “*Aktif Öğrenme Tekniklerinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazım ve Noktalama Kuralları Başarısı ve Derse Karşı Tutuma Etkisi*” adlı çalışma ve Kaya & Ersoy (2011) *Geleneksel Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersinde Zaman İçinde Bilim Ünitesinde Aktif Öğrenme Yönteminin Öğrenci Başarısı ve Tutumu Üzerine Etkisi*” adlı çalışmasında da aktif öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı deney grubunda yer alan öğrencilerin akademik başarılarında kayda değer artışların olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum aktif öğrenme tekniklerinin her ders veya konu için farklı yöntemlerin seçilerek uygulanmasının öğrenci başarılarını artırmada etkili olduğunu göstermektedir.

Yaşar, Çengelci Köse, Göz & Gürdoğan Bayır (2015) tarafında Öğrenci merkezli Öğretme ve öğrenme süreçlerinin etkililiği adına yapılan meta analiz çalışmasında sosyal bilgiler alanında yapılan 52 yüksek lisans ve doktora tezi incelenmiş ve öğrencilerin derste aktif katılım sağladığı çalışmaların hepsinde akademik başarının pozitif yönde etkili olduğu görülmüştür.

Her ne kadar aktif öğrenme yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı çalışmaların öğrencilerin akademik başarılarına pozitif yönde etki ettiği görülse de bazı çalışmalarda tam tersi sonuçlarda elde edilebilmektedir. Bunda uygulanan ortamın, öğretmenin tekniği uygulayış biçiminin veya farklı bir dış etkenin çalışmaları etkilediği söylenebilir. Malta (2010) tarafından yapılan çalışmada öğretimin eğitsel bilgisayar oyunu ile gerçekleştirildiği deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemleri ile ders işlenen kontrol grubunun akademik başarılarında anlamlı bir farklılık bulunmamış fakat öntest ve sontest puanlarının aritmetik ortalamalarına bakıldığı zaman deney grubunun öntest puanına göre sontest puanlarında artış olduğu gözlemlenmiştir (öntest: 34,44; sontest: 50,24).

Çoğunluk itibariyle aktif öğrenme tekniklerinin kullanıldığı çalışmalar öğrencilerin dikkatini çekmekte, öğrencinin derse ilgisini artırmakta aynı zamanda farklı zekâ düzeylerine (görsel, işitsel, duyuşsal, dokunsal) sahip olan öğrencilerin eşit şartlarda öğrenim görmesine olanak sağlamaktadır.

Literatüre bakıldığı zaman aktif öğrenme yöntemleri içerisinde farklı onlarca teknik olduğu görülmektedir. Öğretmenler çoğunlukla akademik kitaplarda bahsi geçen teknikleri bilmektedir. Bundan dolayı aktif öğrenme yöntemleri içerisinde yer alan köşelenme tekniği

öğretmenler tarafından çok bilinen bir teknik değildir. Köşelenme tekniği öğrencilerin bir problem/sorun üzerine analitik düşünebilme, yorum yapabilme, iş birliği halinde ortak karar alabilme ve kendisini ifade edebilme yeteneklerini geliştirme konusunda öğrencilere yardımcı olabilmektedir. Bunun yanında öğrencilerin sınıf ortamında kendi fikirlerini özgür bir şekilde dile getiriyor olması kendini bir birey olarak özel hissetmesine yardımcı olmakta dersleri daha eğlenceli hale dönüştürmektedir. Araştırmanın istatistiksel sonuçları da köşelenme tekniğinin öğrencilerin akademik başarılarını artırdığını desteklemektedir.

5.2. Öneriler

Bu çalışma da aktif öğrenme yöntemleri içerisinde yer alan köşelenme tekniğinin 7. sınıf düzeyindeki öğrencilerin, sosyal bilgiler dersindeki akademik başarılarına etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerden yararlanılarak aşağıda yer alan önerilerde bulunulmuştur.

- Öğrencileri düşünmeye, sorgulamaya, yorumlamaya ve çözüm üretmeye iten, köşelenme tekniğinin öğretmenler tarafından derslerde etkin bir şekilde kullanılması öğrencilerin başarılarını artırmada yardımcı olacaktır.
- Öğretmenlerin farklı teknikteki aktif öğrenme yöntemleri ve köşelenme tekniğini daha etkin bir şekilde kullanması için hizmet içi eğitimlerle bu teknikler öğretilmelidir.
- Bu tezin pandemi döneminde yapılmış olması nedeniyle kalıcılığına bakılamamış, bu konu üzerinde araştırma yapacak olan araştırmacıların, köşelenme tekniği kullanımının kalıcılık üzerine etkisini araştırılabilir.
- Köşelenme tekniğinin öğrencilerin sadece başarıların da değil, tutum ve motivasyonları üzerinde etkililiği araştırılabilir.
- Köşelenme tekniğinin uygulandığı sınıflarda öğrencilerin ve öğretmenlerin bu tekniğe dair görüşlerinin alınabileceği bir nitel araştırma yapılabilir.
- Farklı sınıf düzeylerinde köşelenme tekniği uygulanarak bu tekniğin öğrencilerin yaş gruplarına göre etkililiği, öğrencilerin derse karşı tutumları ve görüşleri ve öğretmenlerin yaş gruplarına göre bu tekniğin uygulanışı hakkında görüşlerine başvurulabilir.

KAYNAKLAR

- ADALAR, H. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Eğitiminde Finansal Okuryazarlık ve Öğretimi: Bir Model Önerisi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- AKHAN, N. E. & DEMİREZEN, S. (2015). Araştırma inceleme yoluyla öğrenme/öğretme stratejisi. C. Dönmez ve K. Yazıcı (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* (1. Baskı, s.147-174) içinde. Pegem Akademi.
- AKHAN, N. E. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler öğrencilerinde ekonomi okuryazarlığının durumu ve geliştirilmesi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- ARIKAN, E. (2019). *Türkiye'de Aktif Öğrenme Temalı 2013-2018 Yılları Arasında Yapılan Çalışmaların İncelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- AŞÇI, M. (2016). Öğretim teknikleri. M. Onur, L. Yayıcı ve M. Sanal (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (1. Baskı, s. 235-256) içinde. Pegem Akademi.
- AYDIN, Z. (2011). *İlköğretim 6. Sınıf matematik dersinde kullanılan aktif öğrenme temelli etkinliklerin öğrencilerin matematik dersine karşı tutumlarına, akademik başarı ve yaratıcı düşünme düzeylerine etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- AYKAÇ, N. (2018). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (4. Baskı). Pegem Akademi.
- BAŞTÜRK, S. (Ed.) (2018). Çoktan seçmeli testler. S. Baştürk (Ed.), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (2. Baskı, s. 121-154) içinde. Nobel. (Tablonun kaynağı)
- BULUT, A. (2018). *7. Sınıf Türkçe Dersinde Uygulanan Aktif Öğrenme Modelinin Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Üzerindeki Etkisi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- BURSAL, M. (2019). *SPSS ile temel veri analizi* (2. Baskı). Anı Yayıncılık.
- BÜYÜKBAYRAKTAR ERSOY, F. & DİLBER, R. (2016). Teknik Meslek Lisesi Öğrenci ve Öğretmenlerinin Aktif Öğrenme Tekniğiyle Oluşturulan Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*. 212, 45-59.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum* (28. Baskı). Pegem Akademi.
- ÇELİK, Ş. (2017). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Görüş Geliştirme Tekniğinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.
- ÇELİKCAN, Ş. (2010). *Sosyal Bilgiler Dersi Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanının Aktif Öğrenme Yöntemleri ile İşlenmesinin Öğrencinin Akademik Başarısına Etkisi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- DEVELİOĞLU, A.L. (2021). *Maddenin ısı ile etkileşimi konusunda argümantasyon uygulamaları ile desteklenmiş buluş yolu öğrenme stratejisine yönelik sınıf içi*

- etkinliklerin 8.sınıf öğrencilerinin akademik başarıları üzerine etkisi.* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- DOĞAN, N. (2007). Çoktan seçmeli testler. H. Atılgan (Ed.) “*Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (5. Baskı, 1-28) içinde. Anı yayıncılık.
- DOLMAZ, M. (2012). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Aktif Öğrenme Modelleri, Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi.* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- DÖNMEZ, Ö. (2008). *Türkiye’de Öğretmen Kimliğinin Dönüşümüne İlişkin Bir Çözümleme.* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- DUMAN, D. & ŞAHİNER, D. G. S. (2008). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Aktif Öğrenme Tekniklerinin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 24, 135-146.
- EREN, A. (2022). *Popüler bilim dergileri destekli yaşam temelli öğretim uygulamalarının akademik başarıya etkisi: güneş sistemi ve tutulmalar örneği.* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- GEL, A. (2019). *4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının Aktif Öğrenmeye Dayalı Etkinlik Temelli Öğretiminin Tarihsel Düşünme Becerisinin Gelişimine ve Akademik Başarıya Etkisi.* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Manisa Celal Bayar Üniversitesi.
- GÖKALP, M. (2019). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (4. Baskı). Pegem Akademi.
- GÖRGÜLÜ ARI, A. & ARSLAN, K. (2018). Fen Bilimleri Dersinde Aktif Öğrenme Ortamının Öğrencinin Akademik Başarısına Olan Etkisi ve Öğrenci Görüşleri: Gezegenler Örneği. *V. Yıldız Sosyal Bilimler Kongresi (13-15 Aralık 2018)*. 148-162.
- GÖZÜTOK, F. D. (2021). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (7. Baskı). Pegem Akademi.
- GÜÇLÜ, Eylem (2007). “Sınıf Yönetiminde Aktif Öğrenme Tekniklerinin Öğrenci Başarısındaki ve Tutumundaki Önemi” [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- GÜLER, N., (2019). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (14. Baskı). Pegem Akademi.
- GÜLSOY, U. (2010). *İlköğretim Birinci Kademe Aktif Öğrenmenin Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulanmasının Öğrenci Başarısına ve Tutumlarına Etkisi.* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- GÜR ERDOĞAN, D., KAYA UYANIK, G., & CANAN GÜNGÖREN, Ö. (2018). Aktif Öğrenmeye İlişkin Lisansüstü Tezlerin Yapısal İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 8(1), 111-125.
- HOCAOĞLU, N. ve Akkaş Baysal, E., (2019). *Nicel araştırma modelleri-desenleri*. G. Ocak (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (1. Baskı, s. 126-150) içinde. Pegem Akademi.

- İL, İ. (2018). *Aktif Öğrenme Yönteminin 5. Sınıf Öğrencilerinin Sözlü İletişim Becerilerine (Konuşma-Dinleme) Etkisi ve Öğrencilerin Aktif Öğrenme Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- KADİM, M. (2022). Köşelenme tekniği. A. Kızılkaya Namlı (Ed.), *Eğitimin kavramsal temelleri 5: öğretim teknikleri* (1. Baskı, s. 235-242) içinde. Efeakademi yayınları.
- KAN, A. (2011). Ölçme Aracı Geliştirme. S. Tekindal (Ed.), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (3. Baskı, s. 240-276) içinde. Pegem Akademi.
- KARDAŞ, M. & YILDIRIM, Ş. (2016). Köşelenme Tekniğinin 7.Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Konuşma Becerilerine ve Türkçe Konuşma Kaygılarına Etkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(31), 91-106.
- KAYA, B & ERSOY, F. (2011). Geleneksel Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersinde Zaman İçinde Bilim Ünitesinde Aktif Öğrenme Yönteminin Öğrenci Başarısı ve Tutumu Üzerine Etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi (USBED)*, 1(2), 92-103.
- KESKİN, H. (2016). *Aktif Öğrenme Tekniklerinin Ortaokul Öğrencilerinde Okumaya Etkisi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- KESKİN, Y. & HORZUM, M. B. (2016). Sosyal bilgiler dersinde kullanılan öğretim stratejisi, yöntem ve teknikleri. D. Dilek (Ed.), *Sosyal Bilgiler Eğitimi* (1. Baskı, s. 723-740) içinde. Pegem Akademi.
- MADEN, A. & DİNÇ, A. (2017). Aktif Öğrenme Tekniklerinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazım ve Noktalama Kuralları Başarısı ve Derse Karşı Tutuma Etkisi. *International Journal of Languages Education*, 1, 5(3), 786-801. Doi: 10.18298/ijlet.1804
- MALTA, S. E. (2010). *İlköğretimde kullanılan Eğitsel Bilgisayar Oyunlarının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2005). 4-5. Sınıflar Sosyal Bilgiler Programı. MEB Yayınları.
- MİRZEOĞLU, A.D. & ÖZCAN, G. (2021). Sınıf içi ve sınıf dışı öğretim teknikleri. S. Çelenk (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (4. Baskı, s.162-204) içinde. Pegem Akademi.
- NATIONAL COUNCIL FOR THE SOCIAL STUDIES (NCSS). (1994). *What Is The Social Studies*, USA, Washington.
- ÖZMEN, C. (2015). Dünyada ve ülkemizde sosyal bilgiler. C. Dönmez ve K. Yazıcı (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (1. Baskı, s. 3-21) içinde. Pegem Akademi.
- SARACALOĞLU, A. S. (Ed.) (2019). Öğretim teknikleri-II. A. S. Saracaloğlu ve A. Küçükkoğlu (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (4. Baskı, s. 293-327) içinde. Pegem Akademi.
- SENEMOĞLU, N. (2020). *Gelişim, öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya* (27. Baskı). Anı Yayıncılık.

- SOYLU ERDOĞ, T. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Hava Olayları, İklim ve Deprem İle İlgili Konuların Öğretiminde Aktif Öğrenme Yöntemlerinin Etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- SÖNMEZ, V. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Klavuzu* (6. Baskı). Anı Yayıncılık.
- SÖNMEZ, V. (2015). *Program geliştirme öğretmen el kitabı* (18. Baskı). Anı Yayıncılık.
- SÖNMEZ, V. ve ALACAPINAR, F. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri* (7. Baskı). Anı yayıncılık.
- SÜRMEİLİ, H. & YILDIRIM, M. (2017). Öğretim teknikleri. Sibel DAL & Mücahit KÖSE (Ed.), *Öğretim ilke ve yöntemleri* (1. Baskı, s. 263-219) içinde. Anı Yayıncılık.
- ŞAHİNER, D. G. S. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Aktif Öğrenme Tekniklerinin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- ŞİMŞEK, S. (2017). Eğitimle ilgili temel kavramlar. N. Saylan (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* (11. Baskı, s. 1-53) içinde. Anı Yayıncılık.
- TAŞDEMİR, A. & TAY, B. (2007). Fen Bilgisi Öğretiminde Öğrencilerin Öğrenme Stratejilerini Kullanmalarının Akademik Başarıya Etkileri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 173-187.
- TAŞPINAR, M. (2017). *Sosyal bilimlerde SPSS uygulamalı nicel veri analizi* (1. Baskı). Pegem Akademi.
- TAVŞANCIL, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi* (6. Baskı). Nobel Yayınları.
- TOK, T. N. (2019). Etkili öğretim için yöntem ve teknikler. A. Doğanay (Ed.), *Öğretim ilke ve yöntemleri* (12. Baskı, s. 176-252) içinde. Pegem Akademi.
- TOTAL, Ö. (2019). *Aktif Öğrenme Yaklaşımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Derse Yönelik Tutumlarına ve Öğrenilenlerin Kalıcılığına Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Dicle Üniversitesi.
- TÜRK DİL KURUMU (TDK) (2020). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> erişim tarihi:10.08.2020/10.44
- TÜRKBEN, T. (2015). Aktif Öğrenme Yöntemiyle Oluşturulmuş Sınıf Ortamının Öğrenciler Üzerindeki Etkisi. *Turkish Studies*, 10(7), 899-916. DOI: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8331>
- TÜRKSOY, E. & TAŞLIDERE, E. (2016). Aktif Öğrenme Teknikleri ile Zenginleştirilmiş Öğretim Yönteminin 5. Sınıf Öğrencilerinin Fen ve Teknoloji Dersi Akademik Başarı ve Tutumları Üzerine Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(1), 57-77.
- UZUNÖZ, A. (Ed.) (2021). Öğretim teknikleri. A. Uzunöz ve V. Aktepe (Ed.), *Özel öğretim*

- yöntemleri cilt 1 (3. Baskı, s. 225-249) içinde. Pegem Akademi.
- ÜN AÇIKGÖZ, K. (2003). *Aktif öğrenme* (5. Baskı). Eğitim Dünyası Yayınları.
- ÜZÜMCÜ, N. (2007). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Harita Okuma Becerisinin Aktif Öğrenme Yöntemleriyle Kazandırılması*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- YAŞAR, Ş., ÇENGELCİ KÖSE, T., GÖZ, N. L. ve GÜRDOĞAN BAYIR, Ö. (2015). Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenci Merkezli Öğretme-Öğrenme Süreçlerinin Etkililiği: Bir Meta Analiz Çalışması. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 5(1), 38-56.
- YAVUZ, K.E. (2001). *Eğitim ve öğretimde çoklu zeka teorisi ve uygulamaları* (2. Baskı). Ceceli Yayınları.
- YAVUZ, M. (Ed.) (2018). Eğitimle ilgili temel kavramlar. M. Yavuz (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* (1. Baskı, s. 1-26) içinde. Anı Yayıncılık.
- YEL, S., TAŞDEMİR, A. & YILDIRIM, K. (2015). Sosyal bilgilerde öğretim, strateji, yöntem ve teknikleri. B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (4. Baskı, s. 42-92) içinde. Pegem Akademi.
- YILDIRIM, M. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aktif Öğrenme Yöntemlerini Kullanma Durumları. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 183-204.
- YILDIRIM, R. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinde Kullanılan Konuşma Halkası Tekniğinin Öğrenci Akademik Başarısına Etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.
- YILMAZ, F. (2017). Eğitime ilişkin temel kavramlar. F. Susar Kırmızı ve N. Duban (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* (2. Baskı, s 3-27) içinde. Anı Yayıncılık.
- YILMAZ, S. & SARP KAYA, R. (Ed.) (2019). Eğitimin Temel Kavramları. A. Tanrıoğen ve R. Sarpkaya (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* (8. Baskı, s. 1-36) içinde. Anı Yayıncılık.
- YURDAKUL, B. (2015). Öğretim, strateji, yöntem ve teknikleri. E. Altun (Ed.), *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümleri için özel öğretim yöntemleri I-II* (2. Baskı, s. 55-129) içinde. Pegem Akademi.

EKLER

EK-1: Akademik Başarı Testi

7. SINIF İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER ÜNİTESİ BAŞARI TESTİ

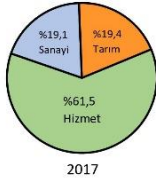
Adı Soyadı:..... Sınıf: ..... Cinsiyet: kız ( ) erkek ( )

1. İstanbul tarihî eserleri, doğal güzellikleri, coğrafi konumu; gelişmiş kara, deniz ve demir yolları nedeniyle turizm, ticaret, sanayi faaliyetlerinin oldukça yoğun olduğu bir şehirdir. Bu nedenle ülkemizin nüfusu en kalabalık olan ilidir.

Metne göre İstanbul'un yoğun nüfuslu olmasının nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Ekonomik faaliyetlerin çeşitliliği
B) Turizm faaliyetlerinin gelişmişliği
C) Ulaşım hizmetlerinin gelişmişliği
D) Verimli tarım arazilerinin varlığı

2. Aşağıda Türkiye'ye ait bir grafik verilmiştir.

Bu grafiğin başlığı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Türkiye nüfusunun yaş ortalaması
B) Türkiye'nin eğitim durumu
C) Türkiye'nin kırsal-kent nüfusu oranları
D) Türkiye nüfusunun ekonomik faaliyetlere göre dağılışı

4 ve 5. soruyu Türkiye haritasına göre cevaplandırınız.

Haritada numaralanmış taralı alanlar ülkemizde sanayi, ticaret, turizm ve ulaştırma hizmetlerinin yoğun ve gelişmiş olduğu yerlerin başında gelmektedir.

3. Taralı alanlarla ilgili aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

- A) İş imkânları fazladır.
B) Nüfus yoğunlukları fazladır.
C) Sağlık-egitim hizmetleri gelişmiştir.
D) Kömür yatakları bakımından zengindir.

4. Taralı alanların hangisinde **kentsel nüfus miktarı en fazladır**?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

- 5.

- Antalya'da yaşayan Ömer Bey geçimini otelde çalışarak sağlamaktadır
- Erzurum'da yaşayan Hikmet Amca çocuklarını büyükbaş hayvancılıktan kazandıklarıyla büyüttüştür.
- Rize'de yaşayan Fadime Teyze çay hasadından elde ettikleriyle bir ev yaptırmıştır
- Zonguldak'ta yaşayan Arif Amca madenden kazandıklarıyla geçimini sağlamaktadır

Yukarıdaki koşullar dikkate alındığı zaman aşağıdaki çıkarımlardan hangisine varılabilir?

- A) İnsanlar istedikleri mesleği seçmekte özgürdür.
B) Yer şekilleri ve iklim koşulları insanların ekonomik faaliyetlerini etkilemektedir
C) İnsanlar daha çok kazanç elde edebilecekleri meslekleri tercih ederler.
D) Büyükbaş hayvancılık ve çay hasadı ile diğer mesleklerden daha fazla kazanç elde edilmektedir.

6. Yerleşme ve seyahat özgürlüğü ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi **doğrudur**?

- A) Ülke içinde seyahat etmek için 18 yaşını doldurmak gerekir.
B) Yetkili kişilerden (vali, kaymakam vb.) izin almak suretiyle ülke içinde seyahat edilebilir.
C) Yerleşme ve seyahat özgürlüğü her vatandaşa verilen bir haktır.
D) Bir kişinin yerleşme ve seyahat özgürlüğü her ne olursa olsun kısıtlanamaz

7. İç göçlerin sonuçları şunlardır:

- Konut yetersizliği
- Eğitim hizmetlerinin zorlaşması
- Yatırımların dengesiz dağılması
- Sağlık hizmetlerinin zorlaşması

Buna göre iç göçün sonuçlarının,

- Kültürel
- Ekonomik
- Siyasi
- Sosyal
- Sağlık

Alanlarından hangileriyle ilgili olduğu söylenebilir?

- A) I, II, III   B) IV, V
C) III, IV, V   D) I, II, IV, V

8. Yükseköğrenim görmüş, nitelikli, alanında uzman kişiler daha iyi şartlarda çalışmak ve yaşamak için gelişmiş ülkelere göç etmektedirler.

Yukarıda hangi göç türü anlatılmıştır?

- A) İç göç
B) Beyin göçü
C) İşçi göçü
D) Mübadele göçü

9. I. Ülkemizde ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmıştır. ( )
II. 2007 yılına kadar toplam 14 kez geleneksel yöntemlerle nüfus sayımı gerçekleştirilmiştir. ( )
III. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ile ilk kez 2003 yılında nüfus sayımı gerçekleştirilmiştir. ( )

Verilen ifadelerden boş bırakılan yerlere doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazıldığında doğru cevap aşağıdakilerden hangisidir?

A	D	Y
I.		*
II.	*	
III.	*	

B	D	Y
I.		*
II.		*
III.	*	

C	D	Y
I.	*	
II.		*
III.	*	

D	D	Y
I.	*	
II.	*	
III.		*

10. Birleşmiş milletler Bilim, Eğitim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) tarafından Dünya Mirası Listesi'ne alınan, günümüzde Şanlıurfa sınırları içerisinde bulunan kazı alanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Göbeklitepe   B) Çayönü   C) Hacılar   D) Çatalhöyük

11. Kırsal kesimden şehirlere olan göçü önlemek için aşağıdakilerden hangisinin yapılması gerekir?

- A) Modern tarım yöntemleri yaygınlaştırılmalıdır.
B) Yol, su ve elektrik gibi alt yapı hizmetleri geliştirilmelidir.
C) Tarım arazileri küçük parçalara bölünmelidir.
D) Tarıma dayalı sanayi kolları kırsal kesime kaydırılmalıdır

12. Ülkemize yaz aylarında İskandinav ülkelerinden gelen turistler, Anadolu insanı ve Türkler hakkında önceden yanlış bilgilere sahip olduklarını, bu insanların ne kadar misafirperver, hoşgörülü ve alçak gönüllü olduklarını söylemişler. Buradaki ilgi ve alakadan memnun kaldıklarını, gelecek yaz yine buraya geleceklerini belirtmişlerdir.

Verilen bilgilere göre seyahat özgürlüğünün aşağıdaki kazanımlardan hangisini sağladığı söylenemez?

- A) Kültürler arası etkileşime katkı sunduğu
B) Uluslararası ilişkileri güçlendirdiği
C) Önyargıları ve kalıp yargıları yıktığı
D) Ülkeler arası ticaret hacmini artırdığı

13.

GÖÇ VEREN YER	GÖÇ ALAN YER
Suriye	Türkiye
Bayburt	İstanbul
Tokat	Rize
Türkiye	İsviçre

Tabloda verilen göç türlerinin yukarıdan aşağı doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A)

Mevsimlik Göç
İç Göç
Mülteci
Beyin Göçü
- B)

Mülteci
İç Göç
Mevsimlik Göç
Beyin Göçü
- C)

Beyin Göçü
İç Göç
Mevsimlik Göç
Mülteci
- C)

İç Göç
Mevsimlik Göç
Beyin Göçü
Mülteci

14. ♦ İlk yerleşim yerleri verimli, iklim koşullarının elverişli olduğu akarsu kenarlarında kurulmuştur. İndus, Ganj, Sarırmak, Gökırmak, Nil, Fırat ve Dicle nehirleri çevresinde olduğu gibi.

♦ İnsanların ellerinde bulunan ve ihtiyaçları olmayan ürünleri başkalarına satmalarıyla ticaret şehirleri doğmuştur.

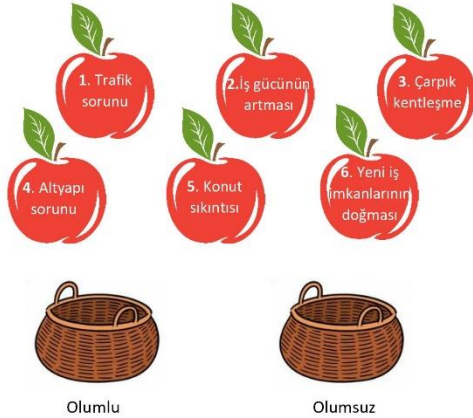
♦ Peygamberlerin yaşadığı ve dince kutsal sayılan yerlerde dini kentler ortaya çıkmıştır. Örneğin; Mekke, Medine, Kudüs, Vatikan

♦ Sanayi devrimi ile birlikte fabrikaların bulunduğu sanayi kentleri kurulmuştur. Örneğin; Osaka, Essen, Manchester

Verilen bilgilere göre bir yerin yerleşim yeri olarak seçilmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkisinden bahsedilmemiştir?

- A) Başkent olması
- B) Kutsal mekân olması
- C) Ticaret merkezi olması
- D) Su kaynaklarına yakın olması

15.

Yukarıdaki elmalarda göçün olumlu ve olumsuz sonuçları yazılmıştır.

Verilen bu bilgilere göre elmalar ait oldukları sepetlere yerleştirildiğinde doğru eşleştirme aşağıdakilerden hangisi olur?

	<u>Olumlu</u>	<u>Olumsuz</u>
A)	1,3 ve 4	2, 5 ve 6
B)	2 ve 6	1, 3, 4 ve 5
C)	1, 2 ve 6	3,4 ve 5
D)	4 ve 5	1,2,5 ve 6

16. Çatalhöyük'te bulunan kumaş parçaları en eski kumaş örneklerindedir. Burada yaşayanlar, o dönemde Hasan Dağı'ndan elde edilen obsidyen ile tuzu hem kendi ihtiyaçları için kullanmışlar hem de çevrelerindeki yerleşim birimlerinde yaşayan insanlara satmışlardır. İklim uygun tahıl ve bakliyat yetiştirmişlerdir.

Buna göre Çatalhöyük'te aşağıdaki faaliyetlerden hangisinin geliştiği söylenebilir?

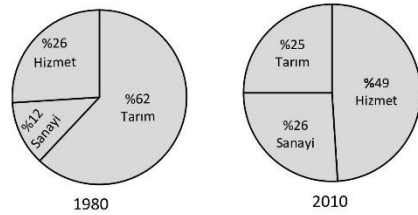
- A) Sanayi
- B) Dokumacılık
- C) Ticaret
- D) Tarım

17. Geçmişten günümüze insanların yerleşim yeri tercihlerinde dikkat ettikleri bazı hususlar vardır. Bu hususlar, doğal ve beşeri faktörler olarak ikiye ayrılır. Doğal faktörler, doğada hazır şekilde bulunan ve insan eli değmeden var olmuş unsurlardır. Beşeri faktörler ise, insan müdahalesi ve değişimi sonucu oluşan unsurlardır.

Bu bilgilere göre yerleşim yeri tercihinde dikkate alınan aşağıdaki unsurlardan hangisi diğerlerinden farklı bir grupta yer alır?

- A) Sanayi kuruluşları
- B) Yeryüzü şekilleri
- C) Su kaynakları
- D) İklim özellikler

18. Aşağıdaki grafiklerde Türkiye'de 1980-2010 yıllarında çalışan nüfusun iş kollarına dağılımı gösterilmiştir

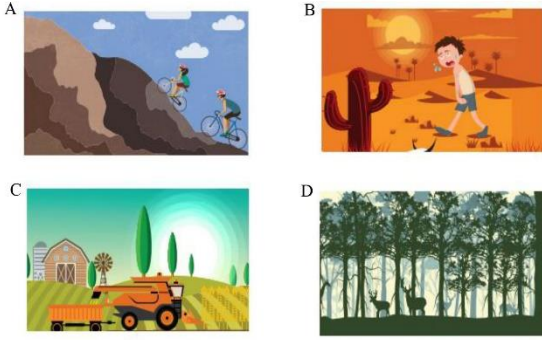
Grafiklere bakılarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Çalışan nüfusun miktarı aynı kalmıştır
- B) Sanayi sektöründe çalışan nüfus oranı azalmıştır.
- C) Tarım sektöründe çalışan nüfus oranı azalmıştır.
- D) Hizmet sektöründe çalışan nüfus oranı azalmıştır.

19. Dünya üzerinde yerleşmeyi etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. İklim, yerşekilleri, su kaynakları, ulaşım olanakları bunlardan bazılarıdır. yeryüzünde nüfusu yoğun olan yerlere bakıldığında bu bölgelerin insan yaşamına uygun ve ekonomik faaliyetlere elverişli olan bölgeler olduğu görülecektir.

Buna göre aşağıdaki yerlerden hangisinde nüfusun yoğun olması beklenir?

20.

ILGIN

İspanya'da yaşayan dayım her sene olduğu gibi bu yıl da mayıs ayında ülkemize gelerek bizi ziyaret edecek ve sonra birlikte tatil yapacağız. Koronavirüsten dolayı neredeyse tüm dünyada ve ülkemizde yurt dışına çıkma kısıtlaması uygulanınca dayım Türkiye'ye gelemedi. Hem onu çok özlediğim hem de birlikte tatil yapamayacağım için üzgünüm.

Aşağıdakilerden hangisi Ilgin'in dayısına uygulanan seyahat kısıtlamasının nedenidir?

- A) Salgın hastalıkların yayılmasını önlemek
B) Dış turizm faaliyetlerini artırmak
C) Uluslararası iletişimi kesmek
D) Kamu mallarını korumak, suç oranını azaltmak

21. Arif Bey şehrin gürültüsünden uzaklaşmak temiz hava alıp doğayla iç içe olmak için babasından kendisine miras kalan yayladaki araziye bir ev yaptırmaya karar verir. Fakat gerekli izinleri almak için gittiğinde yayladaki araziye inşaat yapılamayacağını öğrenir.

Arif Bey'in babasından kalan araziye ev yaptıramamasının sebebi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Arazinin olduğu yerde elektrik alt yapısının olmaması
B) Araziye ulaşımı sağlayacak bir yolun olmaması
C) Arazinin sit alanı içerisinde yer alması
D) Arazinin ormana yakın olması

22. İlk insanlar avcılık ve toplayıcılık ile geçiniyorlardı. Bu dönemde insanlar iklim koşullarına bağlı olarak mağaralarda ya da ağaç kovuklarında yaşıyorlardı. İklim koşulları değişince ya da av hayvanları azalınca kendilerine uygun başka bölgelere göç ediyorlardı.

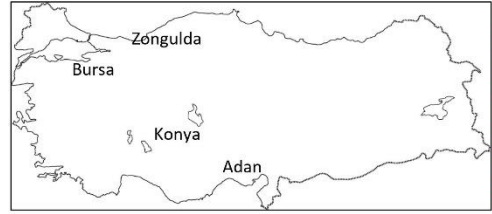
Verilen bilgilere göre bu dönemde;

- I. İnsanlık tüketici ve göçebe bir konumdadır.
II. Üretimin artmasıyla birlikte ticaret başlamıştır.
III. İklim insanların hayatlarını şekillendirmiştir.

Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II. B) I ve III. C) II ve III. D) I, II ve III.

23.

Haritada verilen şehirlerden hangisinde nüfus yoğunluğunun fazla olmasında, sanayi kuruluşlarının yoğun oluşu ile geniş ve verimli tarım alanlarının varlığı birlikte etkili olmamıştır?

- A) Bursa B) Adana C) Konya D) Zonguldak

24.

Göçün Nedenleri	Örnekler
Ekonomik	I. Toprakların miras yoluyla parçalanması sonucu göç edilmesi
Siyasi	II. Sel nedeniyle göç edilmesi
Sosyal	III. Daha iyi bir eğitim almak için göç edilmesi
Doğal	IV. Savaş nedeniyle daha güvenli bir yere göç edilmesi

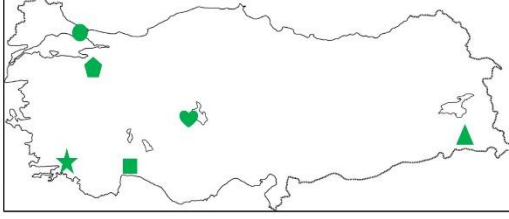
Beyza sınıf arkadaşlarına sunmak için göçün ekonomik, siyasi, sosyal ve doğal nedenlerini örneklerle anlattığı bir tablo hazırlamıştır. Fakat tabloyu hazırlarken bir hata yapmıştır.

Hangi iki örneğin yer değiştirmesiyle Beyza'nın tabloda yapmış olduğu hata düzeltilmiş olur?

- A) I ve III B) III ve IV C) I ve II D) II ve IV

25.

Yukarıdaki Türkiye haritasında sembollerle gösterilen yerlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) ♥ Sembolüyle gösterilen yerde nüfusun seyrek olmasının nedeni yağış azlığıdır.
- B) ★ Ve ▲ sembollerle gösterilen yerlerde nüfusun yoğun olmasının nedeni sanayinin gelişmiş olmasıdır.
- C) ■ Sembolüyle gösterilen yerde yaz turizminden dolayı nüfus yoğundur.
- D) ◆ Ve ● sembollerle gösterilen yerlerde nüfusun yoğun olmasının nedeni sanayi ve ticaret faaliyetlerinin gelişmiş olmasıdır.

OPTİK CEVAP FORMU				
1	A	B	C	D
2	A	B	C	D
3	A	B	C	D
4	A	B	C	D
5	A	B	C	D
6	A	B	C	D
7	A	B	C	D
8	A	B	C	D
9	A	B	C	D
10	A	B	C	D
11	A	B	C	D
12	A	B	C	D
13	A	B	C	D
14	A	B	C	D
15	A	B	C	D
16	A	B	C	D
17	A	B	C	D
18	A	B	C	D
19	A	B	C	D
20	A	B	C	D
21	A	B	C	D
22	A	B	C	D
23	A	B	C	D
24	A	B	C	D
25	A	B	C	D

EK-2: Araştırma İzin Belgesi

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-83688308-605.99-29346552
Konu : Araştırma İzni (Raziye KESKİNOĞLU)

11.08.2021

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 28/07/2021 tarihli ve E-48178250-300.69445 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Raziye KESKİNOĞLU'nun "7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Köşelenme Tekniği Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın; Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerinde bulunan ekli listede adı yazılı ortaokul ve imam hatip ortaokullarında eğitim gören öğrencilere eğitim öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla uygulanmasında sakınca görülmemektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2021-2022 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde CD ortamında bir nüsha olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçene tebliğini arz ederim.

Seyit Ali BÜYÜK
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1-Genelge (3 Sayfa)
- 2-Veli Onam Formu (1 Sayfa)
- 3-Başarı Testi (7 Sayfa)
- 4-Okul Listesi (1 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Akçeşme Mahallesi Garaj Caddesi No:4 Karatay/Konya

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (332) 353 30 50

E-Posta: istatistik42@meb.gov.tr

KeP Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ali Naci IŞIK-1210

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

İnternet Adresi: <http://konya.meb.gov.tr> Faks:3323515940

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden **ed3b-9841-32d7-8062-f63a** kodu ile teyit edilebilir.

DERS PLANI

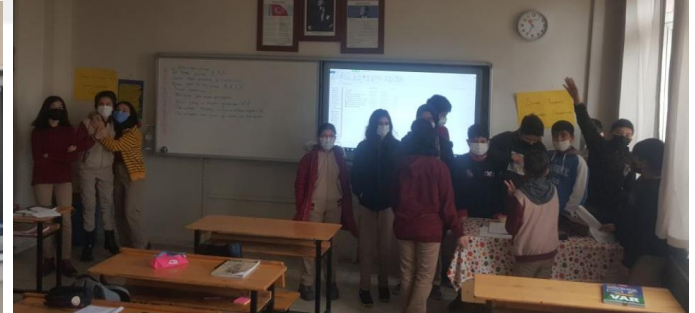
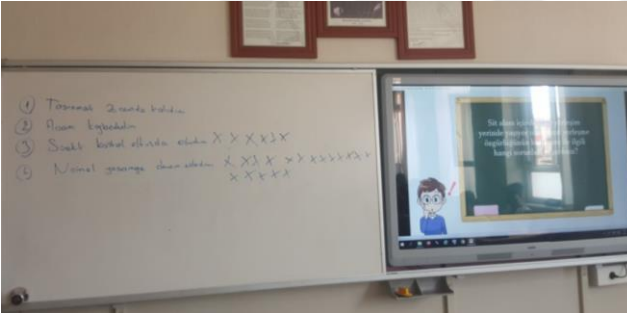
BİLGİLENDİRME BÖLÜMÜ	
Okulun Adı	Meram Şehit Pilot Ayfer Gök Ortaokulu
Dersin Adı	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7
Süre	40' + 40' + 40'
Öğrenme Alanı	İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Ünite	Nüfus ve Yerleşme
Konu	Geçmişten Günümüze İnsan Yerleşimi
Kazanım	SB.7.3.1. Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur
Temel Beceriler	Değişim ve Sürekliliği Algılama Zaman ve Kronolojiyi Algılama Çevre Okuryazarlığı Harita Okuryazarlığı Gözlem
Temel Değerler	Bilimsellik, Çalışkanlık
Strateji-Yöntem-Teknikler	Soru-cevap, sunuş yoluyla öğretim stratejisi, Aktif öğrenme yöntemleri (köşelenme tekniği)
Diğer Derslerle İlişkilendirme	Türkçe Dersi (görsel okuma)
Kaynak Kitap	Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, eba.gov.tr
Araç-Gereç ve Materyaller	Slayt, Renkli kartonlar, Keçeli kalem,

ETKİNLİKLER/SÜREÇ

Dikkat Çekme	<p>Öğretmen sınıfa girip öğrencileri selamlar. Derse giriş yapmak için öğrencilere ilk köy yerleşiminin tasvir edildiği bir resim gösterir. Öğrencilerin resimde gördüklerini yorumlaması istenir. Öğrencilere gerekli süre tanıldıktan sonra cevaplar alınır. Öğrencilerin cevaplarının doğru ya da yanlış olduğuna dair dönütler verilmez. Öğretmen öğrencilerden, verdikleri cevapları defterlerinin bir kenarına yazmalarını ister. Dersin sonunda edindikleri bilgilerle yazdıkları cevapları karşılaştırmalarını ister.</p>
Güdüleme	<p>Öğrencilerin derse dikkati çekildikten sonra öğretmen, “Bu derste öğrendikleriniz sizin sınavlarda başarılı olmanızı sağlar ama en önemlisi yaşadığımız toprakların binlerce yıldır insanlar tarafından yerleşim yeri olarak kullanıldığı bilincine sahip bir birey olmanızı ve bu bilinçle ülkesini seven ve koruyan vatandaşlar olarak ileriye dönük işler yapmanızı sağlayacaktır.” Güdülemesinde bulunur.</p>
Gözden Geçirme	<p>Bu derste insanların yerleşik hayata geçme sebeplerini ve ülkemizde yer alan ilk yerleşim yerlerini ve yerleşmeyi etkileyen faktörlerin neler olduğunu öğrenecekleri öğrencilere aktarılır.</p>
Derse Geçiş	<p>Öğretmen daha önceden hazırlamış olduğu sunuyu açarak ders içerisinde neleri öğreneceklerini başlıklar halinde öğrencilere söyleyerek derse geçiş yapar.</p>

Geliştirme	<p style="text-align: center;">Sunuş yolu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sunu eşliğinde ilk insanların yaşamları, • Yerleşik hayata geçme sebepleri • Günümüzde yerleşmeyi etkileyen doğal ve beşerî faktörler, • Ülkemizdeki ilk yerleşim yerlerinden ve bunların nerelerde olduğu harita üzerinde gösterilerek öğrencilerin görsel olarak bunları öğrenmesi sağlanır <p style="text-align: center;">Aktif öğrenme (Köşelenme tekniği): Bir önceki derste öğrencilere konu hakkında veri toplamaları için “yaşadığınız şehirde büyük bir doğa olayı yaşandı ve siz bu şehrin valisisiniz. Şehirdeki insanlar için yeni bir şehir kurmalı ve buradaki vatandaşları yeni şehre taşımalsınız. Vali olarak yeni kurulacak şehri nasıl bir yere taşırırsınız?” problemi/sorunu iletilir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ders esnasında bu soru öğrencilere sorularak buldukları olası çözüm yolları listelenir. • Listelenen olası çözümler içerisinde en çok söylenen dört çözüm seçilerek kartonların üzerine yazılır. Bu kartonlar sınıfın dört köşesine asılır. • Öğrencilerden kendilerine en uygun gelen çözümün olduğu köşede toplanması istenir. • Aynı köşede toplanan öğrenciler kendi aralarında seçim gerekçelerini tartışarak ortak bir gerekçe hazırlar. • Her köşe kendi hazırladığı gerekçeleri sınıfa sunar ve gerekçeler üzerinde tartışılır. • Son olarak sınıfın ortak çözüm önerisi öğretmen tarafından tahtaya yazılarak. Problem/sorun üzerinde ortak bir karara varılmış olur.
Kapanış	<p style="text-align: center;">Son özet: Öğrencilere yerleşmeyi etkileyen faktörlerin neler olduğu sorusu sorularak cevaplar tahtaya yazılır. Ve dersin kısa bir özeti yapılır.</p> <p style="text-align: center;">Tekrar güdüleme: Baştaki güdüleme öğrencilere tekrar aktarılır.</p> <p style="text-align: center;">Kapanış: Dikkati çekme bölümündeki resim tekrar gösterilir. Her öğrenci ilk başta yazdığı cevap ile derste öğrendiklerini karşılaştırması istenir. İnsanların yaşamlarını devam ettirebilmeleri için asıl gerekli olan şeyin farkına varmaları sağlanmış olur.</p>
Değerlendirme	<p style="text-align: center;">Öğretmen tarafından önceden hazırlanmış olan içerisinde bulmacaların bulunduğu çalışma kâğıdı öğrencilere verilerek konunun ölçme ve değerlendirmesi yapılır.</p>

EK-4: Köşelenme Etkinliğine Ait Uygulama Görselleri

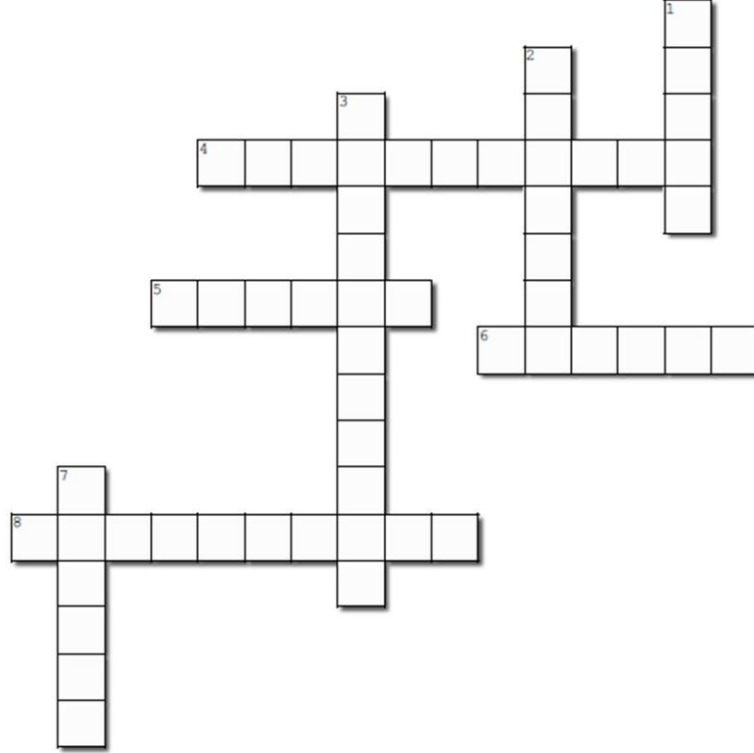

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE İNSAN YERLEŞİMİ

Etkinlik 1.

Aşağıda yer alan sorulara doğru cevapları vererek çengel bulmacayı doldurunuz.

1. Su kanallarıyla tarımı geliştirip üretimi artıran, bilim ve teknikte döneminin en ileri devletlerinden olan Mezopotamya'da kurulmuş bir şehir devleti.
2. Denizi, güneşi ve tarihi güzellikleriyle turistlerin en çok ziyaret ettiği ve turizm sayesinde gelişen şehir.
3. Ur, Uruk, Eridu, Lagaş, Nippur gibi şehir devletlerinin kurulduğu Fırat ve Dicle nehirlerinin geçtiği bölgeye verilen isim.
4. Şanlıurfa şehir merkezine 15 km uzaklıkta, günümüzden yaklaşık 12 000 yıl öncesine ait bir inanç merkezi.
5. Sanayi inkılabı ile birlikte büyük kentlerin ve sanayi şehirlerinin kurulduğu kıta.
6. Ülkemizde petrol çıkarılmaya başlanması ve petrol rafinerisinin kurulmasından sonra nüfusu artarak gelişen şehir.
7. Diyarbakır'da bulunan Anadolu'daki ilk yerleşim yerlerinden birisidir.
8. M.Ö. 7024-6449 yılları arasında tarihlenen, düşman saldırılarını önlemek için sokakları ve kapıları olmayan, evlere taşınabilir merdiven ile damından girildiği Konya'da yer alan ilk yerleşim yerlerinden birisidir.

Etkinlik 2.

Aşağıdaki resfebe bulmaca örneğini dikkatle inceleyiniz. Boş olan yerleri resimlere bakarak doldurunuz.

 İP + AT + LAMA	İP ATLAMA
 + 	
	
 + 	
 + ÖNÜ	

Etkinlik 3.

ÇATALHÖYÜK

MAĞARA

NİL

AZ

SIK NÜFUSLU

1. Mısır'daki ..... Nehri çevresi tarihin her döneminde insanlar tarafından yerleşim yeri olarak kullanılmıştır.
2. Sıcaklığı elverişli olan ve fazla yağış alan bölgeler ..... yerlerdir.
3. Konya'daki ..... Tarihteki ilk yerleşim yerlerinden biridir.
4. Eski çağlarda ..... insanlar tarafından barınak olarak kullanılmıştır.
5. Sıcaklığın çok fazla ve çok az olduğu, dağların yüksek yerleri nüfusun ..... olduğu yerlerdir.

EK-6: Türkiye Nüfusunun Özellikleri Ders Planı

BİLGİLENDİRME BÖLÜMÜ	
Okulun Adı	Meram Şehit Pilot Ayfer Gök Ortaokulu
Dersin Adı	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7
Süre	40' + 40' + 40'
Öğrenme Alanı	İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Ünite	Nüfus ve Yerleşme
Konu	Türkiye Nüfusunun Özellikleri
Kazanım	SB.7.3.2. Türkiye’de nüfusun dağılımını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar. Tablo ve grafikler kullanarak ülkemizin demografik özellikleri ile ilgili verileri yorumlanır.
Temel Beceriler	Değişim ve Sürekliliği Algılama, Zaman ve Kronolojiyi Algılama, Gözlem, Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, Harita Okuryazarlığı
Temel Değerler	Bilimsellik, Çalışkanlık, Duyarlılık
Strateji-Yöntem-Teknikler	Soru-cevap, sunuş yoluyla öğretim stratejisi, Aktif öğrenme yöntemleri (köşelenme tekniği)
Diğer Derslerle İlişkilendirme	Türkçe Dersi (görsel okuma), Matematik (çizgi grafiği yorumlama)
Kaynak Kitap	Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, eba.gov.tr
Araç-Gereç ve Materyaller	Slayt, Renkli kartonlar, Keçeli kalem,

ETKİNLİKLER/SÜREÇ

Dikkat Çekme	<p>Öğretmen sınıfa girip öğrencileri selamlar. Önceden hazırlanmış olduğu sunuyu açar. TRT'nin yapmış olduğu Türkiye'deki ilk nüfus sayımı ile ilgili film öğrencilere izletilir. Video duraklatılarak soru cevap yapılır. Öğrencilere gerekli süreyi tanıdıktan sonra cevapları alınır. Öğrencilerin cevaplarının doğru ya da yanlış olduğuna dair geri dönüt verilmez. Öğretmen öğrencilerden verdikleri cevapları unutmamalarını isteyerek bu filmi ders sonunda tekrar izlediklerinde istenilen cevaba ulaşabileceklerini söyler.</p>
Güdüleme	<p>Öğrencilerin derse dikkati çekildikten sonra öğretmen, "Bu derste öğrendikleriniz sizin sınavlarda başarılı olmanızı sağlar. Ayrıca ülkemizdeki nüfusun iş gücü dağılımının ve şehirlerin nüfus yoğunluklarının farkında olmak yetişkin bir birey olduğunuzda yaşayacağınız şehirleri seçmenizde sizlere yardımcı olacaktır" Güdümlenmesinde bulunur.</p>
Gözden Geçirme	<p>Bu derste nüfus ve nüfus yoğunluğunun ne olduğu, nüfus yoğunluğunun sebepleri ve sonuçları, nüfusun eğitim durumunun önemini, kırsal ve kent nüfusundaki ayrımın ve buralarda çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre dağılımını etkileyen sebeplerin neler olduğunu öğrenecekleri öğrencilere aktarılır.</p>
Derse Geçiş	<p>Öğretmen daha önceden hazırlanmış olduğu sunuyu açarak ders içerisinde neleri öğreneceklerini başlıklar halinde öğrencilere söyleyerek derse geçiş yapar.</p>

Sunuş yolu:

- Sunu eşliğinde Nüfus, nüfus yoğunluğu, nüfus artış hızı ve demokrasi kavramlarını öğrencilerin öğrenmesi sağlanır. (Türkiye nüfus yoğunluğu haritasından nüfus yoğunluğu fazla ve az olan iller gösterilir).
- Türkiye nüfusunun cinsiyet durumu (kadın ve erkeklerin sayısı ve oranları, yıllara göre değişimleri) grafikler eşliğinde aktarılır.
- Türkiye nüfusunun yaş yapısı (Türkiye'deki nüfusun yaşa göre dağılımını gösteren nüfus piramitleri ve bu piramitlerin özellikleri, Türkiye'nin nüfus piramidini diğer ülkelerin nüfus piramitleriyle karşılaştırılması yapılır).
- Türkiye nüfusunun eğitim durumu (Türkiye'deki erkek ve kadınlar arasındaki okuma-yazma oranları, bu oranların yıllara göre değişimi grafiklerle gösterilerek eğitilmiş nüfusun önemi anlatılır).
- Türkiye'de kent ve kırsal nüfusu (kırsal ve kent nüfusunun farkları, kırsaldan kente kentten kırsala göçün sebep ve sonuçlarından bahsedilir).
- Çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılımı (Türkiye'de hangi ekonomik faaliyet kollarının olduğundan ve ekonomik faaliyetlerin sektörlere göre dağılımlarından bahsedilir).

Aktif öğrenme (Köşelenme tekniği): Öğrencilere "Türkiye'nin nüfusu 1 milyar olsaydı ülkede yaşanabilecek olumsuzlukları ortadan kaldırmak için hangi projeleri hayata geçirirdiniz?" sorunu/problemi iletilir

- Ders esnasında bu soru öğrencilere sorularak buldukları olası çözüm yolları listelenir.
- Listelenen olası çözümler içerisinde en çok söylenen dört çözüm seçilerek kartonların üzerine yazılır. Bu kartonlar sınıfın dört köşesine asılır.
- Öğrencilerden kendilerine en uygun gelen çözümün olduğu köşede toplanması istenir.
- Aynı köşede toplanan öğrenciler kendi aralarında seçim gerekçelerini tartışarak ortak bir gerekçe hazırlar.
- Her köşe kendi hazırladığı gerekçeleri sınıfa sunar ve gerekçeler üzerinde tartışılır.
- Son olarak sınıfın ortak çözüm önerisi öğretmen tarafından tahtaya yazılarak. Problem/sorun üzerinde ortak bir karara varılmış olur.

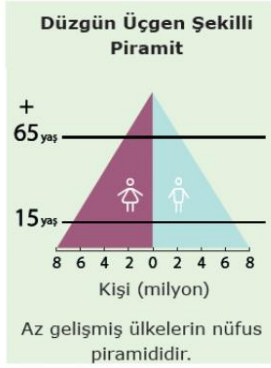
Kapanış	<p>Son özet: Her ülke nüfus sayımları yaparak nüfusun cinsiyet, okuryazarlık, eğitim ve nüfus yoğunluğu vb. istatistiklerine bakarak ülkesi için gelecek planlarını belirler. Bundan dolayı nüfus ülkelerin en önemli kaynağıdır.</p> <p>Tekrar güdüleme: Baştaki güdüleme öğrencilere tekrar aktarılır.</p> <p>Kapanış: Dikkati çekme bölümündeki video sonuna kadar öğrencilere izletilir. Dersin başında verdikleri cevaplarla ders sonunda verdikleri cevapların benzer ve farklı yönlerinin farkında olmaları sağlanır.</p>
Değerlendirme	<p>Öğretmen tarafından önceden hazırlanmış olan içerisinde çoktan seçmeli soruların bulunduğu çalışma kâğıdı öğrencilere verilerek konunun ölçme ve değerlendirmesi yapılır.</p>

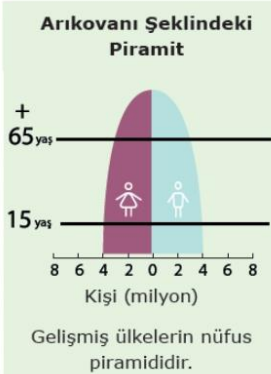
TÜRKİYE NÜFUSUNUN ÖZELLİKLERİ

Etkinlik 1.

Aşağıdaki nüfus piramitlerini inceleyerek şekillerin yanlarında verilen cümleleri ilgili şekillere göre örnekteki gibi tamamlayınız.

1. Genç nüfus oranı ..... **FAZLA** .....
2. İşsizlik oranı .....
3. Ortalama yaşam süresi .....
4. Ülkenin kalkınma hızı .....
5. Nüfus artış hızı .....

6. Kişi başına düşen gelir .....
7. Yaşlı nüfus oranı .....
8. Doğum oranı .....
9. Aktif nüfus oranı .....
10. Nüfus artış hızı .....

Etkinlik 2.

Aşağıdaki şehirlerle, nüfus yoğunluğunu etkileyen etmenleri örnekteki gibi eşleştiriniz.

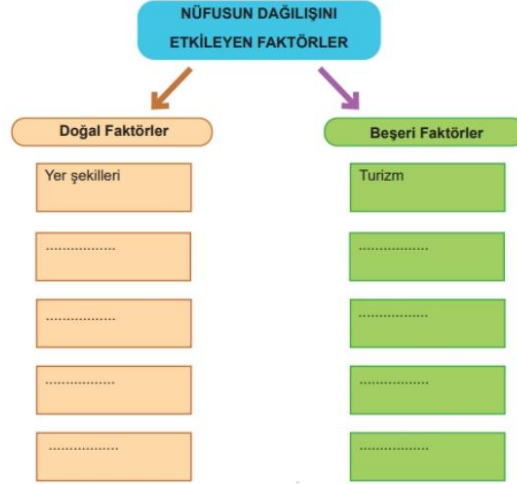
İstanbul	☐
Adana	☐
Ankara	☐
Kars	☐
Karaman	☐
Zonguldak	☐
Antalya	☒

a	Turizm faaliyetlerinden dolayı nüfus yoğunluğu fazladır.
b	Maden yataklarından dolayı nüfus yoğunluğu fazladır.
c	Yükseltiden dolayı nüfus yoğunluğu azdır.
d	Yönetim merkezi olmasından dolayı nüfus yoğunluğu fazladır.
e	Verimli topraklardan dolayı nüfus yoğunluğu fazladır.
f	Ticari faaliyetlerden dolayı nüfus yoğunluğu fazladır.
g	Kuraklıktan dolayı nüfus yoğunluğu azdır.

Etkinlik 3.

Aşağıdaki kavram haritasında boş bırakılan yerlere örnekte verildiği gibi uygun kavramları

Etkinlik 4.

Tabloda verilen açıklamaların başındaki harfleri doğru kavramlarla eşleştirerek yanındaki (...)’e yazınız.

AÇIKLAMALAR	
A	Nüfusun cinsiyet, yaş, çalışan nüfus, tüketici nüfus, ortalama ömür durumlarını göstermeye yarayan grafikler.
B	Bir ülkede kalkınma planlarının yapılması ve uygulanabilmesi, ülke nüfusunun özelliklerinin bilinmesi için yapılan işlem
C	Gelişmiş ülkelerin nüfus yapısını gösteren nüfus piramidinin adı
D	Ülkemizde nüfusun dağılımında etkili olan iklim, yer şekilleri, toprak özellikleri, su kaynakları gibi etmenler
E	Doğum oranı ve ölüm oranı arasındaki sayısal fark
F	Ülkemizde nüfus sayımı yapan kurum
G	Nüfusun 15-65 yaş arasında kalan kesimi
H	Nüfusun özelliklerini, doğum ve ölüm oranlarını, nüfus artış hızları ve nüfus hareketleri olan göçleri inceleyen, yorumlayan bilim dalı.
I	Dünya nüfusunun en tenha olduğu alanlardan biri.
K	Anadolu’da kurulan ilk yerleşim alanlarından biri.
L	Dağların güneşe dönmük yamaçlarında yerleşmelerin daha yoğun olmasının nedeni

KAVRAMLAR	
(...)	Nüfus sayımı
(...)	Göbeklitepe
(...)	Doğal faktörler
(...)	Çöllere
(...)	Sıcaklık
(...)	Nüfus artış hızı
(...)	Nüfus piramitleri
(...)	Arı kovani
(...)	TÜİK
(...)	Aktif nüfus
(...)	Demografi

DERS PLANI

BİLGİLENDİRME BÖLÜMÜ	
Okulun Adı	Meram Şehit Pilot Ayfer Gök Ortaokulu
Dersin Adı	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7
Süre	40' + 40' + 40'
Öğrenme Alanı	İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Ünite	Nüfus ve Yerleşme
Konu	Neden Göç Ediyoruz?
Kazanım	SB.7.3.3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.
Temel Beceriler	Değişim ve Sürekliliği Algılama, Gözlem, Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, Harita Okuryazarlığı
Temel Değerler	Bilimsellik, Çalışkanlık, Duyarlılık, Dayanışma,
Strateji-Yöntem-Teknikler	Soru-cevap, sunuş yoluyla öğretim stratejisi, Aktif öğrenme yöntemleri (köşelenme tekniği)
Diğer Derslerle İlişkilendirme	Türkçe Dersi (görsel okuma), Matematik (tablo ve grafikleri yorumlama)
Kaynak Kitap	Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, eba.gov.tr
Araç-Gereç ve Materyaller	Slayt, Renkli kartonlar, Keçeli kalem,

ETKİNLİKLER/SÜREÇ

Dikkat Çekme	<p>Öğretmen sınıfa girip öğrencileri selamlar. Önceden hazırlamış olduğu Çağan Irmak'a ait "Dedemin İnsanları" adlı filmin fragmanını çocuklara izletir. Bu insanların neden göç ettiklerini sorar. Çocuklara gerekli süre verildikten sonra cevapları alır. Çocukların cevaplarına olumlu ya da olumsuz geri dönüt verilmez. Bu filmi unutmayın dersin sonunda bu soruyu tekrar soracağım. Bu derste öğrendiklerinizle bu soruya yanıt verebilecek ve olayın sonucunun ne olduğunu öğrenmiş olacaksınız.</p>
Güdüleme	<p>Öğrencilerin derse dikkati çekildikten sonra öğretmen, "Bu derste öğrendiklerinizle insanların neden göç etmek zorunda kaldıklarını öğrenip onlarla empati kurabileceksiniz. Ayrıca göçün nedenlerini iyi öğrendiğiniz zaman bu konu ile ilgili sorulara kolayca yanıt verebileceksiniz." Diyerek öğrencileri derse karşı güdüler.</p>
Gözden Geçirme	<p>Öğretmen tarafından "Bu derste insanların neden göç ettiklerini, göçü etkileyen ekonomik, sosyal, doğal ve siyasi nedenlerin neler olduğunu öğrenecekleri" öğrencilere söylenir.</p>
Derse Geçiş	<p>Öğretmen daha önceden hazırlamış olduğu sunuyu açarak ders içerisinde neleri öğreneceklerini başlıklar halinde öğrencilere söyleyerek derse geçiş yapar.</p>

Geliştirme	<p>Sunuş yolu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Çarpık kentleşme, göç, beyin göçü, iç göç, dış göç ve mevsimlik göç kavramları sunu eşliğinde öğrencilere anlatılarak öğrenmeleri sağlanır. (Şehirlerin aldığı ve verdiği göçlerin yer aldığı tablo açılarak şehirler arasında karşılaştırma yapılır.) • Göçün doğal nedenlerinin (deprem, sel, kuraklık, volkanik faaliyetler, heyelan vb.) neler olduğu örnekler eşliğinde öğrencilere aktarılır. Öğrencilerden bu durumlarla ilgili örnekler vermesi istenir. • Göçün siyasal nedenlerinin (savaş, terör, iltica ve mübadele vb.) neler olduğu örnekler ile birlikte öğrencilere aktarılır. Öğrencilerden bu durumlarla ilgili örnekler vermeleri istenir. • Göçün ekonomik nedenlerinin (iş olanakları, doğal kaynakların varlığı, ulaşım, ticaret, turizm ve gelir dağılımı vb.) neler olduğu örnekler verilerek öğrencilere aktarılır. Öğrencilerden bu durumlarla ilgili örnekler vermesi istenir. • Göçün sosyal nedenlerinin (eğitim, evlenme/boşanma, sağlık, sosyal yaşam alanlarına ulaşma, dini inançlar, kan davaları vb.) neler olduğu örnekler verilerek öğrencilere aktarılır. Öğrencilerden bu durumlarla ilgili örnekler vermesi istenir. <p>Aktif Öğrenme (Köşelenme Tekniği): Öğrencilere “Türkiye’nin doğusunda yaşayan binlerce insan her yıl daha büyük kentlere/şehirlere göç etmektedir. Yaşanan bu göçleri nasıl engellersiniz?” sorunu/problemi iletilir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ders esnasında bu soru öğrencilere sorularak buldukları olası çözüm yolları listelenir. • Listelenen olası çözümler içerisinde en çok söylenen dört çözüm seçilerek kartonların üzerine yazılır. Bu kartonlar sınıfın dört köşesine asılır. • Öğrencilerden kendilerine en uygun gelen çözümün olduğu köşede toplanması istenir. • Aynı köşede toplanan öğrenciler kendi aralarında seçim gerekçelerini tartışarak ortak bir gerekçe hazırlar. • Her köşe kendi hazırladığı gerekçeleri sınıfa sunar ve gerekçeler üzerinde tartışılır. • Son olarak sınıfın ortak çözüm önerisi öğretmen tarafından tahtaya yazılarak. Problem/sorun üzerinde ortak bir karara varılmış olur.
Kapanış	<p>Son özet: Öğretmen tahtaya bir tablo çizerek öğrencilerden göçün nedenlerinin yer aldığı bu tabloyu doldurmalarını isteyerek derste öğrenilenlerin kısa bir özeti yapılır.</p> <p>Tekrar güdüleme: Baştaki güdüleme öğrencilere tekrar aktarılır.</p> <p>Kapanış: Dikkati çekme bölümünde ki film öğrencilere hatırlatılarak filmdeki insanların neden göç ettikleri tekrar sorulur. Dersin başında verdikleri cevaplarla ders sonunda verdikleri cevapların benzer ve farklı yönlerinin farkında olmaları sağlanır.</p>
Değerlendirme	<p>Öğretmen tarafından önceden hazırlanmış olan içerisinde bulmacaların bulunduğu çalışma kâğıdı öğrencilere verilerek konunun ölçme ve değerlendirmesi yapılır</p>

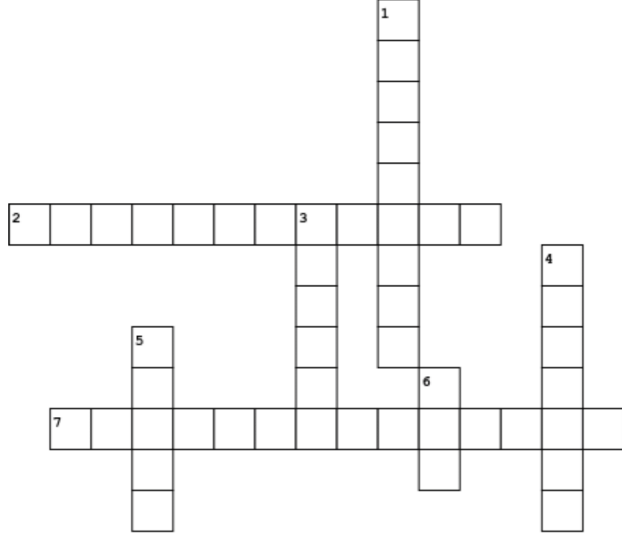

NEDEN GÖÇ EDİYORUZ?

Etkinlik 1.

Aşağıdaki tanımları verilmiş kavramları kullanarak verilen bulmacadaki kutucuklara yazınız.

- İleri düzeydeki meslek ve bilim insanları ile uzmanların bir başka gelişmiş ülkede yerleşip çalışmak amacı ile kendi ülkelerinden ayrılmasıdır.
- Çalışmak amacıyla belli dönemlerde bir bölgeden başka bir bölgeye yapılan işçi göçüne verilen isim.
- İrki, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği korkusu taşıyan kişilerin bir başka devlete sığınmasına ne denir?
- Savaş ya da başka nedenlerle başka bir ülkeye göç eden, sığınmacı
- Volkanik faaliyetler, deprem, sel, heyelan, kuraklık, gibi sebeplerle yaşadığı alanları terk ederek yaşam koşullarının daha iyi olduğu bölgelere yapılan göçler, göçün hangi nedenler arasında yer alır.
- Bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma.
- Ülkemizde nüfusun dağılışında etkili olan iklim, yer şekilleri, toprak özellikleri, su kaynakları gibi etmenler

Etkinlik 2.

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere ilgili kelimeleri yazınız.

- Bir yerin yerleşim yeri olarak seçilmesinde insan etkisi dışında kendiliğinden ortaya çıkan özelliklere ..... faktörler denir.
- Savaş ya da başka nedenlerle ülkeler arası yapılan nüfus değişimine ..... denir.
- Eğitim, iş ve sağlık olanakları nedeniyle ülke içerisinde gerçekleşen göçlere .....denir.
- Göç alan yerlerde yerleşim alanlarının büyümesi .....sorununa neden olur.

Etkinlik 3.

Aşağıdaki cümlelerin başına cümlede verilen ifadeler doğruysa “D”, yanlış ise “Y” yazınız.
Yanlış olan cümlelerin doğrularını altlarına yazınız.

- ( ) Göç, ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle insanların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitmesidir.
- ( ) Ülkemizin her yeri aynı oranda göç alır.
- ( ) Göç veren yerlerde insan gücü kaybı, kırsal alanların yaş ortalamasının düşmesine üretimin artmasına neden olabilir.
- ( ) Eğitim görmüş ve yetenekli kişilerin çalışma ya da fırsat azlığı gibi nedenler yüzünden kendi ülkesinden başka bir ülkeye yerleşmesine beyin göçü denir.
- ( ) İnsanların tarım, hayvancılık ve turizm gibi faaliyetler nedeniyle yer değiştirmelerine mevsimlik göç denir.

Etkinlik 4.

Aşağıda göç eden bazı insanlara dair örnekler verilmiştir. Bu insanların göç etme nedenlerini ilgili olduğu alanlarla eşleştiriniz

a	Eğitim	1	☐	Kemalin köyünden ayrılıp fabrikada çalışmak için şehre gitmesi
b	Sağlık	2	☐	Şiddetli yağış sonrası oluşan heyelan sonucu birçok ailenin köyünü terk etmesi
c	Ekonomik	3	☐	Yüksek lisans için Ayla'nın yurt dışına gitmesi
d	Mücadele	4	☐	Zeynep'in tedavisi için yaşadığı ilçeden ayrılıp Ankara'ya yerleşmesi
e	Doğal Afet	5	☐	Lozan Barış Antlaşması'nda Türkiye ile Yunanistan arasında karşılıklı nüfus değişimi

DERS PLANI

BİLGİLENDİRME BÖLÜMÜ	
Okulun Adı	Meram Şehit Pilot Ayfer Gök Ortaokulu
Dersin Adı	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7
Süre	40’ + 40’ + 40’
Öğrenme Alanı	İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Ünite	Nüfus ve Yerleşme
Konu	Türkiye’de Göçün Sonuçları
Kazanım	SB.7.3.3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.
Temel Beceriler	Değişim ve Sürekliliği Algılama, Gözlem,
Temel Değerler	Bilimsellik, Çalışkanlık, Duyarlılık, Dayanışma,
Strateji-Yöntem-Teknikler	Soru-cevap, sunuş yoluyla öğretim stratejisi, Aktif öğrenme yöntemleri (köşelenme tekniği)
Diğer Derslerle İlişkilendirme	Türkçe Dersi (görsel okuma)
Kaynak Kitap	Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, eba.gov.tr
Araç-Gereç ve Materyaller	Slayt, Renkli kartonlar, Keçeli kalem,

ETKİNLİKLER/SÜREÇ

Dikkat Çekme	<p>Öğretmen sınıfa girip öğrencileri selam verir. Ders için hazırlamış olduğu sunuyu açarak öğrencilere çarpık ve planlı kentleşmenin yer aldığı fotoğrafları gösterir. Bu yerlerde yaşayan insanların hayatlarını karşılaştırmalarını ister. Düşünmek için öğrencilere yeterli süreyi tanıdıktan sonra öğrencilerin cevaplarını alır. Olumlu ya da olumsuz geri dönüşte bulunmaz. Bu resimleri unutmayın dersin sonunda bu soruyu size tekrar soracağım. Bu derste öğrendiklerinizle bu soruyu yanıtlayabileceksiniz.</p>
Güdüleme	<p>Öğrencilerin derse dikkati çekildikten sonra öğretmen, “Bu derste öğrendiklerinizle göçün ortaya çıkardığı olumlu ve olumsuz sonuçların farkına varacak, ileride göç etmek zorunda kaldığınız zaman hangi sorunlarla karşı karşıya geleceğinizi önceden tahmin edip ona göre bir plan yapabileceksiniz. Ayrıca göçün olumlu ve olumsuz sonuçlarının neler olduğunu öğrendiğiniz zaman bu konu ile ilgili sorulara kolayca yanıt verebileceksiniz.” Diyerek öğrencileri derse karşı güdüler.</p>
Gözden Geçirme	<p>Öğretmen öğrencilere “Bu derste göçün ekonomik, sosyal, doğal ve kültürel sonuçlarının neler olduğunu öğreneceksiniz” der.</p>
Derse Geçiş	<p>Öğretmen daha önceden hazırlamış olduğu sunuyu açarak ders içerisinde neleri öğreneceklerini başlıklar halinde öğrencilere söyleyerek derse geçiş yapar.</p>

Geliştirme	<p>Sunuş yolu: Sunu eşliğinde göçün olumlu ve olumsuz sonuçlarının neler olduğu ve insanları nasıl etkilediğinden bahsedilir. İlk olarak Türkiye’den daha sonra dünyadan örnekler verilir. Öğretmen öğrencilere konu hakkında yaşadıkları çevrede şahit oldukları veya duyduklarını anlatması ve örnek vermeleri için söz hakkı verir.</p> <p>Aktif Öğrenme (Köşelenme Tekniği): Öğrencilere “Düzensiz göçün şehirlerde meydana getirdiği problemleri ortadan kaldırmak için neler yapılabilir?” sorunu/problemi iletilir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ders esnasında bu soru öğrencilere sorularak buldukları olası çözüm yolları listelenir. • Listelenen olası çözümler içerisinde en çok söylenen dört çözüm seçilerek kartonların üzerine yazılır. Bu kartonlar sınıfın dört köşesine asılır. • Öğrencilerden kendilerine en uygun gelen çözümün olduğu köşede toplanması istenir. • Aynı köşede toplanan öğrenciler kendi aralarında seçim gerekçelerini tartışarak ortak bir gerekçe hazırlar. • Her köşe kendi hazırladığı gerekçeleri sınıfa sunar ve gerekçeler üzerinde tartışılır. • Son olarak sınıfın ortak çözüm önerisi öğretmen tarafından tahtaya yazılarak. Problem/sorun üzerinde ortak bir karara varılmış olur.
Kapanış	<p>Son özet: Öğretmen tahtaya balık kılıcı diyagramı çizer. Balığın üst tarafını göçün olumlu sonuçları, alt tarafına olumsuz sonuçları gelecek şekildi kılıcıları ayarlar. Öğrencilerden bu boşlukları doldurmalarını ister. En sonunda dersin kısa bir özetini yapar.</p> <p>Tekrar güdüleme: Baştaki güdüleme öğrencilere tekrar aktarılır.</p> <p>Kapanış: Dikkati çekme bölümünde ki fotoğraflar öğrencilere hatırlatılarak fotoğraflar hakkındaki görüşlerini alır. Dersin başında verdikleri cevaplarla ders sonunda verdikleri cevapların benzer ve farklı yönlerinin farkında olmaları sağlanır.</p>
Değerlendirme	<p>Öğretmen tarafından önceden hazırlanmış olan içerisinde bulmacaların bulunduğu çalışma kâğıdı öğrencilere verilerek konunun ölçme ve değerlendirmesi yapılır</p>

TÜRKİYE’DE GÖÇÜN SONUÇLARI

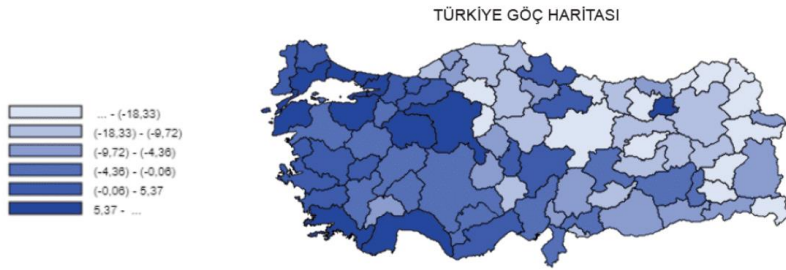
Etkinlik 1.

Kırsaldan kente göç hareketinin olumsuz sonuçlarını örnekte olduğu gibi yazınız.

Etkinlik 2.

Türkiye göç haritasını inceleyerek en fazla göç alan ve göç veren 5 ilin ismini yazınız.

Göç Alan

Göç Veren

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Ülkemizde gerçekleşen iç göçler hangi yönlere doğru yapılmaktadır? Yazınız.

.....

.....

.....

Göç alan şehirlerimizin ortak özellikleri neler olabilir? Yazınız.

.....

.....

.....

Etkinlik 3.

Aşağıdaki cümlelerin başına cümlede verilen ifadeler doğruysa “D”, yanlış ise “Y” yazınız. Yanlış olan cümlelerin doğrularını altlarına yazınız.

1. ( ) Ülke içinde yaşanan göçlerle ülkenin nüfusu değişmez.
2. ( ) Göç alan ve nüfusu hızlı artan şehirlerde çarpık kentleşme görülmez.
3. ( ) Büyükşehirlere göç veren kırsal bölgelerde iş gücü kaybı sonucunda tarımsal üretim azalır.
4. ( ) Sürekli ve düzensiz göç alan yerleşim yerlerinde altyapı sorunları artar.
5. ( ) İç göç hareketleri ülke içinde nüfus dağılımını, dış göç hareketleri ise ülkenin nüfus miktarını etkiler.

DERS PLANI

BİLGİLENDİRME BÖLÜMÜ	
Okulun Adı	Meram Şehit Pilot Ayfer Gök Ortaokulu
Dersin Adı	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7
Süre	40' + 40' + 40'
Öğrenme Alanı	İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Ünite	Nüfus ve Yerleşme
Konu	Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğümü Kullanıyorum
Kazanım	SB.7.3.4. Temel haklardan yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlanması halinde ortaya çıkacak olumsuz durumlara örnekler gösterir.
Temel Beceriler	Değişim ve Sürekliliği Algılama Hukuk Okuryazarlığı Empati Gözlem,
Temel Değerler	Eşitlik, Özgürlük, Saygı, Sorumluluk Duyarlılık,
Strateji-Yöntem-Teknikler	Soru-cevap, sunuş yoluyla öğretim stratejisi, Aktif öğrenme yöntemleri (köşelenme tekniği)
Diğer Derslerle İlişkilendirme	Türkçe Dersi (görsel okuma)
Kaynak Kitap	Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, eba.gov.tr
Araç-Gereç ve Materyaller	Slayt, Renkli kartonlar, Keçeli kalem,

ETKİNLİKLER/SÜREÇ

Dikkat Çekme	<p>Öğretmen sınıfa girip öğrencileri selamlar. Öğrencilerin dikkatini çekmek için onlardan arkalarına yaslanıp gözlerini kapamalarını ister. Öğrencilere “Dünya’ya geldiğiniz zaman hepinize ne yapmanızı komut veren bir cihaz veriliyor, nereye gideceğiniz, ne yiyeceğiniz, hangi oyunları oynayacağınız, kiminle arkadaş olup olmayacağınıza, hangi okula gideceğinize, nerede yaşayacağınıza, hangi mesleği yapacağınıza karar veren bir cihaz olduğunu düşünüp zihninizde canlandırın” der. Öğrencilere düşünmeleri için 1 dakika süre verir ve gözlerini açmalarını ister onlara “böyle bir hayatınız olsaydı ne hissederdiniz?” sorusunu sorar ve düşüncelerini bir kâğıda yazmalarını ister.</p>
Güdüleme	<p>Öğrencilerin derse dikkati çekildikten sonra öğretmen, “Bu derste öğrendikleriniz sizin sınavlarda başarılı olmanızı, ayrıca sahip olduğunuz yerleşme ve seyahat hürriyeti haklarınızın hangi durumlarda kısıtlanabileceğinin farkında olmanızı sağlayacaktır. Güdülenmesinde bulunur.</p>
Gözden Geçirme	<p>Bu derste Temel haklarımızdan Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğünün ne olduğunu, Yerleşme ve Seyahat özgürlüğünün hangi yasalarla korunduğunu, Yerleşme ve Seyahat özgürlüğünün hangi durumlarda kısıtlanabileceğini öğreneceksiniz diyerek, gözden geçirme yapılır.</p>
Derse Geçiş	<p>Öğretmen daha önceden hazırlamış olduğu sunuyu açarak ders içerisinde neleri öğreneceklerini başlıklar halinde öğrencilere söyleyerek derse geçiş yapar.</p>

Geliştirme	<p>Sunuş yolu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sunu eşliğinde seyahat, pasaport, vize ve sit alanı kavramlarını öğrencilerin öğrenmesi sağlanır. • İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 13. Maddesi öğrencilere aktarılarak yerleşme ve seyahat özgürlüğünün uluslararası anlaşmadaki yeri ve önemi anlatılır. • 1982 Anayasası'nın 23. Maddesi öğrencilere aktarılarak, ülkemizde yerleşme ve seyahat özgürlüğünün anayasada nasıl yer aldığını, hangi haklara sahip olduğumuzu ve bu hakların hangi durumlarda kısıtlanabileceği öğretilir. • Yerleşmenin yapılamayacağı yerler ve durumları öğrencilerin öğrenmesi sağlanır. <p>Aktif öğrenme (Köşelenme tekniği): Öğrencilere “<i>Sit alanı içindeki bir yerleşim yerinde yaşıyor olsaydınız yerleşme özgürlüğünün kullanımı ile ilgili sorunları ortadan kaldırmak için ne yapardınız?</i>” sorunu/problemi iletilir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ders esnasında bu soru öğrencilere sorularak buldukları olası çözüm yolları listelenir. • Listelenen olası çözümler içerisinde en çok söylenen dört çözüm seçilerek kartonların üzerine yazılır. Bu kartonlar sınıfın dört köşesine asılır. • Öğrencilerden kendilerine en uygun gelen çözümün olduğu köşede toplanması istenir. • Aynı köşede toplanan öğrenciler kendi aralarında seçim gerekçelerini tartışarak ortak bir gerekçe hazırlar. • Her köşe kendi hazırladığı gerekçeleri sınıfa sunar ve gerekçeler üzerinde tartışılır. • Son olarak sınıfın ortak çözüm önerisi öğretmen tarafından tahtaya yazılarak. Problem/sorun üzerinde ortak bir karara varılmış olur.
Kapanış	<p>Son özet: yerleşme ve seyahat özgürlüğünün hangi durumlarda kısıtlanabildiğini verilen tabloya öğrencilerle birlikte yazarak dersin son özeti yapılır.</p> <p>Tekrar güdüleme: Baştaki güdüleme öğrencilere tekrar aktarılır.</p> <p>Kapanış: Dikkati çekme bölümünde toplanan kağıtların arasından isim vermeden 3-4 tanesi sınıfta okunur. Öğrencilerin yerleşme ve seyahat özgürlüğünün önemini anlamaları sağlanır.</p>
Değerlendirme	<p>Öğretmen tarafından önceden hazırlanmış olan içerisinde bulmacaların bulunduğu çalışma kâğıdı öğrencilere verilerek konunun ölçme ve değerlendirmesi yapılır</p>

YERLEŞME VE SEYAHAT ÖZGÜRLÜĞÜ

Etkinlik 1.

Verilen seçenekleri ilgili olduğu alanla doğru eşleştiriniz.

Özgürlük	1	a	İnsanların gezi amacıyla bir yerden başka bir yere gitmesidir.
Karantina	2	b	İnsanların hayatlarını devam ettirebilmek için bir yerde yaşamasıdır.
Yerleşme	3	c	Bulaşıcı hastalığın olduğu bölgeye giriş çıkışların yasaklanmasıdır.
Seyahat	4	d	Herhangi bir kısıtlamaya bağlı olmadan davranmak, düşünmek.

1 ..... 2 ..... 3 ..... 4 .....

Etkinlik 2.

Anayasamızın 23. maddesine göre herkes yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir. Ancak bu yerleşme ve seyahat hürriyeti bazı durumlarda sınırlandırılabilir.

Aşağıda verilenlerden yerleşme ve seyahat hürriyetini sınırlandıran durumların hangilerinin olduğunu önündeki kutucukları ✓ ile işaretleyiniz.

- Suç işlenmesini önlemek
- Kamu mallarını korumak
- Devletin harcamalarını azaltmak
- Sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak
- Nüfus artışını sağlamak
- Sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek

Etkinlik 3.

Pandemi: Birden fazla ülkeyi etkileyen salgın hastalık.
Koronavirüs (COVID-19): Solunum yetmezliğine yol açan grip çeşidi.
"Dünyada koronavirüs salgını başladığında, ülkemiz hemen harekete geçmiş, birtakım tedbirler almıştır. Bazı yerleşim yerleri karantina altına alınmış, 65 yaş üstü ve 20 yaş altı insanların sokağa çıkmaları kısıtlanmış, özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerimize giriş çıkışlar zorunlu olmadıkça kısıtlanmıştır.

1) Buna göre salgın dolayısıyla hangi hak ve özgürlüğün kısıtlandığı söylenebilir?

- A) Düşünce ve kanaat özgürlüğü
- B) Seyahat özgürlüğü
- C) Haberleşme özgürlüğü
- D) Basın özgürlüğü

2) Anayasamızın 23. maddesinde herkesin yerleşme ve seyahat özgürlüğüne sahip olduğu belirtilmektedir. Ancak bu madde yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlandığı durumları da belirtmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu özgürlüklerin kısıtlanma nedenlerinden biri değildir?

- A) Suç işlenmesini önlemek
- B) Sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak
- C) Ülkede genel ve yerel seçimlerin olması
- D) OHAL ilan edilmesi

3) Aşağıdakilerden hangisi yerleşme ve seyahat özgürlüğümüzün kısıtlanacağı durumlardan biri değildir?

- A) Suç işlenmesini engellemek
- B) Düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek
- C) Çevre temizliğini sağlamak
- D) Kamu mallarını korumak

4) Trabzon'un bir köyünde yaşayan İbrahim Bey ve ailesi eğitim ve sağlık hizmetlerinden daha iyi yararlanabilmek için Ankara'dan bir daire satın alarak buraya yerleşmişlerdir.

Bu durum İbrahim Bey ve ailesinin anayasamızda belirtilen hangi hak veya özgürlüğü öncelikle kullandığını göstermektedir?

- A) Eğitim hakkı
- B) Sağlık hakkı
- C) Özel yaşamın gizliliği
- D) Yerleşme özgürlüğü

5) Yerleşme ve seyahat özgürlüğü ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Ülke içinde seyahat etmek için 18 yaşını doldurmak gerekir.
- B) Mülki amirden izin almak suretiyle ülke içinde seyahat edilebilir.
- C) Yerleşme ve seyahat özgürlüğü her vatandaşa verilen bir haktır.
- D) Bir kişinin yerleşme ve seyahat özgürlüğü her ne olursa olsun kısıtlanamaz.

6) Arakan' da 100000' den fazla Müslümanın göçe zorlanarak yerinden edildiğini anlatan gazeteler 2000 Arakanlı Müslümanın da Myanmar-Bangladeş sınırında mahsur kaldığını belirtti.

- I. Yerleşme ve seyahat özgürlüğü
- II. Özel yaşamın gizliliği hakkı
- III. Konut dokunulmazlığı hakkı

Yukarıdaki genel ağ haberine göre Arakanlı Müslümanların hangi hak veya özgürlüklerinin kısıtlandığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III